

PRAVDA OM 1968

En rammeanalyse av det globale 1968-opprøret

Masteroppgave i medievitenskap
Dace Dizbite Ose
Institutt for medier og kommunikasjon
Universitetet i Oslo
Vår 2009

SAMMENDRAG

Denne masteroppgaven handler om hvordan den sovjetiske avisen Pravda dekte det globale 1968- opprøret. Utgangspunktet for analysen er en hypotese om at Pravdas dekning av 1968 – opprøret er påvirket av avisens ideologiske og politiske ståsted. Den teoretiske tilnærmingen i denne oppgaven er medienes dagsordenfunksjon og rammeteorien. Metoden er den kvantitative innholdsanalysen av totalt 357 oppslag som handlet om 1968- opprøret. I tillegg har jeg gjennomført en kvalitativ rammeanalyse av ti utvalgte artikler. Begge analysene er gjennomført med utgangspunktet i det sovjetiske mediasystemet og den sovjetiske journalistikken. Den kvantitative innholdsanalysen viste at Pravdas dekning av 1968-opprøret var mest omfattende angående land fra den første verden. Protestbegivenhetene i USA, Vest-Tyskland og Frankrike fikk størst oppmerksomhet i Pravda. Et overraskende og oppsiktsvekkende funn er den omfattende dekningen av den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia. Pravda benyttet frigjøringsrammen og imperialismerammen i dekningen av den sovjetiske invasjonen. Konfliktrammen, rasismerammen og fascismerammen var dominerende medierammer i Pravdas dekning av 1968-opprøret. Alle medierammer er påvirket av Pravdas politiske og ideologiske ståsted.

ABSTRACT

The topic of this master's degree thesis is the Soviet newspaper Pravda's coverage of the 1968 global uprising. The point of departure for the analysis is a hypothesis that Pravda's coverage was influenced by the paper's ideological and political platform. The theoretical approach is the media's agenda setting theory and framing theory. The method is a quantitative analysis of the content of a total of 357 news items referring to the 1968 uprising. In addition, I have performed a qualitative framework analysis of ten selected articles. Both these analyses have been carried out from the perspective of the Soviet media system and journalism in the Soviet Union. The quantitative analysis of the content revealed that Pravda's coverage was at its most comprehensive when it came to events in the first world. The most space in the columns of Pravda was devoted to the protests and demonstrations in the USA, West Germany and France. A surprising and sensational finding concerns the comprehensive coverage given to the Soviet Union's invasion of Czechoslovakia. Pravda adopted the frames of liberation and imperialism in its reporting of the Soviet invasion. Conflict, racism and fascism were the dominating frames in Pravda's coverage of the 1968 uprising. All frames are influenced by Pravda's political and ideological stance.

Takk!

En lang og tidkrevende prosess er over. Veien hit har ikke alltid vært lett og derfor vil jeg takke de som har hjulpet meg i motbakkene!

Først og fremst en stor takk til mine veiledere!

Takk til min veileder i Oslo - Svennik Høyen for alle hyggelige telefonsamtaler og e-poster, takk for alle oppmuntrende kommentar underveis og for alle gode råd!

Takk til min veileder i Volda – Rolf Werenskjold, selve ”hjernen” bak 1968-prosjektet. Takk for ditt pågangsmot og oppmuntring, rettfærdig kritikk og hjelp til alt det praktiske. Takk for alle gode råd og vink!

Takk til min pappa i Riga som har vært en uvurderlig hjelp angående russisk kunnskaper. Vi har hatt adskillig mange timer på *skype*, der vi diskuterte Pravdas ”literære språk”. Paldies tetim!!!

En varm og hjertelig takk går til min gode kollega og venn Jorid Vårdal! Takk for all din støtte underveis, alle diskusjoner, samtaler og korrekturlesingen!

Takk til min gode støtte Frøydis Løseth! Du har gitt meg pågangsmot flere ganger underveis i denne prosessen! Takk for hjelp til korrekturlesingen!

En helt spesiell takk går til Olav Trandal for all den tekniske hjelpen jeg har fått! Tusen takk for den gode hjelpen i slutfasen!

Takk til alle andre rundt meg som har oppmuntret og på forskjellige måter bidratt i prosessen, både venner og kollegaer!

Den største takk går til mine kjære- Martin og Selma! Dere har vært tålmodige og forståelsesfulle! Nå er mamma ferdig med oppgaven sin, endelig blir det tid til alt som er moro!

Til sist – takk til min mann Jan Olav, for all den gode støtte underveis!!!!

Dace, Volda, 1. juni 2009

Innholdsliste

SAMMENDRAG	3
ABSTRACT	3
TAKK!.....	5
INNHOLDSLISTE.....	7
KAPITTEL 1 : INNLEDNING.....	9
1.1 ÅRET 1968	10
1.2 1968-OPPRØR I MEDIA.....	11
1.3 PROBLEMSTILLING	12
1.4 DISPOSISJON	13
KAPITTEL 2: DET SOVJETISKE MEDIESYSTEMET	14
2.1 MEDIA SIN FUNKSJON	14
2.2 SENSUR I SOVJET.....	17
2.3 SOVJETISK PROPAGANDA.....	19
2.4 SOVJETISK JOURNALISTIKK.....	21
2.5 SOVJETISKE MYTER.....	23
2.6 AVISEN PRAVDA.....	23
KAPITTEL 3: TEORI.....	27
3.1 MEDIENES DAGSORDENFUNKSJON.....	27
3.1.1 Dagsordensfunksjonens to nivåer	29
3.1.2 Hvem setter dagsorden?.....	29
3.2 MEDIENES TOLKNINGSRAMMER	30
3.2.1 Tolkingsrammer og medierammer	31
3.2.2 Påvirkningsfaktorer.....	33
3.2.3 Entmans syn på medierammer	34
KAPITTEL 4: MATERIALE OG METODE	36
4.1 KVANTITATIV INNHOLDSANALYSE	36
4.2 REGISTRERING OG DATAMATERIALET.....	37
4.2.1 Variabler (se vedlegg 1).....	39
4.2.2 Prioriteringen.....	40
4.2.3 Sjanger	40
4.2.4 Inndeling – den første, andre og tredje verden	42
4.2.5 Vurdering av kvantitativ metode	43
4.3 RAMMEANALYSE	44
4.3.1 Tekstanalyse – rammeanalyse.....	45
4.3.2 Gjennomføring av rammeanalyse	46
4.3.3 Kontekst.....	47
4.3.4 Identifisering av medierammer	47
4.3.5 Metodevurderingen	49
KAPITTEL 5 : 1968 PÅ DAGSORDEN.....	50
5.1 PRAVDAS DAGSORDEN.....	50
5.2 DEN FØRSTE VERDEN.....	57

5.2.1 USA på dagsordenen.....	58
5.2.2 Vest-Tyskland på dagsordenen.....	60
5.2.3 Frankrike på dagsordenen	64
5.2.4 Italia på dagsordenen.....	66
5.2.5 Andre land fra den første verden.....	68
5.3 DEN ANDRE VERDEN.....	69
5.3.1 Tsjekkoslovakia på dagsordenen.....	69
5.3.2 Sovjet på dagsordenen	72
5.4 DEN TREDJE VERDEN	73
5.5 PRAVDA VERSUS NORSKE AVISER.....	75
5.6 OPPSUMMERING	77
KAPITTEL 6: MEDIERAMMER	80
6.2. USA OG MEDIERAMMER.....	81
6.2.1 Kontekst.....	81
6.2.2 Imperialismerammen.....	82
6.2.3 Rasismerammen	85
6.3 VEST-TYSKLAND OG MEDIERAMMER.....	87
6.3.1 Kontekst.....	87
6.3.2 Fascisme- og imperialismerammen	88
6.3.3 Konfliktrammen.....	90
6.4 FRANKRIKE OG MEDIERAMMER.....	92
6.4.1 Kontekst.....	92
6.4.2 Konfliktrammen.....	93
6.5 KINA OG MEDIERAMMER.....	96
6.5.1 Kontekst.....	96
6.5.2 Konfliktrammen.....	97
6.6 TSJEKKOSLOVAKIA OG MEDIERAMMER.....	99
6.6.1 Kontekst : sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia.....	99
6.6.2 Frigjøringsrammen	100
6.6.3 Imperialismerammen.....	103
6.4 OPPSUMMERING	105
KAPITTEL 7 : AVSLUTNING	108
7.1 USA OG VEST-TYSKLAND – ET MÅL FOR SOVJETISK PROPAGANDA.....	110
7.2 INVASJON ELLER ”FRIGJØRING” AV TSJEKKOSLOVAKIA?.....	111
7.3 KAMPEN MOT IMPERIALISMEN.....	113
VEDLEGG 1: KODEBOK FOR DEN KVANTITATIVE ANALYSEN.....	120
VEDLEGG 2: OVERSKRIFTENE TIL RAMMEANALYSE (PÅ RUSSISK).....	123
VEDLEGG 3: AVISARTIKLER.....	124

KAPITTEL 1 : INNLEDNING

Denne masteroppgaven handler om hvordan den sovjetiske avisen Pravda dekket opprør og protester verden over i 1968. Jeg har valgt Pravda fordi den var den viktigste avisen i Sovjetunionen, og den var et talerør for det sovjetiske kommunistpartiet. Det finnes ingen kjent forskning på hvordan sovjetiske media dekket opprør og protester i dette året. Det finnes generelt lite forskning om sovjetiske medier i det hele tatt. Derfor har det vært ekstra spennende å løfte på ”jernteppet” og utforske dekningen av 1968-begivenhetene i en sovjetisk avis. Det har også gitt meg muligheten til å bruke mine russiskkunnskaper på originaltekster.

Pravda var den avisen som satte dagsorden for de øvrige sovjetiske avisene, slik som for eksempel New York Times gjorde i USA, og Aftenposten i Norge. Samtidig var også Pravda i en særstilling siden den var talerøret til kommunistpartiet. Alt journalistisk stoff i Pravda var underlagt sensur, og det var påvirket av propagandaen til kommunistpartiet. Informasjonen måtte passere gjennom flere portvakter før den endelig kom på trykk. Både det at kontrollorganer var like for all sovjetisk presse, og det at Pravda satte dagsorden for de andre avisene, førte mest sannsynlig til at nyhetsdekningen i andre sovjetiske aviser var lite nyansert i forhold til Pravda.

1968 var et år preget av mange protester og opprør verden over. I kommunistiske land var protestene vendt mot autoritære regimer og med krav om et liberalt demokrati, mens de i vestlige land blant annet var vendt mot sosial undertrykkelse, hierarkiske strukturer og personlig frigjøring (Fink 1998:3). De 1968-opprør og protester som Pravda valgte å dekke, var et bevisst valg, og det gjelder også de begivenhetene som aldri ble satt på dagsordenen. Temaet i oppgaven min handler om hva Pravda valgte å sette på dagsordenen, og hva som aldri nådde over nyhetsterskelen. Jeg vil også se på hvilke medierammer Pravda benyttet i dekningen av disse begivenhetene fra 1968.

Det er bare en liten del av alt som skjer i verden som blir til nyheter. Det kulturelle og ideologiske ståstedet til media er med på å påvirke både hva som blir til nyheter, og hvordan de blir framstilt. En og samme begivenhet kan bli dekket på forskjellige måter, og det er mange faktorer som spiller inn. I formidlingen av utenriksnyheter spiller de kontekstuelle faktorer en viktig rolle. Det er blitt forsket på at det ikke er størrelsen og egenskapene til selve

begivenheten som er avgjørende for om den kommer på dagsorden i mediene. Det er en begivenhets viktighet for et samfunn som er avgjørende for om den kommer på dagsorden (Chang et al. 1998 i Yang 2003:232). Således vil konteksten til Pravda spille en viktig rolle i deknningen av protester og opprør fra 1968, både utenlands og innenlands.

1.1 ÅRET 1968

1968 befant seg midt i mellom den andre verdenskrigen og slutten på den kalde krigen. Det var et år med mange voldelige opptøyer og konflikter i hele verden. Mange trodde at opprør og protester var koblet til en global protest mot kapitalismen, imperialismen og kolonialismen. Men det eksisterte ingen organisert internasjonal bevegelse (Fink 1998).

"Nineteen sixty-eight was a major watershed in the history of the Cold War, marking the climax of a period of confrontation and the beginning of the era of détente. "Tet" and "Prague" forced both superpowers and their allies to weight the consequences of American and Soviet imperialism, to examine the framework of the postwar order, to rethink their own national interests, and to renew efforts to strengthen international stability" (Fink 1998: 3).

For USA var 1968 et vanskelig år på mange måter. Den langvarige krigen mot Vietnam og Tet-begivenhetene i januar skapte store protestbølger både i USA og andre steder i verden. Natten til 30. januar 1968 gikk nordvietnamesiske styrker til voldsomt angrep mot Sør-Vietnam. Senere ble dette angrepet kjent som Tet-offensiven (Dowswell 2002:29). USA sin krig i Vietnam stimulerte utvidelsen av studentprotester i hele verden. Drapet på Martin Luther King utløste store protester og demonstrasjoner mange steder i USA. Men det var ikke bare USA som merket de kraftige motsetninger i samfunnet. Også i Vest-Europa var det studentprotester, både i form av fredelige demonstrasjoner og voldelige opptøyer. Frankrike, Italia og Tyskland var de landene som hadde mest omfattende opprør og protester. Studentene i USA og i Vest-Europa kritiserte det etablerte samfunnet, var mot kapitalismen og for personlig frigjøring (Fink 1998). Også Øst-Europa hadde sin form for protester og demonstrasjoner. Her kjempet de for politiske rettigheter som ytringsfrihet og grunnleggende menneskerettigheter som eksisterte i vestlige land og Nord-Amerika (ibid 22).

1.2 1968-OPPRØR I MEDIA

Massemedienes betydning i utbredelsen av opprør og protester i 1968 har blitt sterkt vektlagt i nyere internasjonal forskning (Werenskjold 2008:418b). 1968 var et globalt fenomen på denne måten at media – tv og presse i den første verden, radio og film i den andre og tredje verden – hadde stor innflytelse på sosialbevegelsen i hele verden. *"The media created transnational and intercultural linkages, giving the "1968ers" the impression that they were part of a united political front"* (Fink 1998:3-4).

Media spilte forskjellige roller i formidlingen av protester og opprør. I flere vestlige land brukte demonstrantene media for å spre og forsterke budskapet sitt. Fjernsynet var et etablert og viktig medium på denne tiden, og det spilte spesielt stor rolle i USA. Bilder av TET som ble spredt over hele verden, forandret mange sine holdninger til den amerikanske krigen i Vietnam. I enkelte land ble media et direkte angrepsmål for demonstrantene. De kritiserte media sin støtte til det etablerte samfunnet og styresmaktene. Slik var det i Vest-Tyskland, Italia og Frankrike, der aktivistene protesterte mot styresmaktene og media. Men også i Polen og Jugoslavia var media et angrepsmål for demonstrantene (Werenskjold 2008b:418). I mesteparten av Øst-Europa og den tredje verden spilte media en helt annen rolle enn i vestlige land. Det var begrenset hvor mye innsyn befolkningen fikk i nyheter siden media var under sensur. Et eksempel på dette er studentopprøret i Polen i mars 1968. Dette opprøret ble sparsomt dekket av polske medier, og polske studenter måtte kjempe imot løgn, feilinformasjon og ærekrenkelse, samt også tausheten. Jerzy Eisler minner oss på at *"whereas student leaders in the West became mass heroes, as popular as film or rock stars, their Polish counterparts were imprisoned"* (Fink 1998: 12-13).

I mangelen på tilgang til fri presse ble det funnet andre veier til informasjon. I Ukraina ble krisen om Tsjekkoslovakia spredt muntlig, mens det i Polen ble hengt opp protestplakater og formidlet brosjyrer på offentlige steder. Etter den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia brøt det ut spontane protester i Moskva, Sofia og Budapest. Intellektuelle fra hele Sovjet nektet å delta på offentlige møter som skulle være til støtte for intervensjonen av Warsawa Pakt (ibid).

Det finnes svært lite forskning om mediedekningen av 1968-protestene. Rolf Werenskjold (2008b) har skrevet en rekke artikler om dekningen av fenomenet i Aftenposten,

Arbeiderbladet og Dagbladet, og om dekningen i Dagsrevyen (Werenskjold 2008c). Han har også skrevet en artikkel om hvordan NRK Dagsrevyen dekket begivenhetene i 1968 (Werenskjold 2008c). I tillegg har Rolf Werenskjold og Erling Sivertsen skrevet en artikkel om framingen av "Det globale 1968-opprøret i pressefoto" (Werenskjold 2009). Det finnes en oversikt av det globale studentopprøret i den franske avisen Le Monde. I skrivende stund er Rolf Werenskjold i ferd med å avslutte sin doktorgradsavhandling om 1968 i norske medier.

1.3 PROBLEMSTILLING

Nyheter blir formidlet gjennom flere typer nettverk. Mye av informasjonen får publikum gjennom det nære nettverket som er familie, venner, arbeidsplass og nabolag. Ifølge Øystein Sande henter vi informasjon både gjennom det nære nettverket (familie, venner osv.) og det store nettverket (massemedia) (Schwebs og Østbye 2001:104). Når det gjelder utenriksnyheter, må vi stort sett stole på massemedia. Men nyheter er ikke en uavhengig variabel. Mange kontekstuelle faktorer kan spille inn og påvirke medienes innhold. De politiske omgivelsene spiller en viktig rolle her. I hvor stor grad de kan påvirke journalistens arbeid, og i hvilken grad journalisten har makt til å stå imot, avhenger av flere moment. Ett av dem er karakteren av det politiske systemet, om det er liberalt eller autoritært.

Med bakgrunn i dette har jeg valgt å ta utgangspunkt i følgende hypotese i mitt arbeid med denne oppgaven: "Pravda sin dekning av 1968-opprør og protester dette året er påvirket av avisens politiske og ideologiske ståsted." For å undersøke om denne hypotesen stemmer har jeg valgt todelt problemstilling.

Problemstilling 1: Hvilke medierammer er dominerende i Pravdas dekning av 1968- opprør og protester dette året?

Hvordan ble opprør og protester rammet inn (framet), og hvilke virkemidler ble brukt? Hvilke kilder ble brukt, og hvordan har de påvirket medierammene? På hvilken måte er medierammene påvirket av Pravda sin kontekst? Gjennom en kvalitativ studie av konkrete avisartikler som handler om forskjellige protester og opprør vil jeg kunne påvise medierammene og si noe om hvordan konteksten har påvirket dem. Denne kvalitative rammeanalysen vil bli gjennomført med utgangspunkt i Entman sin rammeteori (framingtheory) og med bakgrunnen i det sovjetiske mediesystemet og den sovjetiske

journalistikken. For å kunne gjennomføre en kvalitativ analyse av Pravdas dekning av 68-opprør og protester, kan det være nyttig å ha en større oversikt over totaldekningen i bunnen, der jeg ser på hvilke saker som faktisk fikk plass på dagsorden. Med bakgrunn i dette har jeg valgt å starte analysen med en kvantitativ del.

Her tar jeg utgangspunkt i problemstilling 2: *Hvilke lands 1968- opprør og protester blir satt på dagsorden, og i hvor stor grad blir de ulike sakene dekket?*

I den kvantitative innholdsanalysen vil jeg ta for meg alle artiklene fra 1968 som handlet om protester og opprør det året. I tolkningen av resultatene av denne analysen vil det være naturlig å trekke inn Pravdas ideologiske og politiske ståsted. For å forstå hvordan Pravda har prioritert og dekket opprør og protester er det viktig å sette det hele inn i avisens kontekst. Samtidig vil jeg trekke inn en liten parallell til Werenskjolds funn i analysen av norske medier. Dette kan være med på å belyse hvordan ideologi og kontekst har innvirkning på dekningen. Utgangspunktet for denne analysen blir dermed teorien om dagsordensfunksjonen, samt det sovjetiske mediesystems kontekst.

1.4 DISPOSISJON

Begge problemstillingene krever ulike metoder. Kapittel 2 handler om det sovjetiske mediesystemet og sovjetisk journalistikk. I kapittel 3 tar jeg for meg de teoriene som jeg anvender for å kunne gi svar på problemstillingene. Medienes dagsordensfunksjon sier noe om hvilke saker media ser på som viktige, og også hvilke som blir sett på som uviktige. Denne teorien er viktig når jeg skal vurdere omfanget av dekningen. Med utgangspunkt i Entman sin rammeteorier vil jeg gjennomføre den kvalitative rammeanalysen. I kapittel 4 gjør jeg rede for metodebruken i oppgaven, og begrunner metodevalgene i forhold til problemstillingene. Her vil jeg også gi en nærmere beskrivelse av analysematerialet. Kapittel 5 er en kvantitativ innholdsanalyse av alle artiklene som handlet om 1968-protester og opprør. Denne analysen vil gi svar på hvilke land som ble satt på dagsordenen, og hvilke som uteble fra nyhetsbildet. I kapittel 6 presenterer jeg den kvalitative rammeanalysen. Her tar jeg for meg 10 utvalgte artikler knyttet til de landene som fikk størst dekning utifra funnene fra den kvantitative analysen. I kapittel 7 samler jeg trådene og beskriver funnene mine fra analysene. Her vil jeg presentere det jeg konkluderer med utifra problemstillingene og den underliggende hypotesen.

KAPITTEL 2: DET SOVJETISKE MEDIESYSTEMET

Dette kapittelet skal handle om det sovjetiske mediesystemet, og journalistikk under en totalitær makt - det kommunistiske regimet. Det som er mest karakteristisk for sovjetisk media er at det tilhørte det sovjetiske kommunistpartiet (KPSS). Sovjetisk media var et talerør for det kommunistiske partiet og sovjetiske journalister hadde annerledes arbeidsoppgaver enn deres kollegaer i Vesten. I dette kapittelet vil jeg klargjøre hvilken funksjon media hadde i Sovjet ifølge Lenins syn på media og journalistikken. I tillegg vil jeg gi en beskrivelse av sovjetisk sensur og propaganda. Siden min analyse tar utgangspunkt i Pravdas artikler vil jeg gi en kort forklaring på hvordan avisen er oppbygd redaksjonsmessig. Dette kan gi en bedre forståelse for hvor omfattende veien var før nyheter kom på trykk. I tillegg vil jeg se på de prioriteringene Pravda gjorde i forhold til innholdet i avisen. Videre i oppgaven vil jeg omtale Sovjetunionens Kommunistiske Parti enten som “partiet” eller som “KPSS” (forkortelse fra russisk: Kommunistitsjeskaja Partija Sovetskogo Sojuza).

2.1 MEDIA SIN FUNKSJON

Media i Sovjet skiller seg på alle måter fra media i vesten, både når det gjelder dens funksjon i samfunnet, profesjonelle normer og regler, journalistiske sjangre og til og med språk (Lauk i Høyer 2005:169-170). Amerikanerane Fred S. Siebert, Theodore Peterson og Wilbur Schramm har i boken “Four theories of press” (norsk utgave 1977) fremstilt bakgrunnen for de fire mediesystemer som ifølge dem eksisterte i verden. Disse mediesystemer er: et autoritært, et liberalistisk, et sosialt ansvarlig og et totalitært-sovjetisk. Opphavet til det sovjet-totalitære mediesystemet er å finne i det tidligere Sovjetunionen. Det autoritære mediesystemet og det sovjetiske mediesystemet har mest fellestrekk. I følge Siebert (1977) er den sovjetiske kommunistiske teori en videreføring av det autoritære begrepet (Siebert et.al 1977:8).

Sovjetisk mediesystem skiller seg fra de andre mediesystemer på to måter. For det første gjør kommuniststaten aktivt bruk av mediene for å nå sine mål og for det andre innehar staten monopolretten over alle medier som når ut til folk (ibid47). Ideelt sett i et demokratisk

samfunn skal alle ha rett til informasjon, og media skal sørge for at forskjellige synspunkt kommer frem og at folk får den informasjonen de har krav på. Det samme gjelder ytringsfriheten. Alle bør ha lik rett til å uttale seg. Offisielt sett var det også ytringsfrihet i Sovjet og ordet «sensur» ble nevnt kun angående kapitalistiske land eller i en historisk kontekst (Lauk i Høyer 2005:173). I Sovjet var hele samfunnet, inkludert media og informasjon, under streng kontroll og styrt av staten og KPSS. All offentlig informasjon, også journalistikken, ble forhåndssensurert. Media var helt og fullt finansiert av staten og var et «ideologisk våpen» i hendene til partiet. Mye av kommunikasjonen foregikk bak lukkede dører og den informasjonen som kom ut i offentligheten passerte flere kontrollorganer. Det eksisterte to hovedtyper av informasjon: den ene typen var rettet mot vanlige folk, mens den andre typen var hemmeligholdt og kun forbeholdt de som befant seg i maktposisjoner innen regjeringen, partiet og KGB.

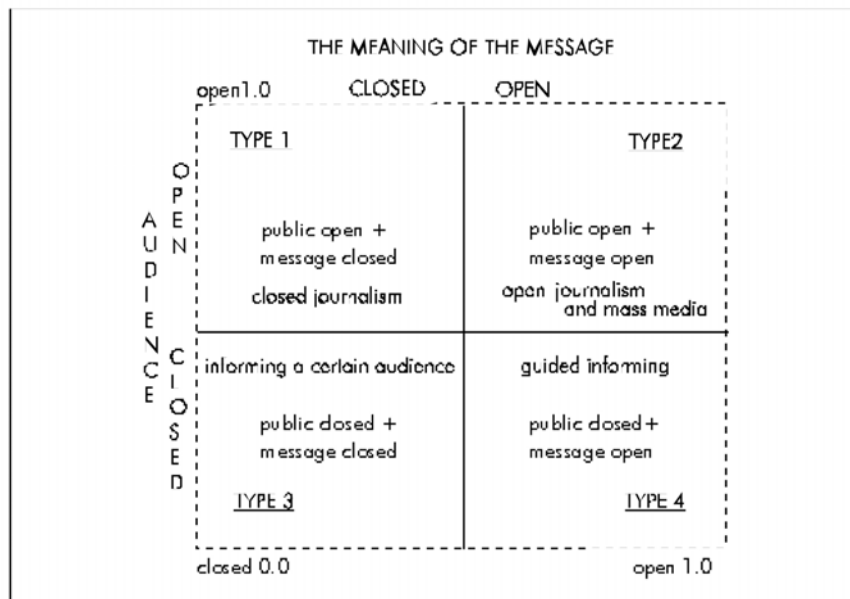
Lohmus og Wiio (Wiio 1984:186 sitert i Lohmus 2002:57) har laget en modell som illustrerer hvordan offentlig informasjon i Sovjet ble håndtert. De skiller mellom åpen og lukket informasjon. Selv om denne modellen er altfor generell for å kunne anvendes på sovjetisk journalistikk så sier den likevel noe om hvilken type offentlig informasjon som eksisterte i Sovjet. Denne modellen viser at det var fire forskjellige typer offentlig informasjon i Sovjet:

Type 1: Lukket-informasjonen ble sensurert. Sovjetisk journalistikk hører til under denne type informasjon.

Type 2: Åpen-informasjonen kommer fritt fram i media uten å være sensurert. I denne gruppen fant man politisk informasjon angående hverdagslige begivenheter, politiske feiringer, samt taler til politikere i Kommunistiske Partiet.

Type 3: Lukket-informasjonen var beregnet på en utvalgt gruppe folk innen kommunistpartiet. Det kunne f.eks. gjelde en intern maktkamp innen partiet som var lukket for alle utenforstående.

Type 4: Kontrollert (styrt) informasjon som var stengt for publikum men åpent for partiet sine journalister og selve partiet eller regjeringen, mellom tidsskrifter og KGB og mellom partiet og KGB (Lohmus 2002:57).

Source: Wiio 1984: 186 and Lohmus 2001 ©

Modell 1 : The meaning of the message (Lohmus 2002:57)

Modellen viser hvor omfattende systemet for informasjon var og at det bare var en liten del som fikk passere rett ut i mediene uten å være forhåndssensurert. Modellen viser også at mye av informasjon sannsynligvis ble fortiet og kom aldri ut i mediene. Den utgjorde kanskje en større del enn den informasjonen som ble sensurert eller kunne regnes som propaganda.

Soviet journalism was like a body with two circulatory systems – the small one for Party journalists and the large one for all the people. Journalism served as the «heart» of the general propaganda system. The system was closed, due to the absence of choice between different channels and contents (Lohmus 2002:57).

Media sin eksistens var definert ut fra dens rolle i forhold til partiet. Media sin funksjon, mål og prinsipper var et resultat av partiets ledende samfunnsrolle. Lenin definerte allerede så tidlig som i 1902 (i et skriv «What is to be done») det viktigste målet for den sovjetiske pressen: å kjempe for styrking av KPSS. Lenin brukte journalistikk både som politisk våpen og til organisering. Målet med pressen var å få folk flest til å se i samme retning som partiet. Folket ble styrt gjennom media både når det gjaldt deres syn på verden og dannelsen av verdier (Lohmus 2002:59).

Journalister i Sovjet var ikke uavhengige korrespondenter. De var et instrument for å styre samfunnet og økonomien ved å publisere og forklare avgjørelser til partiet (Roxburgh 1987:51). I følge V.S. Korobeynikov hadde sovjetisk presse følgende oppgaver:

Ideological education: that is propaganda of Marxism-Leninism and «correct» formation of public opinion.

Organisation: mobilising the population to perform vital tasks, publicising the experience of the best work-teams, and criticism of shortcomings.

Chronicling: provision of day-to-day information, allowing people to orient themselves quickly in the flow of events at home and abroad.

Education: spreading knowledge in the fields of science, culture, art, etc.

Entertainment.

Advertising: «Pravda» only advertises television, radio and theatre programmes, but local papers also advertise goods and educational courses (Roxburgh 1987:52).

2.2 SENSUR I SOVJET

Sensuren i Sovjet foregikk på flere nivåer: formelt og uformelt. Et generelt prinsipp for sovjetisk sensur som kunne anvendes også på hverdagslivet lyder slik: «what was not explicitly allowed was certainly forbidden» (Lauk 1999:31). Dette prinsippet gjaldt også i den sovjetiske hverdagen (ibid). Det massemedia unnlot å fortelle var av større omfang enn det som ble publisert (Bentz 1999:138). Sensuren i Sovjet hadde to hovedfunksjoner. Den ene var å sperre adgang til alternativ informasjon og å fjerne alt som sovjetiske borgere ikke trengte å vite fra den offentlige informasjonen. Den andre funksjonen var å kontrollere og rette på innholdet av offentlig informasjon slik at den ble presentert på den «riktige» måten i tråd med overordnede politiske interesser (Lauk 1999:31). Det var ikke bare pressen som var underlagt sensur. Det gjaldt også alle typer trykt materiell, film, teater, kino, utstillinger og annonser. Alt måtte gjennom en omfattende «sensurmaskin» for å bli godkjent. Det var ikke mulig for vanlige folk å publisere noe uten offentlig godkjenning. Offisielt sett eksisterte det ikke sensur i Sovjet og ord som «sensur» og «sensor» var forbudt å bruke. Eneste tilfeller der sensur kunne omtales var enten i historisk perspektiv eller ved å omtale sensur som eksisterte i kapitalistiske land (Lauk i Høyen 2005:172). I perioden 1970–1980 var det ansatt minst 70.000 sensorer i hele Sovjet. Rettigheten til ytringsfriheten var deklarerert i den sovjetiske konstitusjon der det stod at alle sovjetiske borgere hadde rett til å uttale seg fritt. Men det var på en betingelse – at det ikke måtte være en trussel mot det sovjetiske systemet. Sensuren på

sin side rettfærdiggjorde sin handling på det grunnlaget at sosialismen var den beste sosiale orden i hele menneskeheten og at den hadde mange fiender både på innsiden og på utsiden av Sovjet. De som uttrykte seg fiendtlig mot sovjetisk stat ble straffet med fengsel i alt fra seks måneder til sju år, med eller uten deportasjoner som også kunne vare i opptil flere år. Folk i Sovjet ble oppfordret til å være på vakt mot fiender som ville angripe og skade sosialismen (ibid). Målet til massemedia var å følge partiet og fortelle folk hvordan de skulle tenke og si de rette ting. Deres plikt var å skape «an ideologically correct symbolic environment, filled with content designed to socialize the audience to the ideas and values of Communism» (Jakubowicz 1995:23, sitert i Høyer 2005:170). For å nå og sikre disse målene ble et omfattende overvåkings- og kontrollsystem etablert.

As information is a vital precondition of power, the CPSU (the Communist Party of the Soviet Union) needed to attain complete control over the content and distribution of public information. Various different means and conditions were created for filtering, rationing, blocking, directing and manipulating the flow of public information (Lauk i Høyer 2005:170).

Sovjetisk sensur bestod hovedsaklig av to store sektorer: ledere fra KPSS og KGB (som var «hjernen» bak hele sensuren) og deres «utøvende organ» som var Administrasjonen for Statens Sensur. Begge disse sektorene befant seg på aller høyeste nivå der bestemmelsene ble vedtatt.

Alt trykt materiell, blant det også «Pravda», ble sensurert av GLAVLIT som stod for “Beskyttelse av Statlige Hemmeligheter for Trykk”. I teorien var GLAVLIT på jakt etter det som kunne skade statens eller nasjonens sikkerhet. I praksis ble GLAVLIT brukt som en mekanisme for å skjule kritikken mot staten og alle statlige enheter (McNair 1991:109). Pressen måtte ikke gjennom en så omfattende sensur som annet trykt materiell. Manuskriptet av en avis ble sensurert av sjefredaktøren og lederen for «partiavdelingen» i denne avisen. Som regel ble avisen sjekket to ganger: første gangen før den ble trykt og andre gangen før distribusjonen. Sensorer hadde en lang liste med punkt over temaer som ikke skulle omtales. Blant forbudte temaer var militær informasjon, opplysninger om høytstående politikere, kriminalitet og informasjon om forskjellig statistikk.

We always had such a book of limitations in Russian. These were identical all over the Soviet Union; one republic didn't have different prescriptions from the others; these limitations concerned absolutely every field of life: defence industry, common industry, transport, social life, geography, everything. (...) Many limitations were such that the editor had the possibility of getting a permit. But the permit

had to be brought from some All-Union ministry. And if a person took this Road to Golgotha, he later regretted it, because usually he didn't get the permit. The life of such editors was very difficult (Censor MM 1994 sitert i Lohmus 2002:69).

Slike lister over forbudte temaer ble gitt ut hvert år, og hver gang en ny liste kom ble den forrige ødelagt. Det skulle ikke finnes bevis i Sovjet om at det eksisterte sensur (Roxburgh 1987). I spesielt vanskelige tilfeller hvor det var ekstra viktig å presentere stoffet på den «riktige» måten var det KGB-offiserer som skrev artiklene som senere ble publisert som redaksjonelt stoff i avisene. Det eksisterte også direkte telefonlinjer mellom KGB, tjenestemenn i KPSS og redaktørene. Sjefredaktørene i aviser som «Pravda» og «Izvestija» var medlemmer av Sentralkomiteen (Lauk i Høyer 2005:174). Mesteparten av journalistene hadde ikke journalistisk bakgrunn, men de ble valgt ut til å jobbe i avisen på grunn av deres ideologiske og politiske pålitelighet (McNair 1991:109).

2.3 SOVJETISK PROPAGANDA

Ordet *propaganda* kommer fra det latinske ordet *propagare* som betyr å utføre eller å plante (Allern 1997:60). Det finnes mange forskjellige definisjoner av begrepet *propaganda*. I den daglige tale har ordet *propaganda* en negativ betydning. Vi forbinder propaganda med løgn, forvrengning, bedrageri, manipulering, hjernevasking, psykologisk krigføring, tankekontroll og tomt snakk (Jowett & O'Donnell 1999:3). Propaganda bygger på forestillingene om at media kan påvirke folks holdninger direkte. Charles U. Larson gir en definisjon av propaganda som består av flere viktige momenter. For det første er propaganda ideologisk og den kan være både religiøs, politisk og økonomisk. Ifølge Larson skal propaganda selge et trossystem eller en dogme. Propaganda bruker også massemedium for å nå sine mål. I tillegg holder propaganda skjult en eller flere av følgende ting: kilden for kommunikasjonen, kildens mål, den andre siden av saken (flere perspektiv), teknikkene som kilden bruker i formidlingen av budskapet og resultater av propaganda hvis den er vellykket. Propaganda forsøker også å oppnå ensartethet i tro, holdninger og atferd hos mottakerne. Og til sist, propaganda appellerer til mottakernes følelser og ikke til fornuft. En propagandist opplyser ikke om begge sidene av en sak fordi da ville publikum gjort seg opp egne meninger og propagandaen hadde sannsynligvis mislyktes (Larson 1998:339). Sovjetisk propaganda samsvarte på alle disse ovennevnte punkter. Den «kommunistiske oppdragelsen» var viktig for partiet og myndighetene anstrengte seg bevisst ved å bruke alle midler til det. Sovjetisk propaganda gjorde seg

gjeldende på alle samfunnets områder og nivåer. Det inkluderte presse, utdanningsinstitusjoner, kunst og til og med vitenskap (Jowett & O'Donnell 1999:222). De store statuer av Lenin i sovjetiske byer, propagandaplakater og kommunistiske symboler overalt, lysende slagord på toppen av bygninger var element som vitnet om den store utbredelsen av propaganda i Sovjet. Propagandaens hovedoppgave var å tjene partiets politiske mål. Sovjetisk propaganda formidlet myten om det sterke, urokkelige sovjetiske samfunnet der enhver borger følte seg lykkelig, et samfunn som var på vei oppover. "Alt brakte et enstemmig, optimistisk, heroisk, selvgratulerende budskap om at alt var bra og stadig ble bedre i den sosialistiske verden" (Bentz 1999:134). *Overdimensjonering* og *overfokusering* på utvalgte faktaopplysninger var en del av propagandaen. Sovjetisk media fokuserte som regel på en side av saken. Selv om det som ble formidlet kunne være sant ble meningen forandret da media unnlot å fortelle om de andre sider ved saken. I tillegg appellerte propaganda til følelser istedenfor å bruke rasjonelle argumenter. Media brukte følelsesladde ord som var rettet mot den vestlige verden. *Kapitalisme* og *borgerlig* var negativt ladde ord i Sovjet og de ble ofte brukt i beskrivelsen av samfunnet i Vesten og i USA. "Kommunistisk propaganda i Sovjetunionen spilte på alle strenger: ensidighet, gjentakelse, rasjonelle argumenter og følelsesmessige appeller" (Bentz 1999:19). Sovjetisk propaganda formidlet et polarisert sett av kjerneverdier. Bildet av Vesten og USA var svart-hvitt og uten mange nyanser. Kommunistene var for fred og imot krig, de var for samarbeid, mens Vesten var krigersk innstilt og stod for utnyttning av andre. Slike forenklinger ble formidlet av sovjetisk propaganda (Clews 1964:26).

Anti-vestlig propaganda var delt inn i flere undergrupper der anti-amerikanisme var den viktigste (ibid 144). Sovjetiske massemedias beskrivelse av USA var derfor alltid negativ og den varierte i intensiteten alt ettersom hvor kjølig forholdet mellom de to supermaktene var. Et populært tema i sovjetiske medier var diskrimineringen av raser og etniske grupper i USA. Mye av fokuset var rettet mot den dårlige behandlingen av svarte amerikanere. Samtidig unnlot mediene å fortelle om de andre, kanskje bedre sider ved de svartes levekår og på denne måten skapte de et ensidig og negativt bilde av USA. Det ble selvfølgelig aldri nevnt at det eksisterte rasediskriminering også i Sovjetunionen (Bentz 1999). Den andre viktige undergruppen av anti-vestlig propaganda var rettet mot Vest-Tyskland. Den ble kalt for tysk revansje. Propagandaen spilte på minner om nazi-Tyskland for alt det var verdt (Clews 1964: 146). Det ble tegnet et mektig, krigersk, farlig, aggressivt, antidemokratisk, imperialistisk og kolonialistisk bilde av Vesten som bare sto og ventet på å kunne angripe de "fredelige

sosialistiske land”. I følge sovjetisk propaganda var Vesten ute etter verdensherredøme og Sovjet var “en fredelig øy i det stormfulle kapitalistiske havet” (Bentz 1999:133). Sovjetisk propaganda appellerte også til folks patriotiske følelser og den formidlet nærmest et guddommelig bilde av Sovjetunionen. Det ble brukt både patriotiske og kommunistiske symboler slik at det ikke var lett å skille mellom Sovjetunionen som imperium og kommunismen som ideologi (ibid 130).

2.4 SOVJETISK JOURNALISTIKK

Mens journalister i vestlige land jobber etter regelen «Good news is no news», måtte journalistene i Sovjet forholde seg til det motsatte. Det viktigste målet for sovjetisk journalistikk var å lovprise partiet. Hovedprinsippene i den sovjetiske pressen var følgende:

Lojalitet til partiet (Partijnost)

Høyt ideologisk nivå (Idejnost)

Patriotisme (Otetsjestvennost)

Sannferdig gjengivelse av leninistisk teori (Pravdivost)

En nasjonal karakter (Narodnost)

Tilgjengelighet for massene (Massovost)

Kritikk og selvkritikk (Kritika i samokritika) (Bentz 1999:136-137).

Informasjon om målene og fremgangen til KPSS ble presentert som journalistisk stoff og oftest i nyhetsformat. Nyheter skulle ikke informere om hva som hadde skjedd i samfunnet. Istedenfor de skulle «illustrate the success of Party policy in its enterprise of building a Communist society» (Lauk i Høyer 2005:176). Derfor dominerte gode nyheter nyhetsbildet i sovjetiske aviser. Dårlige nyheter var ingen nyheter i Sovjet. Unntaket var når negative nyheter var av et slikt omfang at de ikke gikk an å skjule for omverdenen.

«Bad news-information about events which might divert attention from, or appear to contradict, the main themes of Party propaganda and the image which it projected of peaceful, relatively unproblematic socialist construction – was virtually non-existent» (McNair 1991:64).

Det positive nyhetsbildet skulle styrke imaget til Sovjetunionen som et vellykket land uten noen store problemer. I nyheter ble fakta ofte erstattet av tolkning fra partiet sine direktiv og informasjon ble ofte utelatt. Dette var vanlig praksis i sovjetisk journalistikk (Lauk i Høyer

2005:176). Innholdet i media var stort sett likt dag etter dag, noe som ble betraktet som et tegn på åndelig sunnhet (Siebert et al 1977:190-191). Folk hadde ikke tilgang til andre informasjonskanaler enn de offisielle og hadde derfor ingen sammenligningsgrunnlag. Mangel på negativt nyhetsstoff omfattet ikke bare stoff som handlet om politikk og det kommunistiske regimet. Det var også mangel på informasjon om ulykker, katastrofer og kriminalitet. Nyhetsstoff med slike temaer hadde skapt store overskrifter på framsider i vestlige land. Slike begivenheter ble ignorert av sovjetiske journalister fordi de måtte konsentrere seg om byggingen av sosialismen. Det var vanlig i sovjetisk media at «not events but social processes are treated as news and regarded as being newsworthy. (...) Events are regarded as being news only in so far as they can meaningfully be related to the process of socialist construction» (McNair 1991:64). Hvis det kom på trykk en nyhetsartikkel som omhandlet en ulykke eller en katastrofe, var den så kort som mulig og inneholdt som oftest lite faktaopplysninger. Som regel ble slike ulykker dekket hvis der var utlendinger innblandet. Forklaringen på hvorfor nyhetsstoff om kriminalitet uteble i avisene var at kriminalitet var av et så lite omfang i Sovjetunionen at det hadde liten betydning. Det sosialistiske samfunnet var bygd på likhet og sosial rettferdighet og det var lite kriminalitet der. Hvis nyheter om kriminalitet hadde fått plass i media, ville det ikke stemt overens med bildet av at Sovjet var et trygt samfunn i motsetning til kapitalistiske land der kriminaliteten var høy (McNair 1991:67).

Sovjetiske aviser hadde mest positive nyheter om stoff innenlands. Nyheter fra utlandet var som regel mer negativt preget. Sovjetiske utenriksnyheter var basert på tre typer kilder: utenrikskorrespondenter som var utplassert på ambassader i utlandet, nyhetsbyrået TASS og til sist politiske observatører som var knyttet til mediakonsern sitt hovedkvarter i Moskva. På samme måte som innenriksnyheter var også utenriksnyheter «ideologiske». Spesielt viktig var det å opprettholde et marksistisk-leninistisk verdenssyn i utenriksnyhetsdekningen (McNair 1991:17).

«The central «sustaining myth» of Soviet socialism's innate social, economic, political and cultural superiority over advanced capitalism is elaborated above all in international journalism, through the construction of the latter in images and symbols consistent with that myth» (McNair 1991:117).

2.5 SOVJETISKE MYTER

Myter er til for å påvirke folk. Myter kan representere et i høy grad idealisert samfunn. Myter presenterer en symbolsk verden som en virkelig eksisterende og er ofte veldig generaliserte og fri for detaljer (Lôhmus 2002:149). Ifølge Lôhmus (2002) eksisterte det mange forskjellige myter som sovjetiske journalister måtte forholde seg til. Noen av dem var: myten om seieren av den russiske revolusjonen og en ny tidsperiode, myten om den store patriotiske krigen og Sovjets uovervinnelighet, myten om historisk progresjon av sosialisme, kommunistenes verdensrevolusjon og kommunismens fremtid, og myten om sovjetiske republikker som en forent familie. Med utgangspunkt i disse myter ble enkelte geografiske områder, som for eksempel USA, alltid presentert i et negativt lys (ibid 156). I følge Lôhmus “Propagandist and foreign policy texts are construed as teleologically independent myths” (ibid). Fienden i disse mytene ble alltid presentert som en generell og anonym idè som aldri ble personliggjort. Det ble aldri gitt noen nærmere beskrivelser eller karakteristikk av fenomenet (ibid 183). I slike myter ble Sovjet presentert som en ordnet type mens “de” ble presentert som en kaotisk og manipulerende type, som ikke hadde noe fast grunnlag å stå på (ibid 185).

The Soviet-established dichotomies between the warring political camps, “us and them”, were in mass journalism presented as a certain state; the oppositions were “given” and everlasting, without a historical background and development. No analysis, possible amendments, or improvements were suggested (ibid 183-184).

2.6 AVISEN PRAVDA

«The Soviet mass media have been described – by both a supporter and a detractor – as an «orchestra» and a «symphony», with each instrument playing its own part, every player note – perfect, and the whole harmonious piece conducted from the centre. If that is the case, then Pravda is undoubtedly the first violin(...)It is the leading Soviet newspaper in several senses. It is rightly regarded abroad as the most authoritative voice of the Soviet state, and at home as the main channel by which the Party's instructions and opinions are filtered down to lower-level bodies and to the population» (Roxburgh 1987:58).

Pravda var ikke opplagsmessig den største avisen. Men den var den aller viktigste av Sovjets sentrale aviser fordi den var et organ for Sentralkomiteen i KPSS. Pravda hadde et daglig

opplag på 10,4 millioner eksemplarer. Det fantes flere sentrale aviser som f.eks: «Izvestiya» med et daglig opplag på 18 millioner og «Komsomolskaya Pravda» med et opplag på 13,6 millioner eksemplarer. Pravda var den avisen som bestemte den politiske og ideologiske tonen for resten av avisene i Sovjetunionen. Helt frem til 1969 hadde radio og tv ikke lov å sende nyheter om avgjørelser i regjeringen før Pravda hadde publisert det. Det var bare Pravda som kunne kritisere resten av pressen, og ingen fikk lov til å kritisere Pravda fordi den var et forbilde for andre aviser (Roxburgh 1987: 55-58).

Pravda hadde 22 redaksjonelle avdelinger og hver av disse dekte egne temaområder. Det var for eksempel egne avdelinger for temaer som partilivet, propaganda av marksisme-leninisme, “sosialistisk konkurranse”, kapitalistiske land, internasjonale problem, internasjonale nyheter og eksterne forhold (Roxburgh 1987:61). Pravda hadde også en egen avdeling for *satire*, noe som viser at karikaturer ble sett på som redaksjonelt stoff. Avisen hadde en egen avdeling for *kapitalistiske land* i tillegg til en avdeling for *internasjonale nyheter*. Pravda behandlet saker som gjaldt kapitalistiske land for seg. Tilsammen var det ca 180 journalister som jobbet i disse redaksjonelle avdelingene. Av disse arbeidet ca 70 i Brevavdelingen. I tillegg hadde Pravda 62 korrespondenter rundt om i Sovjet og 45 var utplassert i utlandet. Mesteparten av utenrikskorrespondentene befant seg i Europa, mens Afrika og Latin-Amerika hadde færrest korrespondenter fra Pravda. For å kunne dekke disse områder var Pravda avhengig av TASS-tjenester (Roxburgh,1987:63). TASS (forkortelse for Telegrafnoje Agenstvo Sovjetskogo Sojuza) var et statseid telegrambyrå som ble opprettet i 1925. Det var det eneste tillatte nyhetsbyrået i Sovjetunionen, og det hadde også et propagandistisk formål (Schwebs & Østbye 2001:275).

Det som kjennetegner sovjetisk avisproduksjon og som skiller den fra vestlige aviser er den omfattende planleggingsprosessen. Både sovjetisk økonomi og hele det sovjetiske samfunnet er kjent for sine langtidsplaner, både femårsplaner og kvartalplaner. På samme måte som økonomi, hadde også avisene sine langtidsfrister og retningslinjer i en slik femårsplan. Den inneholdt også nærmere detaljer som til slutt endte opp med en konkret avis for hver dag. Slik langtidsplanlegging var nødvendig siden den viktigste oppgaven for pressen var å belyse og rettferdiggjøre kommunistpartiets politikk. Dette var en oppgave som måtte planlegges i detaljer og hadde langsiktige mål. Mens en lederartikkel i vestlige aviser er en reaksjon på de siste nyheter, ble sovjetiske lederartikler planlagt i god tid. Hver måned den 14. og 29. sendte Sekretæravdelingen en oversikt over planlagte lederartikler inn til redaktøravdelingen. Dette

gjorde at det ble god tid til å forandre på ting underveis. Pravda hadde også egne ukeplaner som ble laget hver fredag for kommende uke. Slike planer hadde en detaljert oversikt over hvilke featureartikler som skulle på trykk, hvilken avdeling som var ansvarlig, lengde på artikkelen og til og med sidetallet i avisa hvor den skulle plasseres. Innholdet i Pravda var basert på forslag fra de forskjellige avdelingene og korrespondentene (Roxburgh,1987:64).

Som et resultat av sensuren kom mange tema aldri på trykk i Pravda. Registeret over forbudte temaer – «Index and Information Not To Be Published in the Open Press» - ble gitt ut av GLAVLIT. Denne omfattende listen gjaldt alle sovjetiske medier. Blant de temaene en aldri kunne finne i Pravda var framtidige reisemål/reiserute for sovjetiske ledere, aktiviteter til statlige sikkerhetsorganer, sivil uro og streik, tallet på folk som var omkommet eller skadet i ulykker og forlis. Unntaket her var nyheter fra kapitalistiske land. Ulykker derifra ble dekket med tall på omkomne. Det var forbudt å kritisere de som jobbet i partiet i Moskva og i innenriksministeriet. En kunne heller aldri finne informasjon i Pravda om personlige egenskaper og privatliv til politikere og andre offentlige personer (Roxburgh 1987:72-74).

Pravda hadde et omfang på seks sider. Unntaket var mandager da avisa kom ut på åtte sider. Sammenlignet med vestlige aviser er ikke Pravda så stor i omfang, men en må ta hensyn til at det ikke var reklame i Pravda og at alle sidene var fylt med redaksjonelt stoff. Pravda skiller seg også utseendemessig fra vestlige aviser. Det som i vestlige aviser var /kunne være forsidestoff var i beste fall en liten artikkel midt i Pravda.

The most obvious difference between Pravda's crime reports and the rest of its content is in their style. Most of the paper, especially its industrial and agricultural reports, but even its supposedly uplifting stories of model workers, is, quite simply, boring and dull. But many of its crime reports, particularly those under the heading »Feuilleton» or «With a satirical pen», sparkle with wit and irony. They are written up like short stories, with much direct speech, and a proper narrative structure, and even the most serious crimes may be treated with sarcasm and humour. Even punishments are treated lightly: one offender had spent time, according to Pravda, in places with an unfavourable climate (Roxburgh,1987:76).

Pravda sine framsider lignet ofte på kongelige meldinger der politikere fra partiet ble presentert med navn og uendelig lange titler. Avgjørelsene tatt i parlamentseksjonen ble dekket på framsiden på en detaljert måte med oversikt over alle ledere i alfabetisk rekkefølge. Alle sidene i Pravda hadde sine faste emner:

Side 1: Offisielle erklæringer, resolusjon, lederartikler, av og til økonominyheter eller noen korte artikler som inneholdt utenriksstoff.

Side 2: Nyheter knyttet til partiet, diskusjoner, artikler om ideologi og økonomi.

Side 3: Denne siden konsentrerte seg mest om forskjellige sider av det sovjetiske samfunnet: utdanning, kultur, forbrukersaker, disiplinproblemer osv.

Side 4 og 5: Her er det mest utenriksnyheter og kommentarer. På side 4 var det også stoff om andre sosialistiske land eller utenlandske kommunistpartier. Side 5 inneholdt først og fremst nyheter fra Vesten og fra utviklingsland.

Side 6: Siste side i Pravda inneholdt stoff om kultur, idrett, historie, natur osv. Her kunne man også finne program for radio og tv, samt værmeldinger.

Oppbyggingen av en artikkel i Pravda skilte seg fra artikler i vestlige media der det er vanlig å ha overskrifter som vekker oppmerksomhet og som sier noe om innholdet videre i artikkelen. Pravdas avisoverskrifter er lite spennende og sier for det meste lite om det som følger videre i artikkelen. Ofte kommer selve poenget frem langt ut i artikkelen eller på slutten av artikkelen (Roxburgh 1987).

KAPITTEL 3: TEORI

Målet med dette kapittelet er å gi et innsikt i de teoriene jeg skal anvende for å belyse problemstillingene. Min oppgave har to teoretiske perspektiv: teorien om medienes dagsordenfunksjon og rammeteorien. Med utgangspunkt i teorien om medienes dagsordenfunksjon vil jeg gi svar på problemstillingen: *Hvilke lands opprør og protester blir satt på dagsorden, og i hvor stor grad ble de ulike sakene dekket?* Rammeteorien eller *framing theory* bidrar med et teoretisk grunnlag når jeg skal analysere og definere medierammer i et utvalg av artikler. Det sovjetiske mediasystemet og den sovjetiske journalistikken utgjør bakteppe for min analyse. Framstillingen av det sovjetiske mediasystemet og journalistikk blir brukt for å problematisere dagsordenteoriene i forhold til et totalitært samfunn. For å kunne svare på hvorfor Pravda brukte de medierammene jeg har identifisert er det viktig og nødvendig å ta utgangspunkt i Pravdas kontekst.

3.1 MEDIENES DAGSORDENFUNKSJON

Medieforskningen har alltid vært interessert i hvordan og i hvilken grad media påvirker publikum. Forskningen har gått gjennom flere faser når det gjelder mediemakt. Denis McQuail i boken "Mass communication Theory: An Introduction"(1994) har delt inn de fire ulike fasene i effektforskningen slik: 1.fase- allmektige massemedia, 2. fase- uttesting av teorien om allmektige media, 3. fase- gjenoppdaging av mektige media og 4. fase- forhandla mediepåvirkning. Teorien om medias dagsordenfunksjon er en ofte referert tradisjon som utviklet seg i fasen der forskarene så på media som mektige. I dagsordenfunksjonen er fokuset på forholdet mellom medias prioriteringer og hva publikum oppfatter som viktig. På denne måten får media en viktig rolle (Hagen 1998:34). Den amerikanske journalisten Theodore White (1972) har beskrevet makten massemedia har til å sette saker på dagsorden som "an authority that in other nations is reserved for tyrants, priests, parties and mandarins" (McCombs 2004:ix). Spørsmålet om medienes dagsorden – hvilke saker mediene prioriterer og hvilke de ikke prioriterer – er et tema innenfor forskningen om nyhetsinsitusjonene og journalistikkens produksjonsprosesser. Medienes dagsordenfunksjon handler om noe mer enn hvilke saker mediene setter på dagsorden. De sakene som over tid får stor oppmerksomhet blir oppfattet som viktige av folk flest (Østbye i Larsen 1999:69). Walter Lippman skisserte første gangen ideen til medienes dagsordenfunksjon så tidlig som i 1922. I boka "Public

opinion” pekte Lippman på at mediene er en kilde for kunnskap om verden utenfor og at mediene på denne måten former vårt bilde av verden – ”bildene i våre hoder” (ibid 69). Bernard C. Cohen har formulert makten media har på denne måten: ”mediene er ikke så effektive til å fortelle folk hva de skal mene, men de har påfallende suksess med å fortelle oss hva vi skal mene noe om” (ibid 70). Ifølge Entman (1989) er disse to tilnærminger vanskelig å adskille. Han mener at forskjellen mellom ”hva vi skal tenke” og ”hva vi skal tenke på” er villedende. Ingen makt kan fortelle folk hva de skal tenke. ”The only means of influencing what people think is precisely to control what they think about” (McNair 1998: 50). Siden media kan påvirke hva vi skal mene noe om er det viktig å være klar over at bildene av nyheter som journalistane formidler er ikke helskaplige bilder. Et viktig spørsmål er hvem sine bilder, hvem sin agenda er det, og fra hvilket synspunkt er de konstruert (ibid 51)?

En stor del av forskningen knyttet til medienes dagsordenfunksjon har blitt gjennomført i USA. Første gangen massemedias dagsordenfunksjon ble undersøkt empirisk var i 1968 av forskerne McCombs og Shaw i forbindelse med det amerikanske presidentvalget. I denne undersøkelsen ble mediedekningen av enkelte saker sammenlignet med folks oppfatningen av hva som var viktige saker. Resultater fra denne undersøkelsen viste at de sakene mediene legger frem blir oppfattet som viktige av publikum (Østbye i Larsen 1999:69-70). McCombs hevdet at mediene ikke bare forteller hva folk skal være opptatt av men også hva man skal mene. Senere ble det foretatt mange lignende undersøkelser som støttet opp under disse funnene.

Det har ikke blitt gjennomført lignende undersøkelser angående sovjetisk media. Den sovjetiske avisen Pravda satte ikke dagsorden for publikum på samme måten som de vestlige media gjør. Men Pravda satte dagsorden for andre sovjetiske avis og den bestemte hvilke saker som ble vektlagt og hvilke som uteblir fra nyhetsbilde.

En kritikk mot denne tilnærmingen har vært at den i sin fokusering på hva som blir fremstilt tar lite hensyn til hvordan det blir fremstilt. En annen innvending går ut på at publikum blir tillagt for lite vekt i forhold til hvilken rolle deres egne prioriteringer spiller i forhold til medias prioriteringer (Hagen 1998:35).

3.1.1 Dagsordenfunksjonens to nivåer

Medienes dagsordenfunksjon har to nivåer. Det første nivået handler om hvilke saker media setter på dagsorden. Dette skjer på to måter – gjennom de saker som ikke blir dekket (agenda-cutting) og gjennom de saker som blir dekket. De saker som blir satt på dagsorden kan få varierende dekning. Det er vanlig at noen saker får større oppslag enn andre (Østbye i Larsen og Hausken 1999:70). På denne måten bestemmer media hvilke saker vi ikke får vite noe om, hvilke saker vi ser på som viktige og hvilke som er mindre viktige. Det andre nivået handler ikke lenger om hvilke saker som blir satt på dagsorden, men hvordan disse blir presentert, hvilke aspekt ved saken som blir vektlagt og hvilke som blir utelatt. Dette andre nivået i dagsordenfunksjonen blir av forskerne kalt for framing, eller rammesetting på norsk. På dette nivået rettes oppmerksomheten mot de mer diskursive aspekter av dagsordenfunksjonen. Rammesetting handler om hvordan mediene vinkler, fortolker og videre omtaler en bestemt sak. Eller sagt på en annen måte den handler om hvilken betydning, i form av egenskaper, mediene tilskriver de forskjellige saker (Kristensen 2006:34).

Mediene kan signalisere om en sak er viktig på flere måter. Om en sak blir plassert på førstesiden eller på innsiden av avisen har noe å si for hvor viktig publikum oppfatter den. Det samme gjelder om en sak blir publisert som en notis eller som en reportasje. Dette gjelder hovedsaklig vestlig media. Pravda hadde andre prioriteringer når det gjelder sjanger. (se kap.4). "For all the news media, the repetition of a topic day after day is the most powerful message of all about its importance" (McCombs 2004:2). De sakene som ble satt på dagsorden i Pravda ble lagt merke til av de andre sovjetiske aviser. Derfor kunne et tema som ble tatt opp i Pravda få større omtale enn temaer i andre sovjetiske aviser.

3.1.2 Hvem setter dagsorden?

Vi skiller mellom tre typer dagsorden: mediens dagsorden, publikums dagsorden og den politiske dagsorden. Et vesentlig spørsmål i forhold til mediens dagsordenfunksjon er hvem som er med på å bestemme hvilke saker som kommer i mediene. Spaltisten Leonard Pitts mener at "in a world where media set the public agenda and drive the dialogue, those things media ignore may as well not exist" (McCombs 2004:117). Hvem bestemmer over hvilke saker som blir satt på dagsorden og hvilke som når ikke over nyhetsterskelen?

Medienes dagsorden er ikke en uavhengig variabel. Det finnes flere eksterne faktorer som kan påvirke denne. McCombs bruker en metafor for løk for å vise til forholdet mellom medienes dagsordenfunksjon og de forskjellige eksterne påvirkningene. Selve kjernen av løken er medienes dagsorden og alle de tette lag som omgir løken er forskjellige påvirkninger. Ifølge han finnes det mange slike lag som påvirker hverandre. Forskjellige påvirkningsfaktorer er med på å bestemme medienes dagsordenfunksjon. Jo sterkere forbindelser mellom media og forskjellige påvirkningsfaktorer desto større innvirkning har de på medienes dagsordenfunksjon (McCombs 2004:98). Pamela Shoemaker og Stephen Reese har i boken "Mediating the Message", identifisert fem forskjellige påvirkningslag som strekker seg fra den rådende sosialideologien til psykologien til hver enkelt journalist (ibid 98-99). Ifølge McCombs eksisterer det tre faktorer som kan påvirke medienes dagsorden. Disse er: hovedkilder som bidrar med informasjon, andre nyhetsorganisasjoner og til sist journalistens normer og tradisjoner. Det er ikke uvanlig at også statlige ledere bidrar til å skape medienes dagsorden. Publikum er avhengig av media i enda større grad når det gjelder utenriksnyheter. Her er det umulig å klare seg med personlig erfaring eller informasjon via det nære nettverket som er familie og venner. "Obviously, the news media are most people's primary source of information about foreign policy issues" (ibid 12).

Jeg kommer i min analyse til å forholde meg til medienes dagsordenfunksjon og jeg velger å ikke komme inn på publikums dagsorden og politikernes dagsorden. Denne teorien er sentral både i forhold til min problemstilling og kvantitativ innholdsanalyse. Med bakgrunn i sovjetisk mediesystem og journalistikk kan jeg forklare hvordan nyheter ble valgt ut og hvorfor noen fikk stor dekning mens andre ble utelatt fra nyhetsbilde.

3.2 MEDIENES TOLKNINGSRAMMER

Ifølge de to svenske presseforskerne Jan Ekecrantz og Tom Olsson kan ingen begivenhet sees atskilt fra beskrivelsen av den. Det er beskrivelsen av begivenheten som ved hjelp av vinkling og bortskjæring av informasjon som får konsekvenser for medienes publikum. På denne måten får ikke mediene bare makt over hvilke saker som blir sett på som viktige. Mediene styrer også folks forståelse av virkeligheten. Denne teorien blir på engelsk kalt for *framing* som på norsk kalles *medierammer* eller *tolkningsrammer* (Gentikow 2009:66). Sosiologen Erving Goffmann i sin bok "Frame analysis" (1974) definerer tolkningsrammer som de

organiserende prinsipper som styrer sosiale hendelser og vår subjektive deltakelse i dem. Vi er alle avhengige av tolkningsrammer fordi de gjør isolerte hendelser forståelige og de organiserer våre inntrykk slik at verden framstår som ordnet og begripelig (Eide 1992:82).

Framing theory (oversatt til norsk: rammeteori) har etter hvert blitt en av de mest brukte teoriene innenfor medievitenskap. Den er blitt definert som mer relevant i forhold til studier av sosiale bevegelser, politikk, journalistikk og meningsdanning (Werenskjold 2008a). Dette er en ny teori som er under stadig utvikling og den bygger på Goffmann sin syn på tolkningsrammer. Robert Entman (1993) har bidratt mye for å utvikle rammeteorien. Han mener at selv om rammeteorien er blitt mer populær etterhvert så er det problematisk likevel fordi det er så forskjellige syn knyttet til teorien. "...nowhere is there a general statement of framing theory that shows exactly how frames become embedded within and make themselves manifest in a text, or how framing influences thinking" (Entman 1993:51).

Nyheter er ikke en objektiv enhet og er avhengig av forskjellige ytre forhold som f.eks. politisk og ideologisk påvirkning. Det diskursive begrepet *framing* har sitt utspring herifra. Effektforskningen har lenge hatt fokus på begreper som *bias* og *skjema*. Framing betyr noe mer enn disse to begrepene. Framing er ikke utelukkende politisk og ideologisk rettet som *bias*. Den er heller ikke utelukkende rettet mot publikums oppfattelse av mediene slik begrepet *skjema* er (Ghanem 1997 i Kristensen og Ørsten 2006:34).

3.2.1 Tolkningsrammer og medierammer

Det finnes mange forskjellige definisjoner av *medierammer* men felles for alle er at de har fokus på perspektiv og fortolkning. Allern (2001a) mener at vi er avhengige av tolkningsrammer i alle former for menneskelig kommunikasjon. Det er ved hjelp av tolkningsrammer at vi kan få bedre forståelse av begivenhetene rundt oss. *Framing* eller *rammesetting* betyr å sette teksten i en ramme. Det finnes mange forskjellige rammer å velge mellom. Når mediene forteller om en begivenhet blir denne satt i en ramme. Rammer eksisterer i alle medietekster og de er umulige å unngå. Her er det bare spørsmål om hvilken ramme journalisten velger. "Rammen er en konstruksjon som passer godt eller dårlig på begivenheten, men som nesten alltid plasserer skyld og uskyld" (Gentikow 2009:66). Medienes rammer virker litt på samme måten som dagsordensetting der publikums

oppmerksomhet blir styrt mot visse aspekter av en sak. Publikum må ha ekstra gode kunnskaper om den enkelte saken for å kunne overstyre de rammene mediene har satt (ibid).

Rammer er et sentralt begrep i nyhetsforskningen. Det har flyttet fokuset i nyhetsforskningen vekk fra ideen om bevisst partiskhet/ skjevhet (bias). Ved å anerkjenne at nyheter rammer inn virkeligheten, anerkjenner man også at det er umulig å unngå innrammingen (Schudson 2003:35). "Every narrative account of reality necessarily presents some things and not others; consciously or unconsciously, every narrative makes assumptions about how the world works, what is important, what makes sense, and what should be" (ibid:35-36).

Det er en allmenn oppfatning at nyheter er sosiale konstruksjoner fremstilt av media. "News is not a mirror of reality. It is a representation of the world, and all representations are selective" (Schudson 2003:33). Dette betyr at noen må ta avgjørelser for hva som kan fremstilles som nyheter og hvordan de kan fremstilles. Gaye Tuchman (1978) bruker metaforen *vinduet* for å beskrive hvordan nyheter speiler virkeligheten. "The view through a window depends upon whether the window is large or small, has many panes or few, whether the glass is opaque or clear, whether the window faces a street or a backyard" (Tuchman 1978:1). Dette handler ikke bare om hvor vinduet er vendt mot og hvordan det ser ut, men også om ståstedet til journalisten og redaksjonen. Vinduet har en ramme som dermed begrenser utsynet (ibid). Alle nyheter blir formidlet gjennom et slikt vindu og spørsmålet er da hvilken vei vinduet vender, hva som blir vektlagt og fremhevet. Hver gang noe i en sak blir vektlagt, blir andre aspekt valgt bort. Rammer i media er "principles of selection, emphasis, and presentation composed of little tacit theories about what exists, what happens, and what matters" (Schudson 2003:35). Journalistene bruker også tolkningsrammer for å forstå begivenheter og for å kunne formidle det videre til publikum (Allern 2001a:68). Ifølge Allern er medierammene "gjentatte mønstre av tolkning og presentasjon, synliggjøring og neglisjering. De brukes for å presentere stoffet på en forståelig måte for publikum" (ibid.) Journalistene bruker innrammingen gjennom valg av fokus, kilder, nyhetsvinkel, presentasjonsform og språk. De redaksjonelle "reglene" er innforstått innen hver redaksjon. For eksempel under den kalde krigen ble internasjonale nyheter tolket innenfor den kalde krigens ramme, mellom "den frie verden" og "kommunismen" (ibid).

Ifølge medieforskeren Todd Gitlin er:

”Media frames, largely unspoken and unacknowledged, organize the world both for journalists who report it and, in some important degree, for us who rely on their reports. Media frames are persistent patterns of cognition, interpretations, and presentation, of selection, emphasis, and exclusion, by which symbol-handlers routinely organize discourse, whether verbal or visual” (Gitlin 1980:7, sitert i Allern 2001b:53).

Ifølge Allern (2001a) er det et problem med nyhetssjangrene fordi de allerede bruker etablerte rammer for å formidle nye saker. Slik sett er det sjelden disse rammene bidrar til økt forståelse av det som skjer i samfunnet. Alternativet kan være å bruke andre kilder og alternative tolkningsrammer.

Kommunikasjonsforskeren Shanto Iyengar (1991) skiller mellom episodiske og tematiske medierammer. Episodiske medierammer innebærer at nyheter belyses gjennom konkrete begivenheter og episoder og de setter ikke nyhetene i en sammenheng. Dette skjer ofte ved hjelp av personifisering. Tematiske medierammer setter nyheter i en mer abstrakt eller allmenn kontekst (Allern 2001b:54).

3.2.2 Påvirkningsfaktorer

Det er mange faktorer som kan påvirke innholdet i nyheter. I følge Dietram A. Scheufele er det minst fem faktorer som kan påvirke journalister i valg av medierammer. Disse er: ”social norms and values, organizational pressures and constraints, pressure of interest groups, journalistic routines, and ideological or political orientations of journalists (Scheufele 1999:109). Medierammer er ”driven by ideology and prejudice” (ibid 110). Nasjonale interesser er en annen faktor som kan påvirke rammer, spesielt hvis det gjelder utenriksnyheter. Under arbeidet med utenriksnyheter, velger ut, prioriterer og strukturerer journalistene nyhetsflommen gjennom å identifisere seg med deres eget land. Sagt med andre ord ”They frame news accounts on the basis of their own country`s ultimate interest” (Yang 2003: 233-234). Det er blitt gjennomført mange analyser ved å sammenligne dekningen av en begivenhet i to eller flere land. Jin Yang (2003) har sammenlignet hvordan kinesisk og amerikansk media dekte NATOs luftangrep i Jugoslavia i 1999. Analysen viste at begge land brukte to forskjellige medierammer i dekningen av samme begivenheten. Kinesiske aviser omtalte luftangrepet som en innblanding i Jugoslavias suverenitet og territorium.

Amerikanske aviser omtalte disse luftangrep som menneskelig hjelp til albanere i kampen mot etnisk rensing som var innledet av serberne. Yang konkluderer med at nasjonale interesser veier mer i utenriksnyhetsdekningen enn andre faktorer (ibid 231).

Kontekstuelle faktorer spiller en viktig rolle i utformingen av utenriksnyheter. Ifølge Yang (2003) kan slike faktorer være politisk ideologi, diplomatisk sensitivitet, historiske og organisatoriske ressurser og nasjonale interesser (ibid 232). Entman (2004) har analysert amerikansk nyhetsdekning av to forskjellige ulykker der Sovjet hadde skutt ned en Korean Airline 007 og USA hadde skutt ned en Iran AIR Flight 655. Begge ulykker fikk forskjellig dekning. Ulykken der Sovjet var involvert ble omtalt som et ”angrep” mens den andre episoden ble betegnet som en ”tragedie”. Ifølge Entman er dette et eksempel på at her var nasjonale interesser innblandet og at saken med sovjetisk ”angrep” ble dekt under ”den kalde krigens” ramme (Entman 2004).

Utenriksnyheter, i likhet med innenriksnyheter, kan presenteres på forskjellige måter. Det er av stor betydning hvilket ståsted mediene har og hvilke medierammer de velger. Journalister velger medierammer bevisst eller ubevisst. I autoritære stater, slik som Sovjet, der pressen var et statskontrollert organ av kommunistpartiet, er det liten tvil om at de medierammer pressen brukte var et bevisst valg som hadde til hensikt å fremme sovjetstatens perspektiver og interesser. Sovjetisk journalistikk var preget av faste medierammer som var definert ut fra dens ideologiske ståstedet. Utenriksnyheter skulle formidles gjennom den kalde krigsrammen og det var ikke mulighet for alternative tolkningammer. Medierammer i Sovjet var forhåndsbestemte og derfor skilte de seg fra måten hvordan vanligvis medierammer oppstår i et fritt demokratisk samfunn.

3.2.3 Entmans syn på medierammer

Min rammeanalyse kommer til å ta utgangspunkt i Entmans rammeteori. Entman legger vekt på to aspekter når det gjelder innrammingen. De er *utvelgelse* og *vektlegging*. Entmans definisjon av rammer er:

To frame is to select some aspects of a perceived reality and make them more salient in a communicating text, in such a way as to promote a particular problem definition, causal interpretation, moral evaluation, and/or treatment recommendation for the item described (Entman 1993:52).

Entman skiller mellom to type rammer: substantive og prosesuelle. Prosesuelle rammer har

begrenset fokus og funksjon. De foreslår vurdering av politikernes legitimitet (Entman 2004:6). Substantive rammer må oppfylle minst to av disse grunnleggende funksjoner: 1) definere og avgrense problemet, 2) identifisere årsaker, 3) gi grunnlag for moralske vurderinger og 4) antyde løsninger og tiltak (ibid:5).

Mediedekningen og publikums syn på utenriksspørsmål og forsvarspolitikken under den kalde krigen ble organisert utifra et dominerende paradigme. Ifølge dette paradigmet var problemet kommunistaggresjonen og deres hensikter å erobre verden. Årsaken ble sett på som ideologisk ateisme med hensynsløst totalitært diktatur. Midler mot det var å være bestandig årvåken og kjempe på både den ideologiske, diplomatiske, økonomiske og militære fronten. Vurderingen var rettet mot moralsk fordømmelse av kommunistparten og en idealisering av allierte av "den frie verden". Enhver problematisk situasjon kunne bli, og var, koblet til kalde krigens paradigme (ibid 95). Entman (2004) gir et eksempel på den kalde krigens ramme som dominerte USAs utenriksnyheter i flere tiår. Denne rammen formidlet visse begivenheter (borgerkrig), som et problem, identifiserte årsaken (kommunistopprørene), formidlet moralsk dom (ateistisk aggresjon) og anbefalte visse løsninger (USAs støtte til den andre siden). Dette viser at den kalde krigens ramme oppfylte alle fire grunnleggende funksjoner til en ramme. Noen ganger kan en enkel setning oppnå mer enn disse fire funksjoner tilsammen (Entman 1993:52).

Det er alltid noen aspekter ved en sak som blir framhevet på bekostning av andre. Rammer belyser noen deler av informasjonen ved å hjelp av plassering, repetisjon og assosiasjoner med kulturelt aksepterte symboler (Entman 1993:53). Hva som fremheves i teksten kan være nok til å endre nyhetsrammen (Jenssen og Aalberg 2007:188). «The words and images that make up the frame can be distinguished from the rest of the news by their capacity to stimulate support or opposition to the sides in a political conflict» (Entman 2004:6). Ifølge Entman kan dette måles ved hjelp av kulturell resonanse og størrelse. De rammer som anvender mest kulturelt gjenkjennbare begrep har størst mulighet for påvirkning. Rammer kan også få fram følelser ved å bruke ord som tillater publikum å se problemet fra de involverte side. Entman (2004) mener at hovedrammen som dominerer tidlig i dekingen av en sak er med på å påvirke den senere oppfatningen av denne saken. "First impressions may be difficult to dislodge" (Entman 2004:7).

KAPITTEL 4: MATERIALE OG METODE

Metode er et viktig ledd i forskningsprosessen. Den binder sammen teori og empiri. ”Medievitenskap preges av et teoretisk og metodisk mangfold, noe som gir stor frihet ved utforming av egne undersøkelser” (Østbye et al 2002:9). Det finnes flere metoder å velge mellom, og det er problemstillingen og hypotesen som skal avgjøre hvilken metode forskeren benytter seg av. Det er hovedsaklig to metoder å velge mellom: kvantitativ metode og kvalitativ metode. Disse to metodene har ulike egenskaper og de brukes til ulike formål.

I dette kapittelet vil jeg begrunne og vurdere metodene jeg har valgt i forhold til mine problemstillinger. Først skal jeg ta for meg problemstillingen: «*Hvilke lands 1968- opprør og protester blir satt på dagsorden, og i hvor stor grad blir de ulike sakene dekket?*» Her er det kvantitativ innholdsanalyse som merker seg ut som et naturlig valg. En kvantitativ innholdsanalyse må ha teoretisk relevans (Allern 2001a:77). Jeg gjennomfører kvantitativ innholdsanalyse med utgangspunkt i teorien om medienes dagsordenfunksjon og med bakgrunn i det sovjetiske mediasystemet og den sovjetiske journalistikken. For å svare på problemstillingen: «*Hvilke medierammer er dominerende i Pravdas dekning av 1968- opprør og protester dette året?*» anvender jeg rammeanalyse, som jeg definerer som en kvalitativ tekstanalyse.

4.1 KVANTITATIV INNHOLDSANALYSE

Analyse av innholdet i medietekster blir kalt for innholdsanalyse og her skilles det mellom kvantitativ og kvalitativ innholdsanalyse. Kvantitativ innholdsanalyse er egnet til å studere forhold som kan måles og telles (Østbye et al 2002:63). Dette er en metode som via dataregistrering og analyseteknikker søker mot en systematisk, objektiv og kvantitativ beskrivelse av innholdet i et budskap (ibid 215). Utifra denne definisjonen skal kvantitativ analyse for det første være systematisk. Med dette menes det her at variabler og verdier skal velges ut fra visse regler, og ingenting skal være overlatt til tilfeldighetene. Kvantitativ analyse skal også være objektiv. Det betyr at en kvantitativ innholdsanalyse ikke skal gjenspeile forskerens meninger. Målet er at andre kodere eller forskere som går gjennom samme materialet skal kunne komme fram til samme resultat (intersubjektivitet). Østbye stiller seg skeptisk til alle som hevder å være fullt ut objektive. Det er den avgrensede

betydningen av objektivitet det er snakk om her, at koding av materialet skal være etterprøvbart og skal ha samsvar på tvers av kodere (ibid 216). Kravet om kvantitet viser til at analysen sikter mot en tallmessig beskrivelse av materialet (ibid). Ved hjelp av en slik analyse kan jeg si noe om omfanget av de forskjellige opprør og protester, sammenligne hvem som fikk mest omtale, samt si noe om sjanger og tema. Ifølge Bernard Berelson bør innholdsanalyser bare beskjefte seg med det manifeste (overflatebetydningen) innholdet i kommunikasjonen. Dette synet ble møtt med kritikk. Problemet med en slik avgrensning er at analysen blir redusert til telling av bestemte ord og uttrykk, noe som kun vil være interessant i noen tilfeller. Det har vist seg at kvantitative innholdsanalyser av medietekster i stor grad har inkludert forsøk på å få fram underliggende meninger (Allern 2001a:77). Det at en slik analyse bygger på kvantitative metoder betyr ikke nødvendigvis at den måler kun det som kan telles. Det er mulig å ta med variabler som krever kvalitativ vurdering fra kodernes side (ibid). I slike tilfeller forvandles kvalitative observasjoner til kvantitative data (Hvitfelt sitert i ibid). I min analyse, for eksempel, har jeg brukt variabelen ”tema” for å finne ut hvilke tema artiklene handler om. Dette er en egenskap det ikke er mulig å telle. Jeg måtte derfor lese gjennom teksten og se på overskriften før jeg kunne kode den. Et annet eksempel er at jeg måtte vurdere hvilke sjangre artiklene tilhørte, om det var nyhetsartikler eller kommentarer. I disse tilfellene ble derfor kvalitative observasjoner forvandlet til kvantitative data.

4.2 REGISTRERING OG DATAMATERIALET

Denne avhandlingen har inngått i et prosjekt om media og de globale protestbevegelsene i 1968, som har foregått ved Høgskulen i Volda, og er ledet av Rolf Werenskjold. Jeg har derfor anvendt den samme metode som har inngått i doktorgradsprosjektet til Rolf Werenskjold og utarbeidet av ham. Dette gjelder inndelingen av variablene, prioriteringen av stoffet og inndelingen av land der min metode følger Werenskjolds analysemetode. Det gir grunnlag for å få fram sammenlignbare elementer for komparativ analyse.

Til min analyse har jeg registrert samtlige oppslag om demonstrasjoner, streiker og opptøyer i Pravda for hele året 1968. Materialet består av 357 oppslag med artikler, bilder og politiske karikaturer. Dette utgjorde samtlige oppslag om temaet i Pravda dette året. Første oppslaget var på trykk den 6. januar og det siste 29. desember. På grunn av begrenset plass i denne type

oppgave, kommer jeg til å konsentrere meg hovedsaklig om artiklene, men jeg har tatt med bilder og karikaturer i den tallmessige oversikten over alle 1968-opprør og protester.

”Hvor stort utvalg av den enkelte avis som trengs for å få et representativt bilde av bestemte trekk ved journalistikken avhenger i noen grad av hvilke problemstillinger som skal studeres” (Allern 2001:79). Det finnes forskjellige måter å konstruere perioder for en statistisk analyse av materialet. En kan velge ut spesielle perioder, eller en kan velge ut forskjellige ukedager over en lengre periode (Werenskjold 2008b:420). ”In our analysis the selection of texts must follow the events and not the publishing rhythm of all media content. Important events may easily fall outside a random sample” (ibid 420). Opprør, demonstrasjoner og streiker fra 1968 var spredt fordelt gjennom året. Ved å velge ut noen uker og utelate andre, hadde jeg ikke fått med helhetsbildet over alle begivenhetene. Noen temaer, slik som USA sin krig i Vietnam, varer gjennom hele året, mens noen dukker opp en kort stund for så å forsvinne ut av nyhetsbildet.

Ifølge Werenskjold (2008b) var karakteren av 1968-fenomenet nokså flytende: ”Not all protests were revolts, but all revolts were protests; not all strikes were demonstrations, and demonstrations were not always violent riots” (Werenskjold 2008b:420). Jeg har valgt å anvende Werenskjolds definisjon av opprør- dvs. jeg velger videre i min analyse å bruke begrepet ”opprør” synonymt med kategorier av uro, demonstrasjoner, streiker og opptøyer. Utvalget av nyhetsoppslag er gjort med utgangspunkt i denne definisjonen. Utifra det kan jeg si at min analyse er basert på alle nyhetsoppslag som handlet om protester og opprør gjennom hele året 1968.

For å finne og registrere oppslag i Pravda fra 1968, har jeg gått gjennom mikrofilm bestilt fra Nasjonalbiblioteket. Alle oppslag ble registrert i databaseprogrammet FileMaker Pro. Etterpå ble dataene overført til programmet OpenOffice.OrgCalc hvor de ble registrert under den første, andre og tredje verden, samt enkeltvis for hvert enkelt land. I tillegg ble det opprettet egne regneark for bilder og karikaturer. Jeg opprettet også en mappe der jeg samlet alle oppslagene fordelt månedvis. Dette gjorde det enklere for meg å finne ut hva Pravda skrev i forhold til hver måned og hvert land. Denne oversikten ble benyttet under arbeidet med den kvantitative innholdsanalysen. Jeg har lest gjennom samtlige artikler for å kunne peke på hovedtendensene i deknningen av det globale 1968-opprøret. Det har vært en tidskrevende prosess der jeg ikke bare skulle lese, men også oversette innholdet i de forskjellige artiklene. Ikke minst har det journalistiske språket i Pravda vært en utfordring. Siden det finnes så lite

forskning rundt det globale 1968-opprøret, har det vært viktig for meg å ha noe sammenligningsgrunnlag i min analyse. Derfor har jeg i arbeidet med kodingen og valg av variabler og verdier, anvendt matrisen som er utarbeidet av Rolf Werenskjold. Han har brukt denne i arbeidet med sin doktorgradsavhandling om det globale 1968-opprøret i de dominerende norske avismediene.

For å kunne gjennomføre en innholdsanalyse må materialet organiseres i enheter, variabler og verdier. Vi skiller mellom kodingsenhet og analyseenhet. Analyseenhet er det som står definert i problemstillingen og i mitt tilfelle er det avisen Pravda. Kodingsenhet er det tekstelementet som får verdi på variabler. I mitt tilfelle er kodingsenheten oppslag (artikkel, bilde og politisk karikatur). For å kunne gjennomføre en kvantitativ innholdsanalyse må enheten kategoriseres i variabler og verdier.

4.2.1 Variabler (se vedlegg 1)

Oppslag er kategorisert etter følgende variabler:

Variabel 1: Dato

Variabel 2: Nyhetsbyrå

Variabel 3: Tittel

Variabel 4: Tema

Variabel 5: Geografi

Variabel 6: Sjanger

Variabel 7: Prioritering

Variabel 8: Sidetall

Variablene 1, 2, 3, 6, 7 og 8 har vært uproblematisk å registrere. De andre variablene er mer krevende, da jeg måtte ta bestemte avgjørelser. Variabelen 4 har tilsammen 41 forskjellige verdier. Jeg måtte ha med såpass mange verdier fordi de er knyttet til de forskjellige temaer i forhold til 1968-protester og opprør. Artikkelen er registrert etter hovedtemaet i artikkelen. Hovedtemaet er definert som det emnet som får størst oppmerksomhet. Det har ikke vært vanskelig å registrere artikkelen under denne variabelen. Som regel handlet artikkelen om opprør eller protester i et land. Men noen artikler trekte også paralleller til andre land der det foregikk protester eller opprør. I slike tilfeller fikk variabelen ”tema” to verdier, en for hovedtemaet og en for undertemaet.

Sovjetisk journalistisk sjanger skilte seg fra vestlig journalistisk sjanger. En nyhetsartikkel fra Pravda var ikke oppbygd etter den omvendte trekanten. For å finne ut hva som var det viktigste i artikkelen, måtte jeg lese gjennom hele teksten. Heller ikke overskriften fortalte alltid hva artikkelen handlet om. Sovjetiske avisoverskrifter var ofte pompøse og svulstige, og ble brukt til propagandaformål.

4.2.2 Prioriteringen

I denne analysen er prioriteringen av stoffet fordelt på fire kategorier: (1) høyest, (2) høy, (3) lav og (4) notis. Førsteprioriteringen omfatter her store nyhetsartikler på 3 spalter eller mer, gjerne med bilder, samt kommentarer, kronikker og ledere. Andreprioriteringen omfatter mindre artikler med et omfang på to spalter. Tredjeprioriteringen omfatter små artikler som bildenotis (enkeltstående bilder med en tilhørende notis), mindre artikler på en spalte og politiske karikaturer. Fjerdeprioriteringen omfatter nyhetsnotisene. I forbindelse med registreringen av prioriteringen av artiklene kan det være interessant å reflektere litt over om det er avisens redaksjonelle syn som får mest spalteplass. I vestlig journalistikk er det i kommentar- og lederjournalistikken en får presentert avisens meninger og standpunkt, mens nyhetsartiklene skal være av objektiv karakter, noe som ikke er lett å oppnå. I Pravdas tilfelle ser vi også at kommentarer og ledere er subjektive. Når det gjelder nyhetsjournalistikken kunne en også her finne subjektive meninger i større eller mindre grad. Det var vanlig at sovjetisk journalistikk var subjektiv. Kommentar og leder er artikler der redaksjonens meninger og standpunkt blir synlige. I Pravdas tilfelle kunne en regne med at også nyhetsartikler inneholdt subjektive meninger i større eller mindre grad.

4.2.3 Sjanger

Sovjetiske journalistiske sjangrer skilte seg fra vestlige journalistiske sjangrer på alle måter. Jeg gir en nærmere beskrivelse av dette i kapittel 2. Sjangrene er historisk avhengige – de har skiftet innhold gjennom tidene og nye sjangrer er vokst frem (Schwebs og Østbye 2001:172). I vestlig presse sier avissjangrene noe om hvor høyt eller lavt avisen prioriterer stoffet. Det er stor forskjell på om et tema blir presentert i form av notis eller en nyhetsartikkel. Saker som blir omtalt i kommentar- og lederjournalistikk regnes som viktige fordi de er eksplisitt meningsbærende artikler og gjenspeiler standpunktet til avisa.

I sovjetisk presse var alle avissjangrene mer eller mindre subjektive. Nyhetsartikler kunne inneholde subjektive meninger på likhet med kommentarer og bakgrunnsartikler. En notis i Pravda kunne inneholde viktig informasjon som i vestlig media kunne blitt til store framsideoppslag. For eksempel, en flykatastrofe i Sovjet hadde i beste fall fått en liten notis i pressen. Og omvendt – materialet om det kommunistiske partiets framgang ble ofte til framsidestoff.

Jeg har valgt å dele inn alle artiklene i to hovedkategorier: nyhetsstoff og kommentarer.

I min analyse har jeg valgt 9 verdier: nyhet, notis, kommentar, feature, helside, bilde, bildenotis, karikaturtegning (politisk karikatur) og nyhetsklipp fra andre aviser. Artiklene som jeg registrerte hørte hovedsaklig til under nyhetsstoff eller kommentar. Verdien nyhet har jeg gitt til artiklene som på forskjellige måter formidler begivenheter om noe som har skjedd nylig, noe som er nytt og noe som ikke er kjent fra før. I samsvar med den journalistiske praksisen som Pravda drev, var der lite rom for vanlige nyheter. Alt redaksjonelt stoff ble som regel planlagt i forveien. Begivenhetene angående 1968-opprør og protester ble presentert som nyhetsstoff, som regel med en eller to dagers forsinkelse. Også nyhetsreportasjer hører til under denne verdien. Nyhetsreportasjer må i likhet med nyhetsartikkelen formidle noe som er nytt, men her skal også journalisten være til stede og observere. Objektivitet har ikke vært noe krav her, i og med at Pravdas artikler som oftest var subjektive. Når jeg analyserer dekningen av de forskjellige land i kapittel 5, peker jeg på om artiklene er skrevet av en journalist eller levert av et nyhetsbyrå. Dette gjør jeg for å kunne si noe om hvor høyt på dagsorden sakene ble plassert. Nyhetsreportasjer der journalisten er på stedet viser at saken har høy nyhetsverdi, eller at begivenhetene foregikk der journalistene var utplassert. Notis har jeg definert som en kort, liten nyhetssak, med overskrift. Bildenotis er en notis med et eller flere tilhørende bilder. De er registrert som bildenotis både når bildet illustrerer en notis, og omvendt når en notis utfyller et bilde. I vestlige media er kommentaren en type bakgrunnsartikkel hvor forfatteren argumenterer for sitt eget syn, eventuelt veier for og mot i forbindelse med en sak. Den kan være kontroversiell og modig (Aarønæs 2007:26). De artiklene jeg har registrert som kommentarer er bakgrunnsartikler, der forfatteren formidler sitt syn som er i samsvar med den sovjetiske ideologien. Det særegne med Pravdas artikler her, er at de ikke veier for og mot, men det blir enten for *eller* mot. Et eksempel her er da Pravda dekket den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia, og avisen hadde flere kommentarer om dette temaet. Disse kommentarene inneholdt ingen argumenter mot sovjetisk invasjon, alle var for. Disse artiklene skulle bidra til å legitimere invasjonen. Det er flytende grenser mellom Pravdas

artikler som hører til kommentarjournalistikken. Derfor har jeg plassert både artiklene som lignet en leder og kronikk under samme kategorien som kommentarer. Helseide er definert som en eller flere helsides artikler som handlet om samme begivenhet. Når avisen velger å trykke en sak på en eller flere sider, da er den veldig viktig utifra en redaksjonell vurdering.

Pravda hadde også flere politiske karikaturer som var plassert sammen med annet redaksjonelt stoff. Karikaturer sier noe om avisens ståsted og derfor var det viktig å få et helhetsbilde over alle opprør og protester i 1968.

4.2.4 Inndeling – den første, andre og tredje verden

”There are different ways of dividing the news coverage as to the geographic origins of the stories reported. One could distinguish between reported events originating from different continents or sort them according to the economic or political characteristics of their region” Werenskjold (2008b:421). Inndelingen av verden i den første, den andre og den tredje verden var kjente begreper i 1968. Jeg har valgt å følge den samme inndelingen som Werenskjold (ibid), for å kunne få et komparativt sammenligningsgrunnlag med dekningsomfanget i norsk presse. Slik inndeling var også vanlig i 1968. USA og den vestlige verden i denne analysen kommer til å omtales som den første verden. Sovjetunionen og den delen av Europa som Sovjet dominerte, blir omtalt som den andre verden. Alle utviklingsland kommer til å bli omtalt som den tredje verden. Blant disse land er latinamerikanske land, hele Afrika med unntak av Sør-Afrika, hele Asia med unntak av Japan, Singapore, Hong Kong og Israel, som her er plassert under den tredje verden. Jugoslavia er omtalt under den verden og Kina under den tredje verden (ibid).

For å kunne gi svar på min underproblemstilling er det ikke nok at jeg begrenser meg til det tallmessige materialet. Jeg ønsker å gå dypere inn i tekster for å se om de er positivt eller negativt vinklet, og hva de forteller om protester og opprør. I min kvantitative innholdsanalyse kommer jeg til å trekke inn elementer fra kvalitativ innholdsanalyse. Dette gjør jeg for å kunne si noe mer om 1968-opprør og protester enn bare det som kan leses utifra tall. For å svare på hovedproblemstillingen kommer jeg til å bruke kvalitativ rammeanalyse på noen få utvalgte tekster. Selv om kvantitativ og kvalitativ analyse er to forskjellige metoder, så er det ingenting i veien for å gjøre nytte av begge i samme oppgave. Bruk av flere metoder kan hjelpe meg til å gi et bedre svar på problemstillingene. En kombinasjon av flere metoder, ofte prinsipielt forskjellige tilnæringsmåter for å kartlegge en problemstilling, blir kalt for

metodetriangulering. Formålet med det kan være å styrke tilliten til analyseresultatene (Østbye et al 2002:34). Begrepene validitet, reliabilitet og generalisering er sterkt knyttet til kvantitativ metode og de skal sørge for at analysen er vitenskapelig holdbar. Det er omdiskutert hvorvidt disse begrepene kan knyttes til kvalitative metoder. Tove Thagaard bruker begrepene troverdighet og bekreftbarhet fremfor reliabilitet og validitet, og overførbarhet fremfor generaliserbarhet (ibid 119). Ved å ta utgangspunkt i disse begrepene kan også kvalitative metoder forsvare sin vitenskapelige holdbarhet. Østbye (2002) mener at ”hvert av begrepene validitet, reliabilitet og generaliserbarhet i alle tilfeller bør ha et innhold som er egnet for både kvalitative og kvantitative analyser” (Østbye et al. 2002:38).

4.2.5 Vurdering av kvantitativ metode

Validitet handler om i hvor stor grad analysen er gyldig (troverdig og bekreftbar) i forhold til problemstillingen. Grovt sagt betyr validiteten å måle det en sikter mot å måle (Østbye et al. 2002:39).

Som nevnt tidligere bruker jeg både kvantitativ innholdsanalyse og kvalitativ rammeanalyse for å belyse mine problemstillinger. Ved hjelp av kvantitativ innholdsanalyse kan jeg si noe om bredde i analysen i forhold til problemstillingen, mens ved hjelp av rammeanalyse som er en kvalitativ metode, kan jeg gå detaljert i tekster og på denne måten få større dybde i oppgaven. En annen forutsetning for at analysen skal ha høy validitet, er at registreringsarbeidet og kodingen er pålitelige. Registreringen av artiklene er en subjektiv prosess. Det kan være at andre kodere hadde tatt med andre artikler eller utelatt noen. Likevel mener jeg at min problemstilling er såpass håndgripelig at der er det lite rom for annen tolkning. Som nevnt tidligere har jeg tatt med i utvalget alle oppslag som kunne knyttes til opprør og protester i 1968. Dette er ikke et vanskelig tema som gir rom for mange valg i registreringen av artiklene. Jeg har gjennomført både registreringen og kodingen selv, og har også begrunnet mine valg i forhold til det. Dette tror jeg kan øke reliabiliteten for min analyse. Reliabilitet betyr pålitelighet og gjelder kvaliteten i innsamlingen, bearbeidingen og analysen av data. Her må en være oppmerksom på at behandlingen av data er nøyaktig og pålitelig. Det finnes ikke noe mål som forteller hvor godt innholdskategoriseringene samsvarer med virkeligheten. Men det er mulig å rekne ut samsvar mellom klassifiseringene til ulike kodere som arbeider med samme materiale, også kalt intersubjektivitet (Østbye et al. 2002). Jeg har ikke hatt muligheten til å gjennomføre en intersubjektivitetstest på grunn av språkbarriere (alt analysematerieell er på russisk). Jeg er klar over at dette kan være en svakhet

ved min kvantitative innholdsanalyse. Jeg kunne også gått gjennom materialet en gang til og kodet det på nytt for å se om det var samsvar begge ganger. Dette hadde vært en svært tidkrevende prosess. Istedenfor har jeg gått tilbake til de artiklene der jeg var i tvil og dobbeltsjekket de forskjellige verdiene. Det viste seg at det var samsvar i de fleste tilfeller, og det er kun noen få ganger jeg måtte justere. Dette gjaldt stort sett artikler som handlet om to temaer. Men som nevnt tidligere er det hovedtemaet i artikkelen som ble plassert under verdien 1, og for det meste var det kun et tema per artikkel. Reliabilitetsproblemene kan også variere fra variabel til variabel. Det er enklere å kode etter variabler som kilde, sidetall og geografi, men vanskeligere hvis det er snakk om variabel som prioritering eller sjanger. Noen variabler åpner for mer subjektiv bedømming enn andre og det kan føre til lavere reliabilitet (Allern 2001a: 84).

Generalisering betyr at ”vi trekker slutninger på grunnlag av utsagn, fakta eller data som på en eller annen måte kan dokumenteres, til mer helhetlige forståelser, sammenfatninger, forklaringer, hypoteser, teorier eller lignende” (Østbye et al. 2002:239). De oppslag jeg har registrert er et utvalg. En kan stille spørsmålet om de svar jeg har fått gjennom analysen er overførbare? Med utgangspunkt i min analyse, kan jeg ikke argumentere for at disse resultatene gjelder for hele den sovjetiske presse. Det finnes ingen forskning som støtter opp om de svar jeg har fått gjennom analysen. Det kan være grunn til å stille spørsmål ved om de sovjetiske regionsavisene avvek fra Pravda, men det ligger utenfor denne oppgaven.

4.3 RAMMEANALYSE

Den kvalitative innholdsanalysen i medievitenskap har bakgrunn i europeiske teoritradisjoner og en av forløperne er hermeneutikken. Et av utgangspunktene i denne tolkningslæren er at meningen i tekster ikke alltid er entydig eller umiddelbart tilgjengelig (Østbye et al. 2002:63). Kvalitativ analyse åpner for muligheten til å gå i dybden i et begrenset antall tekster, mens kvantitativ analyse er nyttig hvis en skal kartlegge store mengder tekst. Ved hjelp av kvalitativ tekstanalyse får jeg ikke bare studere den manifeste meningen i teksten, men jeg kan også undersøke den latente meningen som ligger der. I tillegg åpner tekstanalysen for at vi kan gå tilbake i tid for å analysere medieinnholdet, og en er ikke bundet til samtiden (ibid 214). På denne måten er kvalitativ tekstanalyse nyttig i min analyse siden jeg må tilbake til 1968 for å kunne analysere artikler og svare på mine problemstillinger.

Med tanke på min problemstilling om hvilke medierammer Pravda benyttet i sin framstilling av protester og opprør fra 1968, var det spesielt kvalitativ metode som virket som et naturlig valg. For å svare på denne problemstillingen bruker jeg rammeanalyse. Jeg definerer den som en form for kvalitativ tekstanalyse. Begreper *rammer* og *innramming* blir på engelsk omtalt som *frames* og *framing*. Jeg velger videre i min oppgave å benytte meg av de norske begrepene *rammer* og *innramming*. Det jeg vil finne ut ved hjelp av rammeanalyse er hvordan mediene formidlet og rammesatte virkeligheten med utgangspunkt i konteksten. Hvordan har Pravdas ideologiske ståsted påvirket medierammene i denne saken? Her vil jeg svare på spørsmålet om hvorfor Pravda brukte disse medierammer i deknningen av de forskjellige 1968-opprør og protester. Ved hjelp av tekstanalysen kan jeg gå grundig inn på noen få utvalgte artikler, og gjennom rammeanalysen påvise de medierammene som eksisterer der.

4.3.1 Tekstanalyse – rammeanalyse

Tekstanalyse er en betegnelse for kvalitative tilnæringsmåter til tekster og den omfatter mange forskjellige teoritradisjoner, for eksempel semiotikk, narratologi, sjangerteori, hermeneutikk, diskursteori og retorikk (ibid 62). Alle disse teoritradisjonene tilbyr forskjellige analyseredskap som kan anvendes i tekstanalysen. Rammeanalyse er også en slik kvalitativ tekstanalyse som jeg kan anvende med utgangspunkt i rammeteorien. Ifølge Werenskjold har rammeteorien i det siste tiåret fått en stadig mer dominerende posisjon innenfor medievitenskapen, både internasjonalt og i Norge. ”Den er blitt definert som mer relevant i forhold til studier av sosiale bevegelser, politikk, journalistikk og meningsdanning, enn dagsorden – og kultivasjonsteori som dominerte medieforskningen før (Werenskjold 2008a). Det finnes forskjellige definisjoner på hva rammer er for noe. Det er blitt gjennomført mange rammeanalyser, og utgangspunktet er at forskeren selv definerer de elementer som skal være med i en rammeanalyse. Således er identifiseringen av en ramme en subjektiv avgjørelse (Reese 2001).

Ifølge Entman (1993) kan lokaliseringen av rammer skje gjennom minst fire nivåer i en kommunikasjonsprosess: kommunikatøren, teksten, mottakeren og kulturen. Kommunikatøren er det første nivået. Han / hun bruker bevisst eller ubevisst valgte rammer til å formidle budskapet. Det kommer til syne i det neste nivået – i en tekst. En tekst inneholder rammer som blir uttrykt gjennom nærvær eller fravær av visse stikkord, standarduttrykk, stereotype bilder, valg av kilder og setninger som inneholder tematiske

forsterkninger av fakta eller bedømmelse. Det tredje nivået er mottakeren eller leseren av teksten. De rammene som styrer mottakerens meninger og konklusjoner gjenspeiler, eller det omvendte, gjenspeiler ikke rammer i teksten og hensikten disse rammene har. Kulturen er det fjerde nivået og her finnes det allerede etablerte rammer som gjelder for mesteparten av menneskene som tilhører en sosial gruppe. Min analyse skal handle om det andre nivået i denne prosessen, om teksten.

4.3.2 Gjennomføring av rammeanalyse

Det finnes ingen klar oppskrift på hvordan en rammeanalyse skal gjennomføres. Vanligvis er tekstanalysen objektstyrt, som betyr at fremgangsmåten må avgjøres av egenskapene til teksten vi skal analysere. Det er viktig at en tekstanalyse har et formål, en må kunne svare på spørsmålet om hvorfor jeg vil analysere denne teksten (Østbye et al. 2002:67-69). Min analyse er knyttet til innholdsmessige forhold der jeg skal undersøke hvilke medierammer Pravda benyttet i sin fremstilling av protester og demonstrasjoner fra 1968. Jeg skal undersøke medierammer i et utvalg av artikler.

Funn som ble gjort i den kvantitative innholdsanalysen har pekt ut de tekstene jeg skal se nærmere på. På grunn av oppgavens omfang har jeg valgt ut kun 10 artikler hvor jeg skal identifisere medierammer. Artikkelen hører til første eller andre prioriteringen og er gode eksempel på de forskjellige medierammene. Ifølge Entman (2004) er det viktig å spørre seg om hvor mye materiell som finnes om en bestemt begivenhet. ” If a frame does not have magnitude, its content matters little” (Entman 2004:31). I min analyse har jeg lagt vekt på de land som fikk størst dekning. Jeg har valgt ut to artikler fra hver av de mest dekte land slik at jeg har muligheten til å sammenligne og utfylle hver medieramme. En annen grunn til at jeg har valgt ut to artikler knyttet til disse land er at noen land hadde to hovedrammer i dekningen av en begivenhet.

En rammeanalyse kan gjennomføres på flere måter. Jeg skal undersøke medierammer i konkrete avisartikler. Ifølge Mjelde (2007:29) gir en slik fremgangsmåte muligheten til å gå i dybden og analysere artikkelen på en grundig måte. På denne måten kan jeg begrunne medierammene jeg identifiserer ved å peke på konkrete elementer i artikkelen. En annen kvalitativ tilnærmingstype er å undersøke en hendelse som strekker seg over tid, se på flere artikler samtidig, identifisere ulike rammer og komme med eksempler fra tekstene underveis.

Svakheten ved denne fremgangsmåten er at forskeren ikke kommer dypt nok inn i tekstene (ibid).

4.3.3 Kontekst

En annen viktig ting en må huske under arbeidet med tekstanalysen er at tekster inngår i kontekster av forskjellige typer. Vi skiller mellom en nær og en videre kontekst. Den nære konteksten til en avisartikkel er avissiden og den videre kontekst handler om når og hvor teksten ble produsert og konsumert. Det er viktig å ta hensyn til geografiske, sosiale og kulturelle aspekter for hvor teksten ble produsert (Østbye et al. 2002:73). Det sovjetiske mediasystemet og sovjetisk journalistikk utgjør en sentral del av Pravdas kontekst, som jeg tar hensyn i denne analysen.

En medieramme blir etablert gjennom valg av fokus, kilder, nyhetsvinkel, presentasjonsform og språk. De redaksjonelle ”reglene” som styrer dette er innforståtte. For eksempel under den kalde krigen ble internasjonale nyheter tolket innenfor den kalde krigens rammer; hendelsene ble episoder i en lengre nyhetsfortelling om kampen mellom Øst og Vest, ”Den frie verden” og ”kommunismen” (Allern 2001a:68). Internasjonale nyheter i Sovjet ble også tolket innenfor den kalde krigens rammer. Min analyse kommer til å gi svar på hvilke hoveddrammer og eventuelt underrammer som finnes i artiklene som handlet om 1968-opprør og protester.

4.3.4 Identifisering av medierammer

Når jeg skal identifisere medierammer i en tekst må jeg bestemme meg for hva som utgjør en medieramme. Dette er en subjektiv avgjørelse, på samme måte som at identifiseringen av medierammer er en subjektiv vurdering. Jeg har tatt utgangspunkt i Tankard Jr. (2001) sin liste med viktige mekanismer som kan være til hjelp i en rammeanalyse (Johnson-Cartee 2005:173). Disse elementene kommer jeg til å se etter når jeg skal nærlese teksten:

1. Overskrift
2. Brødtekst
3. De fire funksjonene til en ramme definert av Entman
4. Direkte sitater og uthevede sitater
5. Kildebruk
6. Journalist eller nyhetsbyrå

7. Dominant rammegrunnlag
8. Eventuelle underrammer
9. Formidling av moralske vurderinger
10. Hvilken historie blir fortalt
11. Samsvar med konteksten

I tillegg kommer jeg til å se på bruk av språket, positive eller negative formuleringer, metaforer, skildringer, valg av fokus, vinkling, hvilke elementer i teksten er vektlagt og hvilke er valgt bort. Alle disse elementene kan bidra til å forvrengte virkeligheten. Jeg understreker her at dette er min subjektive vurdering. Analysen blir gjennomført med utgangspunkt i kontekst – sovjetisk ideologi, sovjetisk mediesystem og sovjetisk journalistikk.

Tilsammen er det 10 artikler, blant disse er mesteparten nyhetsartikler og resten er kommentarer.

Alle overskriftene er min oversettelse fra russisk. Dette gjelder også oversettelsen av sitater i analysen. Jeg har skrevet originalsitater på russisk med latinske bokstaver etter hvert sitat i rammeanalysen.

Videre følger en oversikt over artiklene jeg skal analysere nærmere i kapittel 6:

- 7. april, "I disse vårdager...".. kommentar (USA)
- 8. april, "USA høster fruktene av sin rasisme. Washington brenner". Nyhetsartikkel (USA)
- 15. april, "Memphis – Vest-Berlin". Kommentar (Vest-Tyskland)
- 15.april, "Irritasjonen øker". Nyhetsreportasje (Vest-Tyskland)
- 14. mai, "Felles streik". Nyhetsreportasje (Frankrike)
- 24. mai, "Paris: Streikbevegelsen øker". Nyhetsartikkel (Frankrike)
- 23. mars, "Begivenhetene i Kina". Nyhetsartikkel (Kina)
- 29. august, "Begivenhetene i Kina". Nyhetsartikkel (Kina)
- 23. august, "Redelig misjon". Nyhetsreportasje (Tsjekkoslovakia)
- 23.august, "Skaper hysteri". Kommentar (Tsjekkoslovakia)

Vedlegg 2 viser oversikt over alle overskriftene på russisk.

4.3.5 Metodevurderingen

Det er viktig i denne prosessen at jeg ikke bare beskriver de funnene som blir gjort, men også at de blir tolket og analysert. Min analyse er styrt av problemstillingen, fokuserer på konkrete avisartikler, har utgangspunkt i rammeteorien og i tillegg har jeg beskrevet analyseredskapene jeg bruker i tolknings- og analyseprosessen. Alt dette kan bidra til å skape troverdighet og bekreftbarhet i mine funn. Dette kan også være til hjelp hvis en annen forsker skal etterprøve mine funn. Som jeg har nevnt tidligere, er medierammene jeg identifiserer et resultat av en subjektiv prosess. Det kan hende at en annen forsker hadde kommet frem til andre medierammeforslag. Men likevel er det her begrensninger for tolkningen, siden jeg har tatt utgangspunkt i konkrete artikler.

KAPITTEL 5 : 1968 PÅ DAGSORDEN

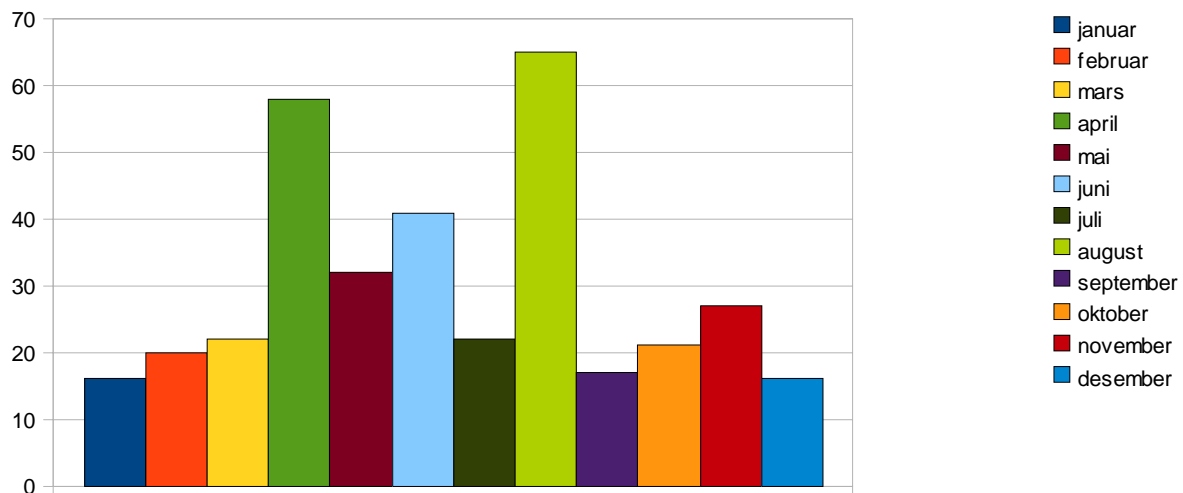
Media setter dagsorden ved å velge ut noen saker som blir fremstilt som viktige, samtidig som andre saker blir valgt bort. Ved å bruke denne definisjonsmakten kan media bestemme hva leserne skal være opptatt av, og hvilke saker publikum skal se på som viktige. Dette gjelder spesielt for utenriksjournalistikk, der man er avhengig av media for å få vite mer om det som skjer i utlandet. Pravda hadde definisjonsmakt ved å bestemme hva andre sovjetiske media satte på dagsordenen. De saker som ble fremstilt som viktige i Pravda, ble også sett på som viktige av andre media i Sovjet. De 1968-protestbegivenhetene som ble satt på dagsordenen i Pravda, var en rettesnor for andre sovjetiske media både når det gjelder omfanget og innholdet. Hvis Pravda skrev positivt om en protestbevegelse, så ville de andre media gjøre det samme. Sovjetisk sensur sørget for at alternative syn ikke kom fram i de offentlige mediene.

I dette kapittelet kommer jeg til å drøfte problemstillingen – *«Hvilke lands opprør og protester blir satt på dagsordenen, og i hvor stor grad blir de ulike sakene dekt?»* Hva la Pravda vekt på i sin fremstilling av demonstrasjoner, streiker og opptøyer i 1968? Var det noen land som fikk mer oppmerksomhet, og var det land som ikke ble satt på dagsordenen? I dette kapittelet vil jeg gi svar på disse spørsmålene ved å ta utgangspunkt i teorien om medienes dagsordenfunksjon og bakgrunnen for det sovjetiske mediasystemet og den sovjetiske journalistikken.

5.1 PRAVDAS DAGSORDEN

Pravda hadde totalt 357 oppslag som handlet om 1968-protestbegivenhetene. I dette utvalget er det tatt med nyhetsartikler, kommentarer, bakgrunnsartikler, enkeltstående bilder med bildetekst og politiske karikaturer. Først vil jeg gi en oversikt over hvordan oppslagene fordeler seg månedsvis. Figur 1 viser at det er stor variasjon i hvordan oppslagene fordeler seg månedsvis. Alle oppslag kan knyttes geografisk til et sted i verden og enkelte av oppslagene hadde tilknytning til flere land. Det er fire måneder som skiller seg ut på grunn av omfattende dekning. April, mai, juni og august har langt flere oppslag enn de andre månedene. Januar (16) er en av de månedene som har minst antall oppslag. I januar er det både artikler, bilder og karikaturer som handler om demonstrasjoner i USA mot krigen i Vietnam, streik i Italia, demonstrasjonen i Vest-Tyskland mot nazismen og studentdemonstrasjonen i Argentina. I

Figur 1: Totalt antall oppslag om demonstrasjoner, streiker og opptøyer i 1968.

februar (20) handler oppslagene hovedsaklig om demonstrasjoner mot den amerikanske krigen i Vietnam. Pravda setter på dagsordenen flere land som Vest-Tyskland, Sovjet, Tsjekkoslovakia, Østerrike og Frankrike. Ved hjelp av artikler, bilder og karikaturer formidler Pravda et bilde om at demonstrasjonene mot krigen i Vietnam er en viktig sak som blir satt på dagsordenen i flere land. I februar har Pravda også en artikkel som handler om raseuro i USA og en ideologisk kommentar der avisen setter spørsmålsteget ved "partnerskapet" mellom Bonn og Washington. I mars (22) er hovedtemaet demonstrasjoner mot krigen i Vietnam. Pravda setter på dagsordenen flere land som USA, Frankrike, Sverige, Sovjet, Italia og Nederland. April (58) kommer på andre plass angående høyt antall oppslag. I løpet av april dekker Pravda tre forskjellige temaer: demonstrasjoner flere steder i verden mot krigen i Vietnam, raseuro i USA og demonstrasjoner i Vest-Tyskland som var knyttet til attentatet på Rudi Dutchke. Det er hovedsaklig de to sistnevnte temaene som oftest blir satt på dagsordenen, og som bidro til den omfattende dekningen i april. De fleste oppslag i mai (32) handler om Mai-opprøret i Frankrike. Kun noen få artikler omhandler demonstrasjoner om borgerrettigheter i USA og protester mot rasisme. Juni (41) er blant de fire månedene som skiller seg ut på grunn av stor dekning. I juni er det flere temaer som blir satt på dagsorden. Flere av artiklene handler om demonstrasjoner og streik i Frankrike som fortsettelse av Mai-opprøret. Resten av artiklene handler om raseuro og rasisme i USA, samt uro knyttet til attentatet på Robert Kennedy. Noen få artikler omtaler studenturoligheter i Tsjekkoslovakia og demonstrasjoner i flere land som er rettet mot krigen i Vietnam. Juli (22) er blant de månedene som har fått minst dekning. Oppslagene i juli handler for det meste om streik og demonstrasjoner i Italia, Frankrike og Storbritannia. Her er det også flere artikler som tar for

seg raseuro i USA. Noen få artikler handler om studentdemonstrasjoner i Argentina. August (65) er den måneden som har flest oppslag og som skiller seg betydelig ut fra resten. Mesteparten av oppslagene i august omtaler begivenhetene i Tsjekkoslovakia. Dette er et oppsiktsvekkende funn som viser at Pravda hadde omfattende dekning av den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia. September (17) har svært liten dekning i forhold til de andre månedene. Det store flertallet av oppslagene handler om situasjonen i Tsjekkoslovakia etter den sovjetiske invasjonen. Noen få artikler handler om Hellas-saken. I oktober (21) er det bare en artikkel som handler om situasjonen i Tsjekkoslovakia. Mesteparten av oppslagene handler om demonstrasjoner mot den amerikanske krigen i Vietnam. Ved hjelp av bilder og artikler viser Pravda til demonstrasjoner flere steder i verden, som for eksempel i USA, Belgia, Norge, Storbritannia, Vest-Tyskland, Polen, Ungarn og Tsjekkoslovakia. Hovedtemaet i august og september er situasjonen i Tsjekkoslovakia etter den sovjetiske invasjonen. I oktober skriver ikke Pravda noe om Tsjekkoslovakia, men i stedet er hovedtemaet den amerikanske krigen i Vietnam. Noen få oppslag handler om studentdemonstrasjoner i Mexico og streik i Italia, Frankrike og Spania. To av oppslagene har Hellas-saken på dagsordenen, og to andre handler om raseuro i USA. I november (27) er det ingen spesielle temaet som skiller seg ut. De fleste oppslagene handler om ulike demonstrasjoner i Europa og noen få oppslag handler om demonstrasjoner mot krigen i Vietnam. Desember (16) er en av de to månedene som har minst oppslag. Mesteparten av oppslagene i desember handler om streik i kapitalistiske land. Noen få saker omtaler demonstrasjoner som var viet Hellas-saken.

For å kunne svare på problemstillingen har jeg tatt utgangspunkt i kategoriseringen den første verden, den andre verden og den tredje verden. Jeg vil her også gi en sammenligning av dekningen i Pravda og i de norske avisene –Aftenposten, Arbeiderbladet og Dagbladet. Dette kan føre til noen interessante funn. Av alle de 357 oppslag i Pravda omhandlet 72% land fra den første verden, 17% fra den andre verden og 11% fra den tredje verden.. Aftenposten hadde til sammen 1061 oppslag. Den første verden fikk en dekning på 66%, den andre verden på 18% og den tredje verden på 16%. Arbeiderbladet hadde noe mindre antall oppslag, til sammen 610. Av dem var det 67% som handlet om protestbegivenheter i den første verden, 19% i den andre verden og 14% i den tredje verden. Dagbladet hadde 428 oppslag som handlet om protestbegivenheter. 75% av dem handlet om begivenheter i den første verden og 11% både i den andre og den tredje verden. Denne oversikten viser at de norske avisene hadde mer omfattende dekning av 1968-begivenhetene, men at det var noenlunde lik fordeling prosentvis av alle oppslag når det gjaldt den første, den andre og den tredje verden.

Tabell 1: Dekningen av opprør, streiker og demonstrasjoner i den første verden i 1968.

(Oversikten over pressedekningen i norske aviser - se Werenskjold 2008b:423).

	Pravda	Aftenposten	Arbeiderbladet	Dagbladet
Den første verden	14 land (258=100)%	22 land (700=100)%	18 land (407=100)%	17 land (332=100)%
USA	35%	11%	18%	11%
Vest-Tyskland	21%	10%	11%	14%
Frankrike	13%	26%	18%	18%
Italia	11%	4%	6%	5%
Japan	5%	3%	2%	
Storbritannia	5%	8%	10%	11%
Spania	3%	6%	3%	4%
Hellas	2%		1%	

Tabell 1 viser at Pravda hadde mye større dekning av demonstrasjoner i USA enn de norske avisene. 35 prosent av oppslagene fra den første verden i Pravda handlet om protestbegivenheter i USA, mens Aftenposten og Dagbladet knapt hadde en tredjedel av det samme omfanget. Dette bekrefter at Pravda prioriterte USA høyt på dagsordenen, og at det var viktig for avisen å gjenspeile disse begivenhetene. Anti-amerikanisme var en viktig del av anti-vestlig propaganda i Sovjet, og dette kan være grunnen til at Pravda hadde så omfattende dekning av protestbegivenhetene i USA. Pravdas dekning av Vest-Tyskland var dobbelt så stor som i de norske avisene. Vest-Tyskland var den andre viktige undergruppen av Sovjets anti-vestlige propaganda og det kan forklare den forholdsvis høye dekningen. Pravdas dekning av begivenhetene i Frankrike er litt lavere enn i Arbeiderbladet og Dagbladet, og halvparten så lav som i Aftenposten. Situasjonen er annerledes angående Italia. Pravdas dekning av protester og demonstrasjoner i Italia er dobbelt så stor som i de norske avisene. Det er kjent at kommunistpartiet i Italia var populært. Et av målene til sovjetisk journalistikk var å skape et bilde av omverdenen der kommunismen er på frammarsj. Dette kan være grunnen til at Pravda satte protestbegivenhetene i Italia oftere på dagsordenen enn det de norske avisene gjorde. Forskjellene i dekningen er ikke så store angående Japan. Pravda hadde flere oppslag om Japan enn Aftenposten og Arbeiderbladet. Likevel var prosentandelen liten i forhold til flere andre land som Pravda dekte. Grunnen til at Pravda hadde så liten dekning av begivenhetene i Japan, kan være at avisen ikke hadde egne

utenrikskorrespondenter i dette landet. I tillegg var ikke Japan så høyt prioritert av den sovjetiske propagandaen som USA og Vest-Tyskland. De norske avisene hadde større dekning av Storbritannia enn Pravda. Pravda har i sin dekning av 1968-protestbegivenhetene prioritert de landene som var mest interessant utifra et anti-vestlig propagandasynspunkt. Både USA, Vest-Tyskland og Storbritannia var ledende land i 1968, såkalte eliteland (se Werenskjold 2008b). Pravda prioriterte kun USA og Vest-Tyskland, noe som kan tyde på at avisens ideologiske ståsted har påvirket dekningen av 1968-protestbegivenhetene. Pravda og de norske avisene hadde forholdsvis lik dekning av de andre landene fra den første verden. Land som Australia, Israel, Nederland, Sverige, Østerrike og Belgia fikk en dekning på under en prosent i Pravda.

Tabell 2: Dekningen av opprør, streiker og demonstrasjoner i den andre verden i 1968.

(Oversikten over pressedekningen i norske aviser- se Werenskjold 2008b:423).

	Pravda	Aftenposten	Arbeiderbladet	Dagbladet
Den andre verden	3 land (60=100)%	6 land (194=100)%	5 land (116=100)%	5 land (49=100)%
Tsjekkoslovakia	85%	56%	50%	57%
Sovjet	14%	11%	18%	4%
Jugoslavia	1%	7%	7%	8%
Polen		20%	25%	33%
Øst-Tyskland		5%	3%	

Pravda dekket kun tre land fra den andre verden. De norske avisene hadde betydelig større dekning av flere sosialistiske land og Sovjet. Forklaringen på det kan være at Pravda satte på dagsordenen kun de begivenheter som ikke var i strid med den sovjetiske ideologien. Pravdas dekningen av Tsjekkoslovakia var betydelig større enn i de norske avisene. Sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia, og tilstanden i landet i ettertid, var de begivenhetene som trekte opp statistikken. Det er oppsiktsvekkende at Pravda hadde så omfattende dekning av begivenhetene i Tsjekkoslovakia. Dekningen av demonstrasjonene i Sovjet var forholdsvis lik i Pravda, Aftenposten og Arbeiderbladet. Dagbladet hadde mye mindre dekning av Sovjet enn de andre avisene. Pravda hadde 7 nyhetsartikler og et bilde som handlet om demonstrasjoner i Sovjet. Denne tabellen viser bare omfanget av dekningen, men sier ingenting om hva som var innholdet i disse oppslagene. Pravda hadde veldig lav dekning av begivenhetene i Jugoslavia,

som var på rundt en prosent. Det er kjent at det foregikk demonstrasjoner og opprør i flere østeuropeiske land, men disse ble ikke satt på dagsordenen av Pravda. Avisen skrev ingenting om alle de opprør og protester som norske aviser dekte, fordi å omtale østeuropeiske land i denne sammenhengen var i strid med Pravdas ideologiske ståsted. Alle protester og opprør i Øst-Europa og Sovjet som kunne utgjøre en fare, og som var en kritikk av partiet og staten, kom aldri på trykk. Dette er et eksempel på at ved å utelate å fortelle om ting, kan pressen forme publikums meninger.

Tabell 3: Dekningen av opprør, streiker og demonstrasjoner i den tredje verden i 1968.

(Oversikten over pressedekningen i norske aviser- se Werenskjold 2008b:423).

	Pravda	Aftenposten	Arbeiderbladet	Dagbladet
Den tredje verden	16 land (38=100)%	24 land (167=100)%	22 land (87=100)%	10 land (47=100)%
Kina	21%	44%	46%	23%
Argentina	16%			
Vietnam	16%			
Mexico	10%	24%	13%	36%
India	5%	4%	7%	2%
Peru	5%			
Egypt		4%	6%	9%

Tabell 3 viser at Kina var det landet fra den tredje verden som fikk størst dekning både i Pravda og i de norske avisene. Aftenposten og Arbeiderbladet hadde dobbel så stor dekning av Kina som Pravda, mens Dagbladet og Pravda hadde nærmest lik prosentandel. Det at Pravda satte Kina på dagsordenen, er ingen selvfølge. Det anspente forholdet mellom Kina og Sovjet i 1968 kunne lett føre til at Pravda utelot Kina fra nyhetsbildet. Når Pravda likevel gav såpass mye oppmerksomhet til Kina, kan det tyde på at det var viktige grunner til å gjøre det. En forklaring kan være at avisen ønsket å kommentere Kulturrevolusjonen og protestbegivenhetene knyttet til den. Pravda hadde også forholdsvis stor dekning av begivenhetene i Argentina og Vietnam, noe de norske avisene skrev svært lite om. Kommunismen stod sterkt i Argentina og det kan være grunnen til at Pravda hadde såpass omfattende dekning derifra. Pravda hadde kun et oppslag om begivenhetene i Indonesia, Tanzania, Tyrkia, Uruguay, Venezuela, Guyna, Filipinene, San Salvador, Israel og Sør-

Amerika.

Utifrå denne oversikten kan vi se at den første verden fikk mest dekning i Pravda. Her blir 14 land satt på dagsordenen gjennom hele 258 oppslag som handlet om 1968-opprør og protester. Blant alle oppslag var det 169 artikler, mesteparten nyhetsartikler, et mindre antall bakgrunnsartikler og kronikker. I tillegg var det 66 enkeltbilder med bildetekst og bildenotiser. Den første verden hadde også flest politiske karikaturer, til sammen 21. De fleste karikaturene var siktet mot USA og Vest-Tyskland, og noen få mot NATO. Det er ikke overraskende at Pravda rettet sitt fokus hovedsaklig mot USA og Vest-Tyskland. Begge land var høyt prioritert av det sovjetiske propagandaapparatet og både nyhetsartikler og karikaturer ble brukt for å "svartmale" USA og Vest-Tyskland. Oppslagene fra den andre verden viser at det var Tsjekkoslovakia som trakk opp statistikken. Pravda hadde få oppslag knyttet til Sovjet og Jugoslavia. Resten av de sosialistiske landene uteble fra nyhetsbildet. Den tredje verden fikk færrest oppslag, men her var det også flest antall land som var representert. Flesteparten av disse hadde bare et oppslag gjennom hele året. Kina skilte seg ut på grunn av noe større dekning enn de andre landene. Blant alle oppslagene fra den tredje verden, er de fleste nyhetsartikler og bakgrunnsartikler, men der er også 9 enkeltstående bilder og 2 politiske karikaturer.

Tabell 4: Prioritering av demonstrasjoner, streiker og opprør i antall og prosent av totalt antall oppslag i Pravda.

	Den første verden (258=100)	Den andre verden (60=100)	Den tredje verden (38=100)
1. Høyest (førsteprioritet)	92 (35%)	29 (48%)	6 (15%)
2. Høy (andreprioritet)	55 (21%)	20 (33%)	15 (39%)
3. Lav (tredjeprioritet)	109 (42%)	11 (18%)	15 (39%)
4. Notis (fjerdeprioritet)	2 (>1%)	0	2 (5%)

Tabell 4 viser en oversikt over hvordan oppslagene fra den første, den andre og den tredje verden var fordelt på fire kategorier. Denne oppslagsinndelingen har jeg forklart og begrunnet nærmere i metodekapittelet. Utifrå tabell 4 kan vi se at den andre verden hadde høyest

prosentandel med førsteprioritet i forhold til oppslag fra den første og den tredje verden. Den hadde også høy frekvens på andreprioritet, mens ingen av oppslagene var av fjerde prioritet. Dette betyr at Pravda satte Tsjekkoslovakia høyt på dagsordenen, og sakene ble regnet som viktige.

Den første verden hadde ganske lik fordeling mellom 1. prioritet og 3. prioritet. Det var hele 92 oppslag som fikk første prioritet, og 109 oppslag som fikk tredje prioritet. Det som forklarer det store antallet oppslag med lav prioritering, er at her var det mange enkeltbilder med bildetekst og bildenotis som således kom under denne kategorien. Den tredje verden hadde minst antall oppslag som fikk førsteprioritering sammenlignet med den første og den andre verden. Det var helt lik fordeling på andre og tredje prioritet og det var kun to oppslag på fjerde prioritet. Dette betyr at den tredje verden samlet sett ikke ble spesielt høyt prioritert, selv om 15 av oppslagene hadde andreprioritet.

Videre i kapittelet vil jeg se nærmere på den første, den andre og den tredje verden hver for seg, og jeg vil gå litt nærmere inn på de land som fikk størst dekning. Her vil jeg fortsatt bruke data som er kommet fram i kvantitativ analyse, men jeg vil også trekke inn elementer fra kvalitativ analyse. Dette gjør jeg for å kunne si noe mer om hvilke tema som ble vektlagt i de land som fikk størst dekning. Jeg vil også se på hvilken prioritering sakene hadde, og om Pravda var positivt eller negativt innstilt til de forskjellige opprør og protester. En slik oversikt vil også kunne gi innsikt i om Pravdas dekning var påvirket av konteksten eller ikke. Pravda hadde for eksempel noen få oppslag fra Sovjet – men hva gikk disse sakene ut på? Kan det være at Pravda dekket noen av protestene blant intellektuelle i Sovjet, eller handlet oppslagene om noe annet? Ved hjelp av kvantitativ innholdsanalyse og trekk fra kvalitativ analyse, vil jeg gi svar på disse spørsmålene.

5.2 DEN FØRSTE VERDEN

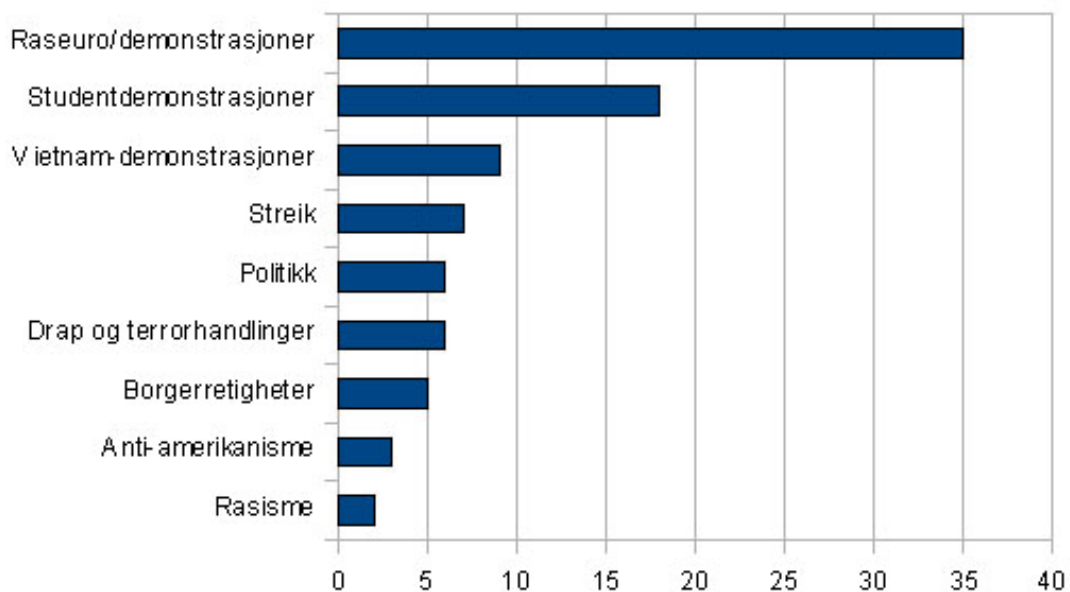
Pravdas dekning av demonstrasjoner, streiker og opprør i den første verden hadde flere markante topper. April hadde 48 oppslag og skilte seg således fra andre måneder. Over halvparten av oppslagene i april handlet om opptøyene i Vest-Tyskland, og det nest største antallet oppslag var fra USA. Andre måneder som fikk mest oppslag etter april er juni (38), mai (30) og november (27). I begynnelsen av juni var det flest oppslag fra Frankrike, men

resten av måneden viet oppmerksomhet til flere land som USA, Vest-Tyskland og Italia. I mai var det flest oppslag om Vest-Tyskland, og mot slutten av måneden var det Frankrike som dominerte. November hadde mange land på dagsorden som f.eks. Japan, Australia, Vest-Tyskland, USA, Frankrike, Italia og Storbritannia. Her var det ingen land som skilte seg ut pga. flest antall oppslag. Dominerende temaer her var finanskrisen, streiken i Italia og demonstrasjoner mot den amerikanske krigen i Vietnam.

5.2.1 USA på dagsordenen

Pravda hadde til sammen 91 oppslag med 62 artikler, 18 enkeltbilder og 11 politiske karikaturer som kunne knyttes til USA. Således var USA det landet som ble oftest satt på dagsordenen av Pravda og som fikk god dekning. Mesteparten av artiklene var nyhetsreportasjer, men her finner vi også det høyeste antallet kommentarer og bakgrunnsartikler i forhold til andre land. Unntaket var Tsjekkoslovakia som også hadde et høyt antall kommentarer. Dette funnet er interessant fordi det viser at Pravda fant det viktigere å bidra med kommentarer om USA enn om mange andre land. En kommentar er en type bakgrunnsartikkel der forfatteren er synlig med sine synspunkt. Den er ofte kontroversiell og kan starte eller fortsette en diskusjon (Aarønes 2007:26). Grunnen til at Pravda hadde såpass mange kommentarer som var knyttet til USA, kan være at avisen ønsket å rette et kritisk blikk mot sin motpart under den kalde krigen. Alle kommentarene hadde et ideologisk perspektiv, og de satte spørsmålstegn ved det kapitalistiske systemet. Et godt eksempel på det er kommentaren den 7. april. Korrespondenten Tomas Kolesnjichenko tok opp den vanskelige situasjonen i USA i kommentaren sin ”I disse vårdager...”. Han mente at det demokratiske Amerika kjempet mot imperialismen, og at protestbevegelsen mot den økte for hver dag. Kommentaren er på fire spalter og dekker nesten en helside i avisen. Både på grunn av sjangeren som er kommentar, og omfanget av artikkelen, er det tydelig at Pravda satte denne saken høyt på dagsordenen. Artikkelen er stappfull av ideologiske slagord og negativt ladde ord som er rettet mot USA og Sovjets største fiende - ”imperialismen”.

Figur 2: Dekning av protestbegivenheter i USA i 1968

Figur 2 viser at det var ni temaer som dominerte nyhetsbildet fra USA. Raseuro og demonstrasjoner knyttet til det var det mest populære temaet. Mye av fokuset i sovjetisk propaganda var rettet mot den dårlige behandlingen av svarte amerikanere. Dette kan være grunnen til at temaet om raseuro oftere ble satt på dagsordenen enn de andre temaer. Pravda hadde 33 nyhetsreportasjer og to bilder som handlet om raseuro i USA. Artikkelen fordeler seg ujevnt gjennom året. De fleste av disse artiklene er fra april, mai, juni, juli og august. Raseforholdet i USA og de svarte amerikanernes kamp for sine rettigheter var intet nytt i 1968. Forholdet mellom hvite og svarte amerikanere hadde vært anstrengt lenge før dette året. Drapet på Martin Luther King den 4. april 1968, utløste voldsomme protester over hele USA (Fink 2003:397). Det kan virke som om drapet på M. L. King også utløste en serie med artikler i Pravda som handlet om raseuro i USA. Siden temaet om rasediskrimineringen i USA var et populært tema i sovjetisk media (Bentz 1999), var drapet på King et takknemlig stoff som utløste en ny negativ ideologisk bølge rettet mot USA. Pravda har to artikler den 6. april som omhandler dette drapet. En av artiklene har overskriften "Amerikas skam" og inneholder telegrammet som var sendt til flere organisasjoner i USA. I denne artikkelen fordømmer Sovjet drapet på M. L. King. Sammen med artikkelen er det et bilde som viser King der han opptre på en av sine siste demonstrasjoner. Den andre artikkelen har tittelen "Rasistforbrytelse i Memphis". Saken har et negativt og kritisk fokus angående drapet. Også resten av artiklene i april har et kritisk blikk mot styresmaktene i USA. Flere artikler med overskrifter som "Hatbølge over USA" (07.04), "USA høster rasismefrukt" (08.04),

”Negeraksjoner ryster USA” (09.04), og ”Mennesker over hele jorden fordømmer rasister i USA” (10.04) viser at Pravda fordømte rasisme i USA. Pravda fokuserer i disse artiklene på demonstrasjoner og opprør etter drapet på M. L. King og retter sin kritikk mot det kapitalistiske systemet i USA. For eksempel skriver Pravda 7. april at USA nå får som fortjent etter mange år med et voldelig samfunn, raseundertrykkelser og sosial urettferdighet. Resten av artiklene utover året gir en detaljert framstilling av raseopptøyer som spredte seg fra by til by. Pravda beskriver hvordan svarte kjemper for sine rettigheter ved å gå i tog og holde demonstrasjoner. Ifølge avisen var staten med politiet i opposisjon til opprørerne. Pravda viser også til at staten prøvde å neglisjere omfanget av alle opprør ved å si at det er noen opprørere som reiser fra by til by og framprovoserer disse handlingene. Til sammen gir Pravda et kritisk og nokså detaljert bilde av opprør og demonstrasjoner som kan knyttes til raseuro. Mesteparten av artiklene har TASS som kilde, men noen artikler er skrevet av Pravdas egne korrespondenter som befant seg i USA.

Pravda har et litt mindre fokus på temaet som handler om demonstrasjoner mot USA sin krig i Vietnam. I løpet av 1968 skriver Pravda om flere demonstrasjoner mot krigen i Vietnam som kan knyttes til andre steder enn bare USA. Pravda har 8 nyhetsreportasjer om dette, spredt fordelt gjennom året. Ingen spesielle måneder skiller seg ut her. Pravda har et negativt fokus på USA og krigen i Vietnam og avisen har slike titler som ”Masseprotest mot USA sin forbryterkrig” (17.01), ”Flere land krever nå at interventene må forlate Vietnam” (14.02) og ”Slutt med aggresjon i Vietnam” (28.04). Halvparten av artiklene handler om kvinner og ungdom som protesterer mot krigen i Vietnam, og ungdom som nekter å delta i krigen. 28. april skriver Pravda at studenter fra forskjellige universitet og skoler gikk ut i streik og demonstrerte mot USA sin krigsføring, samt mot diskriminering av ”negrer”. Artikkelen viser til at studentrepresentanter fra 49 delstater har skrevet under på erklæringen om at Vietnamkrigen er urettferdig og umoralsk. Flere av artiklene har fokus på at antikrigsbevegelsen øker i omfang, og at det vil komme flere demonstrasjoner fremover. I flere av artiklene viser Pravda også til andre steder i verden der det foregikk demonstrasjoner mot krigen i Vietnam.

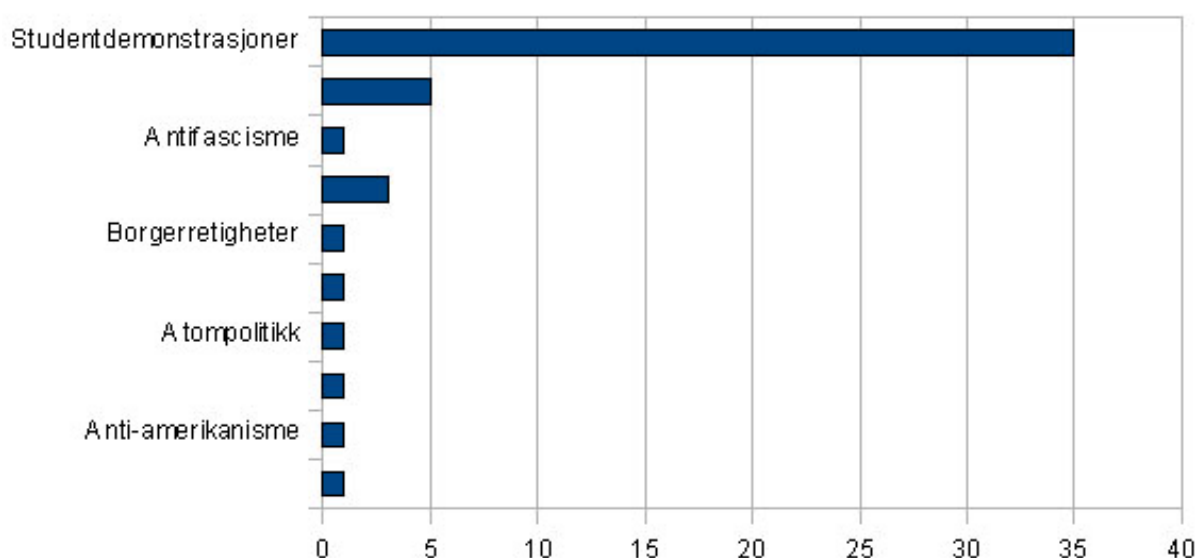
5.2.2 Vest-Tyskland på dagsordenen

Vest-Tyskland var det landet som fikk nest størst oppmerksomhet utifra antall oppslag. Dette er heller ikke så overraskende med tanke på at Vest-Tyskland var det landet som ble

”verdsatt” høyt av anti-vestlig propaganda. Her var det tilsammen 54 oppslag. Blant dem var 35 nyhetsreportasjer og kommentarer, 7 politiske karikaturer og 12 enkeltstående bilder. April måned skiller seg ut med 14 nyhetsreportasjer og kommentarer. Resten av artiklene er spredt fordelt på januar, februar, mars, mai, juni og november. Juli, august, september og oktober har ingen nyhetsreportasjer som kan knyttes til demonstrasjoner og opprør.

Figur 3 viser at studentdemonstrasjoner var den mest populære temaet. På andre plass kom temaet om *drap og terrorhandlinger*. Det er oppsiktsvekkende at Pravda hadde egne artikler som var viet temaet *nazisme*. Dette bekrefter at Pravdas dekning av protestbegivenheter i Vest-Tyskland var påvirket av anti-vestlig propaganda, og at den spilte på minner om nazi-Tyskland. Det var hovedsaklig de tre temaene som merket seg ut: studentdemonstrasjoner, drap og terrorhandlinger og nazisme.

Figur 3: Dekningen av protestbegivenheter i Vest-Tyskland i 1968

Studentdemonstrasjoner i Vest-Tyskland stod for forskjellige demonstrasjoner og opptøyer. Den vest-tyske studentbevegelsen som ble ledet av Sozialistische Deutsche Studentenbund (SDS) hadde flere viktige saker i kampen for demokrati. Noen av dem var motstanden mot USA sin krig i Vietnam og Vest-Tysklands hjelp til Israel i 1967, samt å få stoppet innføringen av nye Unntakslover. Studentprotestene var hovedsaklig rettet mot den høyreorienterte mediemogulen Axel Springer sin presse som støttet regjeringen (Hilwig i Fink 2003:325). Pravda dekket alle disse sakene, men hovedvekten var på temaet som handlet om forholdet mellom studenter og Springerpressen, samt innføringen av nye Unntakslover.

Det forholdsvis høye antallet nyhetsreportasjer i april kan knyttes til studentopptøyer og demonstrasjoner som oppstod etter attentatet på den sosialistiske studentlederen Rudi Dutschke, og som var rettet mot Springerpressen. Pravda hadde også flest kommentarer i april som viser at avisen synes det var viktig å rette et kritisk søkelys mot begivenhetene i Vest-Tyskland. 13. april setter Pravda Vest-Tyskland på dagsordenen med saken som handler om attentatet på Dutschke. Nyhetsreportasjen med tittelen ”Forbrytelsen i Vest-Berlin” (13.04) melder at det er ikke første gangen Dutschke får ”gjennomgå” for sin progressive opptreden. De neste dagene setter avisen fokus på omfattende studentdemonstrasjoner i kjølvannet av attentatet mot Dutschke. 14. april retter Pravda et kritisk blikk mot regjeringen i Vest-Tyskland og hevder at ”de som er ved makten har vendt antikomunisme til statlig doktrine”. Pravda har en positiv vinkling av alle demonstrasjoner og avisen er kritisk i sine uttalelser om regjeringen og politiet. 15. april skriver Pravda i sin kommentar med tittelen ”Memphis – Vest-Berlin” at statens offisielle propaganda prøver å forklare de to terrorakter – både på M. L. King og Rudi Dutschke – som handlinger gjennomført på enkelte personers initiativ. Pravda sammenligner begge attentatene og hevder at imperialistene er ”klare for hva som helst når de føler at de begynner å miste makten”. Samme dagen har Pravda en annen nyhetsreportasje med tittelen ”Irritasjonen øker”. Her får Springerpressen skylden for at situasjonen er kommet så langt at studentene måtte ty til demonstrasjoner og opprør. Ifølge Pravda har Springerpressen ”forgiftet Vest-Tyskland med den nasjonalistiske og neofascistiske ånden”. Her gir avisen støtte til studentene som protesterte mot Springer og ville stoppe videre utgivelser. Pravda forteller om omfattende studentdemonstrasjoner foran alle Springerbygningene og de voldsomme sammenstøtene mellom politiet og studentene. I kommentaren 18. april er fokuset på høyreekstremisten Josef Bachmann som begikk attentatet på Rudi Dutschke. Pravda kan fortelle at Bachmann var en antikomunist og en tilhenger av Hitler. Artikkelen er kritisk mot regjerende ordensmakt og trekker paralleller mellom attentatet på Dutschke og fortsatt eksisterende fascisme i Vest-Tyskland. Felles for alle sakene er vinklingen – at alle demonstranter og sosialister må stå sammen mot denne reelle fascismetrusselen. Flere av nyhetsreportasjene i mai handler om protester mot de foreslåtte omstridte Unntakslovene. 12. mai skriver Pravda at ”Unntakslov – det er krigsdiktatur i fredstid”. Avisen setter på dagsordenen temaet om demonstrasjoner mot Unntakslover flere dager på rad. Artikkelen gir støtte til demonstrantene og har fokus på stadig utviklende fascisme i Vest-Tyskland. 16. mai skriver Pravda at neofascistene sammen med sine kollegaer fra partiet til Kiesinger, vil ta makten i sine hender ved hjelp av omstridte lover, og på denne

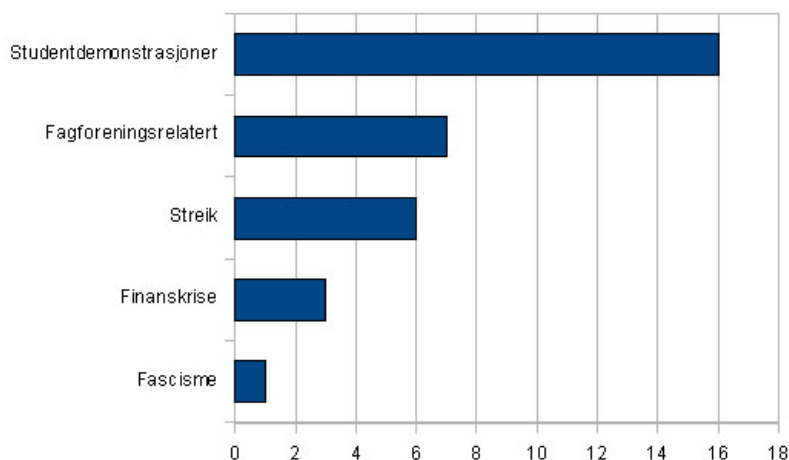
måten skape ”orden” i Vest-Tyskland.

Alle disse artiklene viser at Pravda satte Vest-Tyskland på dagsordenen fordi det var viktig å vise til de forskjellige protester og demonstrasjoner mot den regjerende makten, samt vise at fascismen fortsatt var på anmarsj der. Dette er i samsvar med Sovjets anti-vestlige propaganda angående Vest-Tyskland, der det stadig ble trekt paralleller til andre verdenskrig og til nazi-Tyskland. Fokuset i de fleste artiklene er på studenter som protesterer mot samfunnsutviklingen og voldsomme sammenstøt mellom politiet og studentene. Noen av artiklene satte også fokus på at media i Vest-Tyskland var på regjeringens side, og at de ikke støttet studentdemonstrasjoner. Dette ble nærmere skildret i artiklene som handlet om studentopprør mot Springerpressen. I januar retter Pravda søkelyset mot neonazismen som kan være på frammarsj i Vest-Tyskland. I en mindre artikkel, med to bilder og en politisk karikatur, den 12. januar skriver Pravda om en ungdomsdemonstrasjon mot aktiviseringen av det høyreekstremistiske nasjonaldemokratiske partiet NDP. På en kritisk måte kaller Pravda NDP for et neofascistisk parti og spør om det ikke er nok med 55 millioner døde. Her sikter avisen til landets fascistiske fortid.

Pravda har også noen artikler som handler om demonstrasjoner mot den amerikanske krigen i Vietnam. Her er fokus på at denne krigen må stoppes, og at den er en skitten krig. Likevel er det så få antall artikler som er viet dette temaet at jeg kan konkludere med at studentdemonstrasjoner mot Springerpressen og Unntakslover var de sakene som oftest ble satt på dagsordenen av Pravda, og som fikk størst dekning.

5.2.3 Frankrike på dagsordenen

Figur 4: Dekning av protestbegivenheter i Frankrike i 1968

Pravda hadde tilsammen 34 oppslag som handlet om protestbegivenheter i Frankrike. Det er ca en tredjedel sammenlignet med antall oppslag om USA. Av de 34 oppslagene er 31 artikler og 3 bilder. Pravda hadde ingen politiske karikaturer som kunne knyttes til Frankrike. Mesteparten av artiklene er nyhetsreportasjer, men her er også noen kommentarer. Figur 4 viser at studentdemonstrasjoner var et tema som ofte ble satt på dagsordenen. Saker som var fagforeningsrelatert, eller handlet om streik, fikk mindre oppmerksomhet. Noen få saker handlet om finanskrise, og en artikkel kunne knyttes til temaet om fascismen. De fleste artiklene er fra mai og juni, og de dekker Mai-opprøret i Frankrike. I begynnelsen av året er det noen få artikler som handler om forskjellige demonstrasjoner, som f.eks. mot den amerikanske krigen i Vietnam, og demonstrasjonen i Lyon mot arbeidsledigheten. I april er det ingen artikler som handler om demonstrasjoner eller opprør.

Den franske 1968-bevegelsen startet plutselig og sent, men i løpet av noen uker utviklet den seg til en omfattende bevegelse med mange demonstrasjoner og opprør over hele landet. Det startet så vidt den 3. mai med studentdemonstrasjon i Sorbonne. Men natt til 11. mai ble et vendepunkt da studenter bygde barrikader i gatene i Latinerkvarteret (Fink 1998:261). Pravda skrev ingenting angående de første mai-dagene. Første gang Pravda setter Frankrike på dagsordenen er den 12. mai med en stor nyhetsreportasje som handler om studentopprøret i Paris, i Latinerkvarteret. Avisen gir en detaljerik beskrivelse av sammenstøtet mellom studenter og politiet natt til 11. mai. Resten av mai er det en eller flere artikler nesten daglig som rapporterer om situasjonen i Frankrike. De fleste artiklene er nyhetsreportasjer som gir et

detaljert og saklig bilde av opprør og demonstrasjoner i mai.

14. mai skriver Pravda i nyhetsreportasjen "Felles streik" at nå har alle fagforeninger varslet felles streik for å gi støtte til studentene. Avisen har en positiv vinkling av demonstrasjoner og den planlagte streiken. Fra 19. til 25. mai har Pravda store nyhetsreportasjer hver dag som handler om utvidelsen av streiken, og avisen forteller om krav til studenter og arbeidere. 24. mai skriver Pravda at det franske kommunistpartiet støtter fagforeninger og arbeidere i deres kamp. Artikkelen fokuserer på at kommunistpartiet har støtte blant arbeiderne. Også 28. mai skriver Pravda om et opprop fra det franske kommunistpartiet, der partiet oppfordrer alle om å stå på sine krav og kjempe for demokratiet. 26. mai stormet 2000 tidligere franske algeriere det lokale departementshuset i Toulouse under slagordet "de Gaulle to the galley". Pravda hadde en liten nyhetssak der disse ungdommene blir omtalt som "fascistisk ungdom" og "ekstremister" som har satt flere bygninger i brann. Det blir også satt fokus på at fascistene hadde gjort opptreden flere steder i Frankrike som var rettet mot det kommunistiske partiet, fagforeninger og alle demokratiske organisasjoner. Dette er den første artikkelen der Pravda er kritisk i forhold til begivenhetene i Frankrike.

Flere av artiklene henviser til kommunistpartiet, og de understreker at partiet står sammen med arbeiderne i deres kamp. I nyhetsreportasjen den 31. mai skriver avisen at folk i Frankrike krever at arbeiderklassen og det franske kommunistpartiet blir med i den nye regjeringen. I den samme artikkelen blir det satt fokus på demonstrasjonen som var til støtte for president de Gaulle. Ifølge Pravda lignet denne demonstrasjonen på "en antikommunistisk samling av villmenn". Her viser Pravda tydelig sitt standpunkt i forhold til de Gaulle og hans regjering.

Mens de første mai-artiklene handlet direkte om demonstrasjoner, streik og opprør og var formidlet på en saklig måte, er resten av artiklene i juni vinklet på en helt annen måte. Fra slutten av mai og utover i juni handler artiklene mest om valget til den franske nasjonalforsamlingen. Felles for disse artiklene er at de gir et positivt bilde av det franske kommunistpartiet og forteller at partiet har stor støtte blant befolkningen. 5. juni skriver Pravda at tusenvis av folk, spesielt ungdom, melder seg inn i kommunistpartiet, og at partiet går trygt mot valget, til tross for at staten fører antikommunistisk propaganda. Dette samsvarer med sovjetisk propaganda som tegnet et bilde av at kommunismen er uovervinnelig og på frammarsj også i land utenfor Sovjetunionen. Men Pravda oppfordret ikke direkte den

franske kommunistpartiet om å ta makta i egne hender.

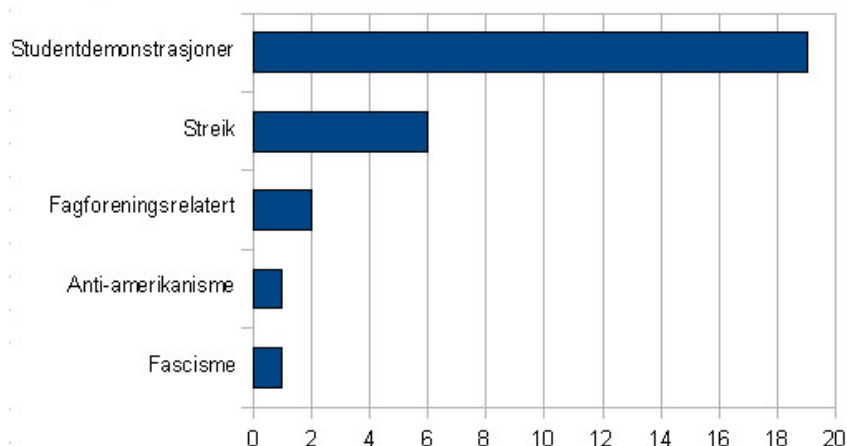
Pravda har flere kommentarer i juni måned som retter et kritisk søkelys på utviklingen i Frankrike. Ifølge disse kommentarene er mai-begivenhetene et resultat av mangeårig kamp og undertrykkelse av arbeiderklassen. Det kommer fram at det franske kommunistpartiet har vært i avantgarde for de franske arbeiderne i deres kamp. Avisen skriver også at kommunistpartiet og fagforeninger har sørget for at arbeiderklassekampen er godt organisert. Samtidig som Pravda gir et positiv bilde av kommunistpartiet, er den kritisk til de Gaulle og hans tilhengere. Demonstrasjoner som er til støtte for de Gaulle blir beskrevet som bråkete og under politioppsyn, mens de som er ledet av kommunistpartiet går rolig for seg. Pravda skriver 12. juni at det franske kommunistpartiet advarer mot en del studentdemonstrasjoner som har provokatorisk karakter.

5.2.4 Italia på dagsordenen

1968- opprøret i Italia var av omfattende karakter, men protestbegivenhetene fikk liten oppmerksomhet i Pravda. Avisen hadde kun 29 oppslag som handlet om streik og demonstrasjoner i Italia. Av de var 21 nyhetsreportasjer eller kommentarer, og resten var bilder. November og desember hadde flest antall oppslag. Resten av oppslagene var spredt fordelt utover året. Pravda hadde nesten like stort antall oppslag om Italia som om Frankrike, men artiklene angående Frankrike var mer detaljerte og hørte stort sett til under 1. prioritet. Artiklene som var knyttet til Italia hadde flest antall oppslag under 3. prioritet, resten var likt fordelt på 1. og 2. prioritering. Utifra det kan jeg konkludere med at Pravda gav større oppmerksomhet til Frankrike enn til Italia. Demonstrasjonene i begge land var omfattende, men de utartet seg forskjellig. I Italia startet streikebevegelsen i 1966, og den økte sakte i omfang fram til høydepunktet høsten 1969. I Frankrike startet det plutselig med studentdemonstrasjoner i midten av mai 1968 (Fink 1998). I begge land kjempet studentene og arbeiderne mot politiet og den regjerende makten, og det var voldelige sammenstøt mellom begge parter. Kommunistpartiet hadde bred støtte blant folk i Italia, og det kunne derfor forventes at Pravda skrev mye om opprør som foregikk der. Likevel var det Frankrike som fikk størst omtale, både i form av nyhetsartikler og kommentarer, noe som kan forklares med at Frankrike ble sett på som en eliteland i 1968.

Figur 5 viser at de fleste oppslagene handlet om studentdemonstrasjoner. Et mindre antall saker handlet om streik og fagforeningen. Et oppslag var om anti-amerikanisme og et om fascisme.

Figur 5: Dekningen av protestbegivenheter i Italia i 1968

Det første oppslaget er i februar og det er en liten artikkel på to spalter. Den handler om ungdomsdemonstrasjonen mot krigen i Vietnam. Avisen kan fortelle om voldelige sammenstøt mellom politiet og demonstrantene. 19. mars skriver Pravda om blodige sammenstøt ved Universitetet i Roma. Ifølge avisen var det en gruppe "fascistiske gangstere" som gikk løs på studenter. Den italienske sosialbevegelsen med "fascist" Caradonna i spissen får skylden for sammenstøtet. 26. april melder Pravda om omfattende streik i Roma der 700 000 deltar. Avisen gir en positiv omtale av arbeiderne som kjemper for sine rettigheter. Pravda mener at det ikke er nok med å stå samlet i sin kamp mot arbeidsgivere, folk må også stå samlet politisk sett og gi sine stemmer til kommunistpartiet ved valget den 19. mai. 2. juni har Pravda et lite oppslag på to spalter om studentdemonstrasjonen i Turin den 1. juni. Pravda melder om voldelige sammenstøt mellom politiet og demonstrantene. Avisen er på demonstrantenes side når den forteller at neofascister prøvde å provosere fredelige demonstranter. Pravda hevder her at "politiet gikk til angrep på demonstrantene med en gang de så dem nærme seg". Denne begivenheten var den siste voldelige studentdemonstrasjonen i fasen som strekte seg fra mars til juni. Studentene hadde samlet seg for å gi støtte til arbeidere og studenter i Frankrike. Demonstrasjonen endte opp med et angrep på hovedkvarteret til avisen La Stampa. Studenter så på denne avisen som et symbol på den italienske kapitalismen (Fink 1998: 340). Pravda nevnte ikke noe om dette angrepet på La Stampa. I kommentaren 26. juni setter Pravda fokus på det kristelig demokratiske partiet og den nye regjeringen som er dannet rundt det. Artikkelen har tittelen "Italia: kampen mellom regjeringen og massene". Avisen har her et mer nøytralt språk, og her er ikke den monotone gjentakelsen av forskjellige negativt ladde ord som imperialisme og kapitalisme.

November er preget av flere mindre artikler som handler om streik blant arbeiderne. Artikkene

har overskrifter som "Italienske arbeidere i streik" (11.11), "Italia i streik" (16.11), "Arbeiderne streiker, regjeringen trer av" (20.11) og "Krass ledelseskrisen i Italia" (21.11). I disse artiklene er det fokus på at streiken utvikler seg, arbeiderne fortsetter å kjempe for sine rettigheter, og de står også samlet i sin kamp mot USA sin krig i Vietnam. Pravda melder at på grunn av storstreiker i Italia må statsminister Giovanni Leone og hans mindretallsregjering gå av. I desember fortsetter Pravda å melde om streik og avisen setter kritisk fokus på hvordan politiet behandler demonstrantene. 4. desember skriver avisen at "politiet skyter på bondetjenere". Avisen melder at fredelige demonstranter blir angrepet av politiet, og at flere er døde i disse angrepene. Pravda skrev ingenting om studentdemonstrasjoner mot avisen La Stampa, i motsetning til dekningen om Vest-Tyskland og studentenes kamp mot Springerpressen.

Pravda brukte et mer nøytralt språk i omtalen av demonstrasjoner og streiker i Italia enn det var tilfelle i forhold til USA og Vest-Tyskland. Avisen har ikke lenger den samme utstrakte bruken av begreper «imperialisme» og «kapitalisme» i artiklene om Italia. Dette kan forklares med at kommunismen stod mye sterkere i Italia, og derfor var ikke Pravda så krass i tonen her som i omtalen av USA og Vest-Tyskland. Den sovjetiske propagandaen skulle skape et bilde av at kapitalismen var opphav til alt det vonde, og at kapitalistiske land var på vei til oppløsning. Siden kommunismen var populær i Italia, var det ikke nødvendig med samme anti-vestlig propaganda som i forhold til USA og Vest-Tyskland.

5.2.5 Andre land fra den første verden

Storbritannia og Japan har nesten likt antall oppslag – Storbritannia har 12 og Japan 13. Oppslagene fra Japan handler hovedsaklig om demonstrasjoner mot den amerikanske krigen i Vietnam. Noen få artikler handler om demonstrasjoner som krevde at USA måtte fjerne sine militærbaser i Japan. 26. desember skriver Pravda at protestene mot amerikanske militærbaser øker. Artiklene som handler om Japan er små, og hører stort sett til under 3. prioritet.

Pravda har noen få artikler som handler om demonstrasjoner i Storbritannia. 16. april melder avisen om The Aldermaston marsj i London der demonstrantene bl. a. krevde å få stanset amerikansk aggresjon i Vietnam. To små artikler fra oktober handler om demonstrasjoner mot den amerikanske krigen i Vietnam. Mesteparten av oppslagene hører til 3. prioritet. Det betyr

at disse sakene var lavt prioritert av Pravda. Nyhetsreportasjen fra 16. april hører til 1. prioritet, og det betyr at denne saken ble satt høyt på dagsordenen.

Pravda har 7 oppslag som kan knyttes til Spania. Halvparten av oppslagene har høyest eller høy prioritering. Dette viser at selv om avisen ikke satt Spania ofte på dagsordenen så var oppslagene likevel høyt prioriterte. Spania hadde ikke så omfattende arbeiderbevegelse som i Frankrike og Italia. Grunnen til det var at Spania var under Franco-regimet, og arbeiderbevegelsen kunne ikke virke helt åpenlyst som i de andre nevnte land. 1968 var et år der omfanget av streiker gikk ned, for så å ta seg opp igjen (Fink 1998:356). Artikkene er fordelt på flere måneder som januar, oktober og august. 8. august kan Pravda melde om den omfattende arbeiderbevegelsen mot Franco i Baskerland. Avisen støtter arbeiderne og kan fortelle at spanske kommunister kjemper for arbeidernes rettigheter.

5.3 DEN ANDRE VERDEN

Pravdas dekning av demonstrasjoner og opptøyer i den andre verden hadde to markante topper. August og september skiller seg ut fra resten av året med en omfattende dekning. Nesten alle oppslagene fra disse to månedene handlet om begivenhetene i Tsjekkoslovakia. Til sammen dekket Pravda tre land fra den andre verden. Tsjekkoslovakia ble satt høyt på dagsordenen med hele 51 oppslag. Avisen hadde åtte oppslag om Sovjet og bare ett oppslag om Jugoslavia. Pravda dekket ikke opprør eller protester fra andre sosialistiske land. Dette stemmer overens med oppgavene til sovjetisk journalistikk der det var vanlig å skjule alt det negative som kunne ødelegge det harmoniske bildet av Sovjet og de andre sosialistiske landene.

5.3.1 Tsjekkoslovakia på dagsordenen

Pravda hadde tilsammen 51 oppslag som handlet om Tsjekkoslovakia. Blant disse oppslagene er det to bilder og to politiske karikaturer. Resten av oppslagene er nyhetsreportasjer, bakgrunnsartikler, flere helsides artikler og kommentarer. Figur 6 viser at den største delen av oppslagene handler om krisen i Tsjekkoslovakia. Resten av oppslagene handler både om sovjetisk intervensjon og invasjon av Tsjekkoslovakia, samt Praha-våren. Tsjekkoslovakia har fått den mest omfattende dekningen sammenlignet med alle andre land. Mesteparten av artiklene har fått første- eller andreprioritet, som viser at Pravda satte Tsjekkoslovakia høyt på

dagsordenen. Sovjet var direkte innblandet i begivenhetene i Tsjekkoslovakia og det kan være grunnen til at saken fikk stor oppmerksomhet i Pravda. Den sovjetiske invasjonen var av et slikt omfang at det ikke var mulig å skjule den for omverdenen. Istedenfor valgte Pravda å dekke invasjonen på sin måte.

Figur 6: Dekning av protestbegivenheter i Tsjekkoslovakia i 1968

Dekningen av Tsjekkoslovakia skiller seg også ut på grunn av det store antallet kommentarer og bakgrunnsartikler. Dette viser at Pravda syntes det var viktig å kommentere begivenhetene i Tsjekkoslovakia, og også forklare bakgrunnen til den situasjonen som hadde oppstått. Det måtte flere helsides artikler til for å forklare den sovjetiske invasjonen både for Sovjets borgere og resten av verden.

Den første gangen Pravda setter Tsjekkoslovakia på dagsordenen, er 12. februar. Saken handler om protestdemonstrasjonen mot krigen i Vietnam. Uro og demonstrasjoner knyttet til den åtte måneder lange "Praha-våren" blir svært lite gjenspeilet i Pravda. 18. august har avisen en kritisk sak på dagsorden. Artikkelen er en blanding av en nyhetsreportasje og en kommentar, og har overskriften "Frekke reaksjonære utbrudd". Avisen melder om ei gruppe mennesker i Praha som oppfører seg antisosialistisk og provokativt mot det tsjekkoslaviske kommunistpartiet, og som således utgjør en trussel mot samfunnet. Pravda er negativ og kritisk i vinklingen av saken. Natt til 21. august blir Tsjekkoslovakia invadert av sovjetiske stridsvogner og soldater, der målet er å gjenopprette kommunismen. Dette var slutten på Praha-våren og "sosialism with a human face" (Fink 1998).

Felles for alle artiklene som handler om begivenhetene i august, er at de er positive til sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia. Artiklene tegner et bilde av farlige antisosialistiske

krefter som var på anmarsj i Tsjekkoslovakia. Pravda melder at ved hjelp av imperialistene i kapitalistiske land ønsket disse kreftene å velte den eksisterende kommunistiske regjeringen, men heldigvis lyktes de ikke. Pravda har to oppslag 21. august. Den ene er en nyhetsmelding fra TASS, en liten artikkel på to spalter. Artikkelen er saklig og forteller at regjeringen i Tsjekkoslovakia har henvendt seg til Sovjet for å be om hjelp, inkludert militærstøtte, mot kontrarevolusjonære krefter i landet. Videre skriver Pravda at sovjetisk ledelse sammen med ledelsene av sosialistiske land som Bulgaria, Ungarn, Polen og DDR har bestemt seg for å imøtekomme forespørselen om å hjelpe Tsjekkoslovakia. 22. august skriver Pravda at folk i Tsjekkoslovakia var takknemlige for at sovjetiske militære ville hjelpe dem. Den samme dagen har Pravda to helsides artikler med overskriften "Beskyttelse av sosialismen – høyeste internasjonale plikt". Denne artikkelen er en blanding av bakgrunn og kommentar. Pravda gir en detaljert oversikt over hele forløpet av "Praha-våren" der saken er vinklet i samsvar med sovjetisk ideologi. Avisen er kritisk til utviklingen i Tsjekkoslovakia i løpet av våren. Pravda har fokus på at det sovjetiske kommunistpartiet allerede fra starten av har sett hvilken vei saken utviklet seg, men at de ikke ville blande seg. Når kontrarevolusjonære krefter til slutt ble en fare for sosialisme og demokrati, og når Tsjekkoslovakia ba om hjelp, måtte de stille opp. 23. august skriver Pravda at situasjonen i byen er rolig, og at kun noen få grupperinger skaper uro. Avisen formidler et bilde av sovjetiske militære som blir vennlig mottatt av lokalbefolkningen, og siterer en sovjetisk soldat som sier at "vårt vennskap med tsjekkisk og slovakisk folk er umulig å ødelegge. Altfor mange blodige bånd binder oss sammen". Dette er en annen vinkling Pravda bruker for å rettferdiggjøre sin invasjon i Tsjekkoslovakia. I flere av artiklene viser Pravda til fortiden da den sovjetiske hæren "befridde" Tsjekkoslovakia fra det Hitlers slaveri 23 år tidligere. Sakene er vinklet slik at den sovjetiske hæren nok en gang har reddet Tsjekkoslovakia fra høyre- kontrarevolusjonære krefter. Pravda melder at situasjonen blant befolkningen blir roligere for hver dag, og den nevner ikke omfattende streik i Praha den 24. august, og opprør og blodige sammenstøt i gatene den 26. august. 25. august skriver Pravda at det fortsatt er noen kontrarevolusjonære krefter som prøver å skape uro, og ved hjelp av propaganda prøver å skremme den patriotiske tsjekkiske befolkningen som er trofast mot sosialismen og landet sitt. 27. august retter Pravda et kritisk blikk mot høyre- kontrarevolusjonære krefter i Tsjekkoslovakia, og avisen melder om den "stille krigen" som foregår i gatene. Motstandere av sovjetisk invasjon blir betegnet som ondskapsfulle, løgnaktige og provokatoriske. 29. august fordømmer Tsjekkoslovakias Parlament enstemmig den sovjetiske invasjonen og krever at militære tropper trekker seg ut av landet. Pravda skriver ingenting om dette i artiklene 30. og 31. august. De fleste artiklene i september har

den samme overskriften – ”Situasjonen i Tsjekkoslovakia”, og de gir en oppdatering underveis på hvordan situasjonen utvikler seg. 1. september ble sensur ”midlertidig” gjeninnført i tsjekkoslovakisk presse, radio og TV. Pravda skriver 4. september at regjeringen nå har vedtatt en lov om kontroll av pressen for å opprettholde oversikt over offentlig informasjon. Ifølge avisen er det fortsatt mange tsjekkiske aviser og blad som trykker antisosial og antisovjetisk materiell. Pravda advarer mot at der fortsatt er krefter som vil ha Tsjekkoslovakia ”ut av sosialismen og inn i kapitalismen”.

Felles for flere av artiklene i september er at de setter fokus på ”fiendtlige kapitalistiske krefter” utenfor Tsjekkoslovakia. Ifølge Pravda prøver de å oppmuntre kontrarevolusjonære krefter i Tsjekkoslovakia til å fortsette kampen. Pravda er kritisk i sin omtale av kapitalistiske land som gir sin støtte til disse antisosiale krefter og som fordømmer sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia.

5.3.2 Sovjet på dagsordenen

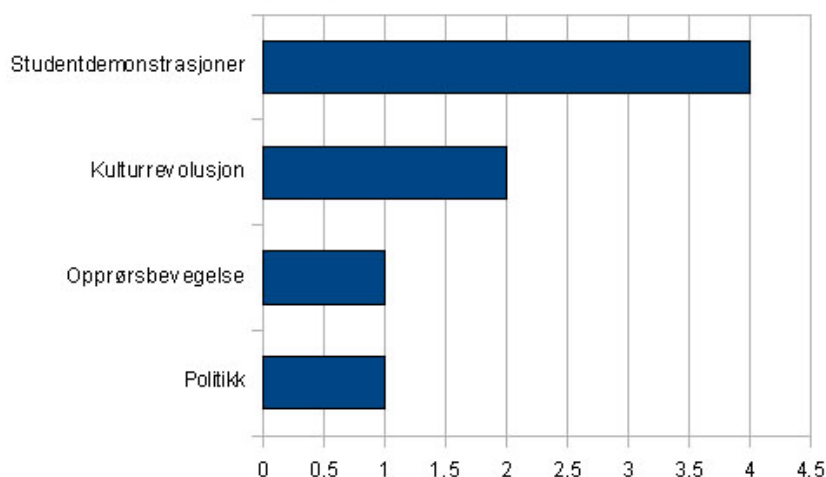
Pravda hadde 8 oppslag som handlet om demonstrasjoner i Sovjet. Blant disse oppslagene er et enkeltbilde og sju nyhetsreportasjer. Alle oppslagene har fått andre eller tredje prioritet, med unntak av to som har fått førsteprioritet. Oppslagene er spredt fordelt gjennom året, og de handler om demonstrasjoner som Sovjet kunne støtte. Pravda hadde ingen artikler som handlet om protester i eget land. To av nyhetsreportasjene handler om demonstrasjoner mot krigen i Vietnam. 7. februar skriver Pravda at ”det sovjetiske folket viser broderlig solidaritet med det modige folket i Vietnam”. Avisen har en positiv vinkling av demonstrasjonene. Tre av nyhetsreportasjene handler om demonstrasjoner til støtte for folk i Hellas. 18. april skriver Pravda i overskriften sin ”Slutt på lovløshet og terror” og sikter her til situasjonen i Hellas. 22. august har Pravda en stor nyhetsreportasje på første side med overskriften ”I interesse av sosialisme og fred”. Artikkelen legger vekt på at det sovjetiske folket støtter vedtaket om å gi umiddelbar hjelp til det tsjekkiske folket. 5. juni har Pravda en liten artikkel som handler om studenturo i Jugoslavia. Avisen er negativ i sin omtale av demonstrasjonen og legger vekt på at det er noen ”bråkmakere som var ute etter å forstyrre orden”. Pravda skrev ingenting om protestdemonstrasjoner mot sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia som oppstod i flere sosialistiske land. Avisen skrev heller ingenting om Mars-opprøret i Polen, jugoslaviske opprør i juni måned og uroen blant intellektuelle og opposisjonelle forfattere i Sovjet. Dette var temaer som Pravda ikke kunne skrive noe om, for det sto i konflikt med den sovjetiske

ideologien.

5.4 DEN TREDJE VERDEN

Oppslag som kan knyttes til den tredje verden er spredt fordelt gjennom året, og her er det ingen markante topper. De fleste land er representert med noen få oppslag gjennom året og det er Kina som har fått størst oppmerksomhet. Kina skiller seg ut med 8 oppslag, der mesteparten er kommentarer, og to av artiklene er nyhetsreportasjer. Det er oppsiktsvekkende at mesteparten av oppslagene som er knyttet til Kina er kommentarer. Dette viser at Pravda var kritisk mot begivenhetene i Kina. Grunnen til det kan være det anspente forholdet mellom Sovjet og Kina, og det at Pravda ønsket å rette et kritisk blikk mot kulturrevolusjonen i Kina.

Figur 7: Dekning av protestbegivenheter i Kina i 1968

Figur 7 viser at saker om studentdemonstrasjoner og kulturrevolusjon var de som fikk størst oppmerksomhet. Alle artiklene om Kina har fått andreprioritet, noe som betyr at Pravda satte Kina forholdsvis høyt på dagsordenen. Artiklene er spredt fordelt gjennom året. Noen måneder er det ingen oppslag om Kina mens det i juli er to oppslag. De fleste artiklene handler om kulturrevolusjonen i Kina, og de har TASS som kilde. Disse artiklene skiller seg ut fra andre artikler som handler om 1968- protestbegivenheter. Alle artiklene har helt lik overskrift - "Begivenhetene i Kina". Sovjet sin holdning til kulturrevolusjonen i Kina kommer tydelig fram i Pravda sine kommentarer. Felles for alle artiklene er at de er negative til kulturrevolusjonen i Kina. På en sarkastisk måte retter Pravda fokus mot kulturrevolusjonen som blir betegnet som kaotisk. 4. juli skriver Pravda om intern konflikt mellom grupperinger av Rødegardistene som støtter Mao Zedong. Avisen retter også fokus på

sammenstøtet mellom Rødegardistene og motstandere av Mao. 10. juli skriver Pravda om at det mange steder i Kina foregår offentlige henrettelser av landets ”fiender”. Pravda fremstiller kulturrevolusjonen som fullstendig mislykket og viser til økende protester mot Mao og hans politikk. På en kritisk måte viser Pravda at Mao må ty til propagandamidler for å fremme sin sak. Pravda skriver 23. mars at det bare er én ”virksomhet” som har fått lov å utvikle seg fritt, og det er lovprising av Mao. Avisen har en ironisk tone når den forteller at det blir laget flere og flere nye sanger og portretter av Mao, og at det bidrar til å skape en ”Mao-kult”. 29. august er Pravda krass i tonen da den forteller om Kinas reaksjon mot sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia. Ifølge avisen driver kinesisk presse med antisovjetisk kampanje og den kommer med ondskapsfulle utsagn rettet mot Sovjet. Kinesiske myndigheter fordømte sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia og kalte den for ”fascist banditry” (Fink 1998:195).

Mexico og Vietnam var de landene som fikk nest størst oppmerksomhet etter Kina. Oppslag som kan knyttes til begge land var spredt fordelt gjennom året. Alle artiklene som kan knyttes til Mexico er nyhetsreportasjer og de handler om demonstrasjoner mot krigen i Vietnam. 29. april skriver Pravda om en omfattende student- og arbeiderdemonstrasjonen mot krigen i Vietnam, og saken har overskriften ”Mexico: slutt på amerikansk aggresjon”. Avisen gir støtte til demonstrantene. 9. oktober melder Pravda om omfattende og langvarig studenturo i Mexico by. Pravda gir en positiv vinkling av demonstrasjonene, og kan fortelle at studentene er stolte over at de olympiske lekene blir arrangert i deres by, og at de ikke ønsker å få lekene ødelagt av uro.

Artiklene som kan knyttes til Vietnam handler både om demonstrasjoner i Nord-Vietnam og i Sør-Vietnam. Alle artiklene er nyhetsreportasjer og hører til andreprioriteringen. 5. april skriver Pravda om demonstrasjonen mot amerikansk aggresjon i Nord-Vietnam. Avisen retter et kritisk blikk mot vestlig presse og viser til at lovnadene til USAs president Johnson angående nedtrappingen av bombingene i Nord-Vietnam ikke stemmer i praksis. 31. juli har Pravda en nyhetsreportasje om ”Studentopprør i Saigon”. Avisen retter fokus mot ungdom som er misfornøyd med politiet og regjeringen i landet. Resten av landene fra den tredje verden er representert med en eller to artikler.

Utifra denne oversikten kan jeg trekke slutningen om at det var kulturrevolusjonen i Kina som fikk størst oppmerksomhet av alle 1968-protestbegivenheter i den tredje verden. Det kan se ut som den tredje verden ikke var høyt prioritert på dagsorden i forhold til den første og den andre verden. Det kan være flere grunner til det. For det første var USA og Vest-Tyskland

eliteland på denne tiden, og de var også høyt prioritert av sovjetisk anti-vestlig propaganda. I tillegg hadde ikke Pravda egne korrespondenter utplassert i den tredje verden, noe som har påvirket nyhentsdekningen derifra.

5.5 PRAVDA VERSUS NORSKE AVISER

Jeg vil nå sammenligne Pravdas dekning av 1968-protestbegivenhetene med dekningen i de norske avisene. En slik sammenligning kan gi noen interessante og fruktbare svar. Dekningen i de norske avisene er basert på en fri og demokratisk presse, mens Pravda var eid av staten og var en "forlengende arm" til KPSS. Jeg vil drøfte mine funn med utgangspunkt i min kvantitative analyse og Werenskjolds (2008b) sin oversikt av 1968-opprørene i de norske avisene.

Den norske dekningen tar utgangspunkt i de største hovedstedsavisene – Aftenposten, Arbeiderbladet og Dagbladet. Analysen er gjort på grunnlag av alle oppslag som handlet om demonstrasjoner, streiker eller opprør som kan stedfestes geografisk. Det norske utvalget omfatter både redaksjonelle artikler og nyhetsstoff, samt innsendte artikler som kommenterer 1968-begivenhetene. Som vist tidligere i oppgaven hadde de norske avisene mer omfattende dekning av 1968- begivenhetene enn Pravda.

Både Pravda og de norske avisene hadde størst dekning i forhold til den første verden. Det var store forskjeller mellom hvilke land som ble satt på dagsordenen. Pravda prioriterte USA og Vest-Tyskland i sin dekning av protestbegivenhetene i den første verden. De norske avisene prioriterte eliteland som Vest-Tyskland, Frankrike og Storbritannia samt USA. Arbeiderbladet hadde like stor dekning av USA som av Frankrike, mens Dagbladet hadde større dekning av Frankrike enn av USA. Dette betyr at de norske avisene ikke la like stor vekt på USA og Vest-Tyskland slik Pravda gjorde det. Grunnen til at Pravda satte USA og Vest-Tyskland oftere på dagsordenen kan være at begge land var høyt prioritert av sovjetisk propaganda. Protestbegivenhetene i Italia fikk dobbelt så stor dekning i Pravda som i de norske avisene. Forklaringen på det kan være at protestene i Italia var av omfattende karakter, og derfor satte Pravda de ofte på dagsordenen. En annen forklaring kan være at siden kommunismen var populær i Italia, så ville Pravda vise det gjennom dekningen av protestbegivenhetene.

I følge Werenskjold (2008) så de norske avisene på opprør i den første og den andre verden

enten som lovlige eller ulovlige. De lovlige opprør fikk positiv omtale, mens de ulovlige fikk negativ omtale. Norske avisene betraktet raseuro i USA, opprør i Frankrike og i Øst-Europa som lovlige, mens opprør i Vest-Tyskland ble sett på som ulovlige og blir negativt omtalt (2008b:424). Pravda var positiv til raseuro i USA, opprør i Frankrike og Italia, og avisen var også positiv til opptøyer i Vest-Tyskland. De norske avisene så på voldelige opptøyer som negative, og dette var også tilfelle i forhold til studentopptøyer i Vest-Tyskland. Pravda hadde annet syn på de vesttyske studentopptøyene. Avisen var positiv til studentdemonstrasjoner og opptøyer, og den gav en omfattende dekning av dem. Pravda kunne bruke de vesttyske studentdemonstrasjoner for å styrke Sovjets verdensbilde om at kapitalismen går mot oppløsning. Det kan være grunnen til hvorfor Pravda var positivt innstilt til disse opptøyene.

Det var store forskjeller mellom Pravda og de norske avisene angående dekningen av den andre verden. De norske avisene var positive til opprør i Øst-Europa, mens Pravda så på de som ulovlige siden de kunne skade Sovjets sikkerhet. Oppslagene fra Sovjet og Jugoslavia utgjorde en mindre prosentandel i Pravda, og det var Tsjekkoslovakia som trekte opp statistikken i den andre verden. Sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia fikk også størst dekning i de norske avisene. I tillegg hadde de norske avisene en bred dekning fra opprør i andre østeuropeiske land som Polen (Marsopprøret), Øst-Tyskland, Romania, Ungarn, Bulgaria og Sovjet.

Selv om både Pravda og de norske avisene hadde en omfattende dekning av sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia, så var de forskjellig innstilt til den. De norske avisene var negative til sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia. Pravda hadde helt motsatt syn på saken, og den sovjetiske invasjonen ble omtalt positivt. Pravda skrev ingenting om uro i Tsjekkoslovakia i ettertid av den sovjetiske invasjonen da reformene ble satt i gang på nytt.

Alle de fire avisene hadde lavest prioritering angående den tredje verden. Kulturrevolusjonen i Kina var et høyt prioritert tema i alle avisene. Både Pravda og de norske avisene var negativt innstilt til kulturrevolusjonen. Pravda var ironisk og kritisk i sin omtale av kommunismen i Kina og Maos kulturrevolusjon. Pravda hadde også større dekning fra begivenhetene i Vietnam og Argentina, mens de norske avisene vektla mer opptøyene i Mexico. Werenskjold trekker også en parallell til den franske avisen *Le Monde* ”..there is, however, news showing a considerable unrest in the Third World during the first half of 1968. In the Norwegian press this unrest was clouded by events in the First World” (Werenskjold 2008b:427). Dette viser at

dekningen var forskjellig fra land til land angående 1968-protestbegivenhetene.

5.6 OPPSUMMERING

I dette kapitlet jeg har sett på hvilke land som fikk størst oppmerksomhet, og hvilke som ikke ble satt på dagsordenen. Jeg har også analysert hva Pravda skrev om de forskjellige demonstrasjonene, opprør og streiker, og om vinklingen var positiv eller negativ. I tillegg har jeg analysert hvilke begivenheter som fikk størst omtale i de land som ble oftest satt på dagsordenen i Pravda. Disse landene er USA, Vest-Tyskland, Frankrike, Italia, Tsjekkoslovakia og Kina.

Min kvantitative analyse har vist at Pravdas dekning av 1968-protestbegivenhetene var påvirket av avisens ideologiske ståsted. USA og Vest-Tyskland ble oftest satt på dagsordenen. Dette betyr at det var viktig for Pravda å rapportere om demonstrasjoner og opptøyer fra disse land. I min analyse kom det fram at avisen var positiv til demonstrasjoner og opptøyer i USA og Vest-Tyskland og den var negativ mot regjerende makt i disse land. Dekningen fra disse landene har vist at raseuro i USA og studentopptøyene i Vest-Tyskland var de temaene som ble oftest satt på dagsordenen. Pravda brukte også omfangsrrike begreper som "imperialisme", "kapitalisme" og "fascisme" angående Vest-Tyskland og USA. Disse begrepene ble ikke brukt angående for eksempel Italia. USA og Vest-Tyskland var høyt prioritert av anti-vestlig propaganda, og ved å velge så omfattende dekning av disse begivenheter framfor andre begivenheter og andre land, skapte Pravda et bilde av at den kapitalistiske verden var preget av uorden og uro som kunne føre til kapitalismens brudd. Dette var vel også målet til sovjetisk ideologi – å vise at kommunismen er på frammarsj i verden.

Dekningen fra Frankrike var også stor, i forhold til andre land fra den første verden. Studentdemonstrasjoner var de protestbegivenhetene som oftest ble satt på dagsordenen. I tillegg skrev Pravda om de omfattende streikene i Frankrike, og det franske kommunistpartiet ble tillagt en betydelig rolle. Overraskende nok fikk Italia større dekning enn Storbritannia. Grunnen til det kan være at kommunismen var populær i Italia, noe som var viktig å få fram i Pravda. Pravda var positiv til demonstrasjoner og streiker i Italia, og avisen var negativ og kritisk til regjeringen. Det franske kommunistpartiet fikk mye positiv omtale knyttet til disse begivenhetene.

Pravda dekket få land fra den andre verden. Hovedoppmerksomheten var rettet mot Tsjekkoslovakia og begivenhetene i august. Pravdas fremstilling når det gjaldt den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia, var ren propaganda fra avisen sin side. Hovedvinklingen gikk ut på at sovjetiske militære kom til Tsjekkoslovakia fordi de ble bedt om det, og de skulle hjelpe å bekjempe ”antisosiale elementer”. Pravda hadde noen få oppslag som handlet om demonstrasjoner i Sovjet, men de var knyttet til demonstrasjoner og opprør i utlandet. Etter den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia oppstod det spontane protester flere steder i Øst-Europa, også i Moskva. Intelligensiaen i Sovjet nektet å være med på de offisielle møtene som var organisert til støtte for sovjetisk invasjon i Praha (Fink 1998:13).

1968 er også kjent for opprør i kommunistiske land, der folk protesterte mot en autoritær makt og etterlyste liberalt demokrati (Fink 1998). Pravda skrev ingenting om disse opprørene og demonstrasjonene, verken i Sovjet eller i andre østeuropeiske land. Dette samsvarer med idealene til sovjetisk journalistikk, der myten om den perfekte staten skulle opprettholdes, og der ”bad news are no news” angående Sovjet.

Pravda hadde en sporadisk dekning av den tredje verden. De fleste land hadde bare noen få oppslag i løpet av året, og således ble de ikke satt høyt på dagsorden. Unntaket er Kina som fikk mer oppmerksomhet på grunn av Kulturrevolusjonen. Grunnen til at land fra den tredje verden fikk lite oppmerksomhet i forhold til den første og den andre verden, kan være at Pravda manglet korrespondenter i disse landene. En annen grunn kan være at Pravda ikke så på den tredje verden som viktig til forskjell fra den første verden.

Pravdas dekning av 1968-opprørene la vekt på de landene og begivenhetene som kunne støtte oppunder det sovjetiske verdensbildet om at kapitalismen var på avveier, og at kommunismen var på frammarsj. Det var derfor Pravda la vekt på protestbegivenhetene i USA og Vest-Tyskland, samt Frankrike og Italia. Både USA og Vest-Tyskland ble sett på som fiender av Sovjet, og i dekningen av disse landene gjaldt ikke lenger det journalistiske prinsippet: ”bad news are no news”. Det at Pravda hadde så omfattende dekning av begivenhetene i Tsjekkoslovakia, er veldig overraskende. Siden Pravda skrev ingenting om uro og protester både i Sovjet og i de fleste østeuropeiske landene, er det oppsiktsvekkende at dekningen av den sovjetiske invasjonen ble satt på dagsordenen i så stor grad. Grunnen til det kan være at den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia fikk stor omtale i de fleste land i verden og denne begivenheten skapte sterke reaksjoner og protester overalt. Dette var en begivenhet som

Sovjet ikke bare kunne fortie. Min kvantitative innholdsanalyse har vist at dekningen av sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia var ren propaganda. Pravda var positiv til sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia, og den var negativ til opprørsstyrkene i landet. Pravdas propaganda var ikke bare vendt mot utlandet, men også mot egne sovjetiske borgere. Den tredje verden fikk svært lite dekning i Pravda bortsett fra Kina. Avisen var negativ, kritisk og ironisk i sin omtale av Kina og kulturrevolusjonen. Ved å være negativ i sin omtale av kommunismen i Kina kunne Pravda bidra til å styrke glansbildet av kommunismen i Sovjet. Pravda var positiv til andre opprør og demonstrasjoner fra den tredje verden som ble satt på dagsordenen .

Over halvparten av alle oppslag om 1968-protestbegivenhetene i Pravda hadde TASS nyhetsbyrå som kilde. Resten av oppslagene var skrevet av Pravdas egne korrespondenter, men der var også oppslag uten noen navn. Dette kan tyde på at artiklene kunne være skrevet av hvem som helst innen partiet eller KGB, alt etter hvor ”sårbart” temaet var. USA og Kina hadde flest artikler som var levert av TASS. Det var dyrt å ha egne korrespondenter i utlandet. Dette kan være en av de største grunnene til at artiklene som handlet om europeiske land, oftest var skrevet av korrespondenter, sammenlignet med andre land.

Jeg har også sammenlignet dekningen av 1968-opprørene i Pravda med dekningen i norske aviser. Her kom det fram at begge land prioriterte den første verden, og det var eliteland som fikk størst dekning. Det var også forskjeller mellom land som ble prioritert i Pravda og i de norske avisene. Den største forskjellen var angående demonstrasjoner og protester i den andre verden. Norske aviser dekket begivenhetene som var forbundet med ytringsfrihet og borgerrettighetsspørsmål i USA, Polen, Jugoslavia og Tsjekkoslovakia, mens Pravda skrev ingenting om det. Begge land satte Tsjekkoslovakia høyt på dagsordenen, men vinklingen her var ikke den samme. Den tredje verden fikk noenlunde lik dekning. Begge land satte kulturrevolusjonen i Kina høyt på dagsordenen. Når det gjelder opprørene i Mexico i forkant av OL fikk disse noe større dekning i de norske avisene

KAPITTEL 6: MEDIERAMMER

Den kvantitative innholdsanalysen har gitt svar på hva som er den dominerende framstillingen av 1968- opprør i Pravda. Analysen viste at dekingen av 1968-opprør i Pravda er påvirket av avisens ideologiske ståsted. USA, Vest-Tyskland og Tsjekkoslovakia fikk størst deking. Pravda var positiv til opprør i den første verden, og negativ til opprør i den andre verden. Avisen var også negativ til kulturrevolusjonen i Kina. Pravda var positiv til opprør i andre land fra den tredje verden som avisen dekte.

Den kvalitative rammeanalysen skal gi svar på *hvilke medierammer som dominerte i Pravdas deking av 1968-opprøret*. Jeg vil analysere hvordan de forskjellige medierammene blir etablert, og hvilke virkemidler som blir brukt. I tillegg vil jeg se på hvilke kilder som blir brukt, og hvordan de påvirker medierammene. Jeg vil også analysere og vurdere i hvor stor grad Pravdas ideologiske ståsted har påvirket de etablerte medierammene.

Mye av forskningen som er blitt gjort i forhold til medieinnhold og deking av utenriksnyheter, har vist at konteksten og dekingen av nyheter henger nøye sammen. For å kunne bekrefte eller avkrefte min hypotese *”Pravdas sin deking av 1968 – opprør og protester dette året var påvirket av avisens politiske og ideologiske ståsted”* vil jeg analysere avisartiklene i forhold til konteksten. Her vil jeg ta utgangspunkt i den sovjetiske journalistikken og det sovjetiske mediesystemet. Siden jeg skal analysere dekingen av mange forskjellige protester og opprør i flere land, er det viktig å ha kjennskap til hovedtrekk ved disse begivenhetene. På denne måten kan jeg si noe om rammeetableringen i forhold til disse begivenhetene og konteksten.

Funn gjort i den kvantitative analysen har vist at dekingen er påvirket av den kalde krigens paradigme (jf. kapittel om teori). Den overordna medieramme for alle artiklene som blir lagt fram her, er den kalde krigens ramme. Men denne medierammen gjaldt ikke bare 1968-opprøret. Alt nyhetsstoff i sovjettiden ble formidlet gjennom den kalde krigens ramme. I dette kapittelet skal jeg nærlese noen artikler, og jeg skal analysere dem med utgangspunkt i rammeteorien og med bakgrunn i det sovjetiske mediesystemet og den sovjetiske journalistikken. På denne måten vil jeg se både hvilke dominerende medierammer som kommer til syne i dekingen av hvert land, og jeg vil i tillegg se hvordan Pravdas politiske og

ideologiske ståsted har påvirket disse medierammene. Land som er med i rammeanalysen er USA, Vest-Tyskland, Frankrike, Kina og Tsjekkoslovakia. I begynnelsen av hver rammeanalyse gir jeg en generell oversikt over moment fra protestene og opprøret som foregikk i det enkelte landet. Dette kan bidra til å gi en pekepinn på om noen elementer er vektlagt, overdrevet eller valgt bort angående konteksten til hvert enkelt land. Vinklingen av en sak vil si noe om hvordan medierammer etableres, men her er det viktig å huske at medierammer er noe mer enn vinkling. Hver gang en sak blir vinklet på en måte, blir andre muligheter valgt vekk.

6.2. USA OG MEDIERAMMER

6.2.1 Kontekst

I 1968 gikk USA gjennom store politiske omveltninger. Landet var preget av mange kriser, uenigheter og tillitsbrudd. Noen av disse begivenheter skyldtes tilfeldigheter og uforutsigbarhet. Andre var et resultat av problemer og strid knyttet direkte til det amerikanske samfunnet på 60-tallet (Fink 1998:220-221).

For USA var dette et år med omfattende raseopptøyer og demonstrasjoner mot Vietnamkrigen som etter hvert var i ferd med å miste folkestøtte. Amerikansk innblanding i krigen mot Vietnam førte til mange demonstrasjoner og protester i USA. Studentopposisjonen mot denne krigen var allerede sterk før TET i januar, og den fortsatte å øke. Også støtte til den kalde krigen begynte å synke. Den kalde krigen ble ikke lenger sett på som forsvar av friheten, men heller som logisk forklaring på imperialismen (ibid 222).

1968 blir også sett på som et vendepunkt i raseforholdet mellom de hvite og de fargede. Strid mellom hvite og fargede var ikke noe nytt. Kampen for afro-amerikanske borgerrettigheter hadde vart siden tidlig på 50-tallet. Det som var karakteristisk for raseuro i 1968, var at de ble hyppigere og mer omfattende, og det utviklet seg til en kamp mellom politiet og demonstrantene. Drapet på Martin Luther King den 4. april 1968 førte til voldsomme raseuro i USA (ibid 400). Amerikansk media sammenlignet Black Power med vold, revolusjon og "endevent rassisme" (ibid 407). Black Power representerte aldri en klar og tydelig politisk

eller filosofisk mening, men man var enig om at man måtte kjempe for sine politiske, økonomiske og kulturelle rettigheter, uavhengig av hva de hvite hadde bestemt (ibid 408).

I august 1968 holdt Demokratene landsmøte i Chicago, og møtet ble truffet av uro både innad i partiet og ute i gatene. Det oppstod en kamp mellom politiet og unge demonstranter. Dette var en planlagt demonstrasjon mot den amerikanske krigen i Vietnam. Radikale grupperinger som stod for organiseringen, hadde håpet at 100.000 demonstranter ville møte. Istedenfor var det færre enn 10.000 som møtte opp. Senere ble det påstått at demonstrantene med vilje hadde provosert politiet. Amerikansk media reagerte med skrekk og kommenterte det slik: "The assault from the Left was furious, fluky and bizzare" (Fink 1998: 226-227). Angrepet av Chicagopolitiet på demonstrantene ble beskrevet som "godkjent grov legemsbeskadigelse" (ibid 227).

Mesteparten av USAs befolkning så ikke på disse 1968 begivenhetene som tegn på urettferdighet og undertrykkelse av det amerikanske samfunnet og den amerikanske kulturen. De så heller ikke på det som et nederlag for det reaksjonære politiske systemet og en sviktet utenrikspolitikk. Det amerikanske folket så på det som bevis på splittelsen av de venstrepolitiske kreftene og av hele det amerikanske samfunnet, og dets undergang i uorden og vold" (ibid 232). Rasisme, kapitalisme, imperialism, fascisme og kolonialisme var hovedmålet til venstresidens protester i hele verden (ibid 399-400).

6.2.2 Imperialismerammen

7.april har Pravda en omfattende kommentar på dagsordenen der temaet er den vanskelige situasjonen i USA. Kommentaren er skrevet av Pravdas korrespondent Tomas Kolesnjitsjenko. Artikkelen dekker nesten en hel side som betyr at Pravda prioriterte høyt denne utenrikssaken. Kommentaren handler om USA, og dette var et tema som var høyt prioritert av anti-vestlig propaganda. Artikkelen har tittelen "I disse vårdager..." ,og den sier ingenting om hva saken handler om. Dette er i samsvar med den sovjetiske journalistikken, der det var vanlig at tittelen betydde lite for innholdet i artikkelen. Det var vanlig at overskrifter i Pravda lignet på ideologiske slagord som brukte følelsesladde og svulstige ord. Fokus i artikkelen er på den amerikanske krigen i Vietnam, de fargedes kamp for sine rettigheter, drapet på Martin L. King, det forestående valget i USA, og president Johnson som vil gå av.

Kommentaren har imperialismerammen som den dominerende medierammen. Hovedrammen handler om den amerikanske imperialismen som har ført landet inn i en dyp krise. Artikkelen formidler myten om den progressive kommunistiske verdenen i forhold til den ”råtne” kapitalistiske verdenen. Imperialismerammen ble brukt i sovjetisk media under den kalde krigen angående saker i USA, og det var ikke bare 1968-opprøret i USA som ble formidlet gjennom denne tolkningsrammen. Ifølge Karl Marx ”Kapitalismens siste fase ville være imperialismen, i hvis kjølvann ville følge kriger og økt elendighet” (Siebert et al. 1977:169). Dette var grunnen til at slike svevende begrep som ”imperialisme” ble brukt i forhold til USA.

Ifølge Entman må rammer oppfylle minst en av fire grunnleggende funksjoner. Den overordna medierammen her oppfyller alle de fire funksjonene. Krise i USA blir i denne medierammen lagt fram som et hovedproblem. Ifølge imperialismerammen er det den amerikanske regjeringen og dens imperialistiske styring av politikken som er årsaken til innenriks- og utenrikskrisen i USA. Rammen formidler moralsk dom overfor amerikansk imperialisme. Som løsning på problemet blir det fastslått at ”Sovjet og de andre sosialistiske landene sammen med alle de progressive kreftene bestemt beskytter demokratiet og sosialismen i verden” (Sovetskij Sojuz vmestje s drugimi sotsialjstjitcheskimi stranami, vsemi progressivnimi silami sovremenostji reshitjelno ostaivajet djelo mira, djemokratiji i sotsialjizma).

Imperialismerammen er negativ, kritisk og dømmende i sin omtale av styresmaktene i USA. Artikkelen gir en moralsk dom over den amerikanske presidenten Johnson og regjeringen. Ord som ”aggressiv”, ”barbarisk”, ”propaganda” er knyttet opp mot den amerikanske regjeringen. Medierammen setter likhetstegn mellom den amerikanske presidenten og imperialismen, og Pravda reiser spørsmål om en kan stole på den amerikanske regjeringen og landets president. Mesteparten av artikkelen består av journalistens kommentarer. Et sitat av Times-korrespondenten fra Saigon blir brukt for å forsterke imperialismerammen, og for å troverdiggjøre kommentarens påstand om at den amerikanske regjeringen ikke er til å stole på. Times-korrespondenten kan fortelle at den amerikanske regjeringen ikke har trappet ned bombingene i Vietnam, noe som er helt motsatt av president Johnsons uttalelse. Pravdas korrespondent kommenterer dette ironisk ved å si at slik ser ”fredsforhandlingene” i Washington i virkeligheten ut. En slik kommentar er med på å så tvil om troverdigheten til Johnson. Journalisten kommer med anklager om at den amerikanske regjeringen driver med

propaganda. Dette er veldig negativt ladde ord, og ved å bruke slike i forhold til Johnsons politikk, blir presidenten satt i negativt lys. Her formidler Pravda denne saken ut fra den kalde krigens paradigme, der Sovjets fiende – kapitalistiske og imperialistiske USA - får skylden. Artikkelen har en ironisk og nedlatende tone i sin omtale av presidenten Johnson. Pravda skriver at nå er USA blitt jaget til et hjørne, der det ikke finnes noen utvei, og dette til tross for at Johnson for ikke lenge siden hadde lovd ”floder med melk og honning” til det amerikanske samfunnet.

Imperialismerammen er positiv i sin omtale av de amerikanske demonstrantene og Sovjet. Demonstrantene blir beskrevet som demokratiske i motsetning til den amerikanske presidenten og regjeringen. Ved bevisst å velge bestemte ord kan en forsterke medierammen. I denne kommentaren blir det brukt positivt ladde ord knyttet til demonstrantene og Sovjet, og negativt ladde ord angående den amerikanske regjeringen. På denne måten blir den ”imperialistiske USA”- rammen forsterket ved at den amerikanske regjeringen flere steder i artikkelen blir omtalt på en negativ måte.

Pravda bruker generalisering ved å si at hele det demokratiske amerikanske samfunnet nå er mot krigen i Vietnam. Pravda legger vekt på noen aspekter ved saken, men utelater å fortelle at det også var store deler av samfunnet som så annerledes på krisen. Sovjet blir framstilt som en fredsforkjemper som sammen med resten av verden ønsker og krever å få slutt på krigen. Pravda skriver også at ingen nå kan stoppe de demokratiske kreftene i USA i deres kamp mot imperialismen. Her blir presidenten og styresmaktene nærmest framstilt som en motpart til hele den amerikanske nasjonen. På slutten av artikkelen blir det understreket at krisen i USA blir større fra dag til dag, og at det blir vanskeligere for imperialistene å skjule sine ekte hensikter. Med dette forteller Pravda at situasjonen forverrer seg for hver dag, og at imperialistene er avslørt, og støtten til dem minsker. Avisen kan fortelle at amerikansk imperialisme opptrer med stor kraft og aggresjon i mange land i verden, og at den ”støtter enhver hending som er rettet mot sosialismen og nasjonale frigjøringsbevegelser” (podgjerzhivajet ljubije avantjuri, napravljennije protjiv sotsializma, natsionaljno – osvobogijtnovo dvizhenjija narodov). Her blir USA framstilt som den skyldige i alle problem, mens Sovjet er den som står for rettferdighet og fred. Dette samsvarer med ideologien til den sovjetiske journalistikken der målet var å fremstille Sovjet som det beste sosialistiske systemet i verden. I denne kommentaren blir dette tydeliggjort ved å bruke nedlatende betegnelser og moralsk fordømmelse angående USA.

Hovedrammen vektlegger at det er den imperialistiske holdningen til den amerikanske regjeringen som har skylden for krisen i USA. Dette er en ensidig og overfladisk forklaring der flere viktige elementer er blitt valgt vekk. Pravda nevner ingen handfaste grunner som kan være opphav til krisen i USA. Samtidig bruker medierammen noen svulstige begrep som ”imperialisme” for å vise at den kapitalistiske verden går i oppløsning. I dette tilfelle er det tydelig at avisens ideologiske ståsted har påvirket medierammen.

6.2.3 Rasismerammen

8.april har Pravda på trykk nyhetsartikkelen med et bilde som handler om raseopptøyer i USA. Artikkelen er på 3 spalter og dekker ca en fjerdedel av avissiden. Artikkelen har hovedtittelen ” USA høster fruktene av rasismen” med undertittelen ”Washington brenner”. Hovedtittelen sier lite om innholdet i artikkelen, men sammen med bildet og undertittelen er det lett å tenke seg at branner har en forbindelse med de amerikanske raseopptøyene. Bildet er tatt fra fugleperspektiv i luften, og det viser at det er mange branner som herjer i Washington. Bildeteksten forteller at dette er hovedstaden i USA – Washington, som er omgitt av brannrøyk. Både bildet og begge titlene bidrar til å gi et dramatisk inntrykk av saken. Nyhetsartikkelen handler om den spente situasjonen i USA der det er blitt innført unntakstilstand. Fokus i artikkelen er på de omfattende raseopptøyene og den amerikanske regjeringen som har skylden i denne krisen. Raseforholdet og rasismen i USA var et populært tema for anti-vestlig propaganda i Sovjet. Pravda viser i denne artikkelen til den eksisterende rasismen i USA og til den dårlige behandlingen av de fargede. Slike påstander var med på å bygge oppunder myten om at det i den kapitalistiske verdenen ikke råder rettferdighet mens alle i Sovjet er likestilte.

Artikkelen har en tematisk medieramme da den tar opp temaet om raseopptøyer i USA, og ikke viser til en konkret begivenhet eller person. Ord som ”represalier”, ”raseproblemer”, ”rasisme”, ”uro”, ”katastrofe”, ”lidelser”, ” viser at Pravda benytter en hovedramme som kan kalles for ”rasismerammen”. Hovedrammen oppfyller tre rammefunksjoner. Rasismerammen ser på raseopptøyer i USA som et problem. Som en årsak til de omfattende raseopptøyene blir det pekt på den eksisterende rasismen i USA og den amerikanske regjeringen. Artikkelen formidler moralsk dom over at USA nå får som fortjent. Hovedrammen gir ingen svar på det som kan være løsningen angående raseopptøyer og krisen i USA.

Det er interessant at Pravda her trekker paralleller til vietnamkrigen. Dette blir gjort på to måter. For det første formidler rasismesammenhengens moralske dom over den amerikanske regjeringen angående krigen i Vietnam. Avisen mener at regjeringen nå betaler for sine handlinger i Vietnam med omfattende opptøyer på hjemmebane. For det andre sammenligner Pravda raseopptøyer i USA med krigen i Vietnam. Dette blir gjort for å skape et inntrykk av at raseopptøyer kan føre til noe lignende som Vietnamkrigen. Pravda spekulerer i at det sikkert er mange amerikanske journalister som i disse dager assosierer det som foregår i USA med krigen i Vietnam. Dette har Pravda ingen grunnlag til å uttale seg om, og her spiller de på assosiasjoner disse bildene kan skape hos publikum. Artikkelen slutter med et sitat av den amerikanske journalisten Nikolai Horrok. Pravda skriver at journalisten har sett Washington fra luften, og ifølge han lignet byen på ”en krigssone”. Her blir det tegnet et bilde av hvordan journalisten opplevde Vietnam fra luften da han første gang så landet. Ifølge han ligner Washington på det bildet nå. Ved å skape slike skildringer viser Pravda at situasjonen med innført unntakstilstand og de omfattende raseopptøyene er minst like alvorlig som i vietnamkrigen. Dette er en overdramatisering av saken. Et vanlig kjennetegn ved den sovjetiske propagandaen var at man overdimensjonerte og overfokuserte nyheter. Rasediskriminering i USA var et populært tema i sovjetiske medier, og man brukte gjerne overdimensjonering i omtalen av det. Målet var vel å fremstille USA som et kaotisk og motsetningsfullt samfunn i forhold til Sovjetunionen, som var et harmonisk og vellykket land. Avisen har enda et indirekte sitat som er med på å understreke alvoret i situasjonen. Pravda siterer avisen *News*, som kan fortelle at den amerikanske presidenten har betegnet situasjonen i USA som ”en katastrofe”. Ved å bruke dette sitatet kan Pravda legitimere at situasjonen er alvorlig og på denne måten unngår man å bygge påstandene kun på journalistens utsagn.

Pravda er negativ og kritisk til den amerikanske regjeringen. Det kommer veldig tydelig fram i andre halvparten av artikkelen. Pravda skriver at de ”stormfulle begivenheter” i USA blir illustrert godt med en kjent marksistisk tese: ”en nasjon kan ikke være fri hvis den undertrykker andre nasjoner” (nje mozhet bitj svobodnim narod, ugnjetajushtsjij drugije narodi). Pravda gir en moralsk dom ved å skrive at ”nå må USA betale for sine eventyr i Vietnam” (Amerika nachinajet rasplatjivatsja za svoju avantjuru vo Vjetname). Her er avisen kritisk og ironisk når den betegner den amerikanske krigen i Vietnam som et eventyr. Dette forsterker inntrykket av den amerikanske regjeringen som useriøs.

Pravda er positiv til raseopptøyer, og ved hjelp av fargerikt språk skaper avisen empatier til de fargede opprørene. Ord som ”lidelser”, ”sorg”, ”ufruktbar håp” og ”død tro til rettferdigheten” blir brukt for å beskrive de fargedes kamp, og dette er med på å forsterke rasismerammen.

Denne artikkelen er et godt eksempel på at ved valg av kilder og sitat kan en påvirke og forsterke en medieramme. Det er tydelig at flere tolkningsrammer kunne ha vært valgt til å dekke denne saken. For eksempel de amerikanske mediene så på raseopptøyer som en ”endevendt rasisme”, til forskjell fra Pravda. Det at Pravda sammenligner raseopptøyer i USA med vietnamkrigen, er et bevisst valg som blir gjort for å forsterke rasismerammen.

6.3 VEST-TYSKLAND OG MEDIERAMMER

6.3.1 Kontekst

Den voksende studentbevegelsen i Vest-Tyskland stod sammen om flere saker. De protesterte mot den amerikanske krigen i Vietnam, Vest-Tysklands støtte til Israel i 1967, og mot innføringen av nye Unntakslover. I Vest-Tyskland vendte studentprotestene seg etter hvert mot den høyreorienterte Axel Springer og hans presse. Springerpressen hadde nærmest et monopol i hele Vest-Tyskland, og den var et talerør for den etablerte politiske og sosiale makten. Konfliktene mellom studentene og Springerpressen førte til nye diskusjoner om etterkrigstidsdemokratiet og dens stabilitet. Kampen mellom hovedsakelig SDS (Sozialistische Deutsche Studentbund) og Springerpressen ”created the rhetoric and symbols that framed much of the political debate in 1968” (Hilwig i Fink 1998:325).

Mellom juni 1967 og mai 1968 utviklet konflikten seg til voldelige sammenstøtt, og regjeringen måtte reagere. Den ble tvunget til å ta standpunkt til tre spørsmål. Den ene var antikomunismen som ble assosiert med den kalde krigen. Den andre var Tysklands fortidsrolle i etterkrigstiden, og den tredje spørsmålet var stabiliteten til demokratiet i Vest-Tyskland (ibid).

Studentopptøyene økte i april 1968, etter at lederen av studentbevegelsen Rudi Dutschke ble skutt av en høyreekstremist. Studentene fordømte regjeringen fordi de følte at demokratiet ble sviktet ved hjelp av pressen som støttet et politisk nærsynt regime (ibid 323).

6.3.2 Fascisme- og imperialismerammen

15.april har Pravda en kommentar på trykk som dekker en hel spalte. Kommentaren har tittelen ”Memphis – Vest-Berlin”, og den forteller lite hva saken handler om. Tittelen viser til en forbindelse mellom Memphis og Vest-Berlin. Artikkelen er skrevet av korrespondenten Vladlen Kuznjetsov, og saken består hovedsaklig av hans kommentarer.

Temaet i artikkelen er imperialismen i Vest-Tyskland. Fokus er på drapet av Martin L. King og attentatet på Rudi Dutschke, og på de tette imperialismebånd mellom Vest-Tyskland og USA.

Artikkelen har en tematisk ramme fordi den fokuserer på generelle temaer som imperialisme og fascisme. Hovedrammen her er ”fascistiske og imperialistiske Vest-Tyskland”, og det er flere nøkkelord som viser til denne medierammen. Disse ordene er for eksempel: ”amerikansk aggresjon”, ”terrorister”, ”kvelning av friheten”, ”amerikanske fascister”, ”offisiell propaganda”, ”banditt”, ”kolonialisme”, ”statlig doktrine”, ”mordere bak skrivebordet” og ”imperialistene”. Kommentaren inneholder mange negativt ladde ord som er rettet mot kapitalismen i Vest-Tyskland og i USA. Hovedfremstillingen her er at imperialistene kjører sitt løp, og de skyr ingen midler for å nå mål.

Hovedrammen definerer imperialistenes aggressive opptreden som et problem. Årsaken er imperialistene og fascistene som ikke skyr noen midler, og som tyr til terror hvis det er nødvendig. Artikkelen formidler også moralsk dom ved å bruke et meget kritisk språk og nedlatende betegnelser om de såkalte imperialistene. Hovedrammen gir ingen konkret løsning på problemet knyttet til imperialistene. Kommentatoren oppfordrer ”de progressive kreftene” (blant dem også Sovjet) til å stå på vakt i kampen mot imperialismen.

”Imperialisme og fascisme”- rammen er negativ i sin omtale av morderen av M.L. King og attentatmannen bak angrepet på Dutschke. Hovedrammen legger skylden på de imperialistiske og fascistiske kreftene i Vest-Tyskland, og antyder at det er et samarbeid mellom begge land. Allerede i det første avsnittet i artikkelen blir det lagt føringen for ansvars- og skyldfordelingen i forhold til attentatet i USA og i Vest-Tyskland. Kommentaren har et direkte sitat av den 23 gamle Josef Bachmann, mannen som stod bak attentatet på Dutschke. Valg av sitat forteller ofte om den journalistiske vinklingen av saken. Pravda bruker følgende sitat for å legitimere påstanden om at de imperialistiske kreftene samarbeider på tvers av land. Pravda skriver at Bachmann innrømte: ”jeg brukte mordet på Martin Luther King som eksempel” (Primerom dlja menja byl ubijtsa Martina Ljutera Kinga). Ved å knytte drapet på

M.L.King og attentatet på Dutschke til imperialistene blir både Vest-Tyskland og USA fremstilt i et negativt lys. Dette er målet til "imperialisme og fascisme" - rammen.

Hovedrammen bruker negativt ladde ord angående begge attentatsmennene. De blir betegnet som "terrorister" av Pravda. Ordet "terrorist" er et veldig negativt ladd ord, og bruken skaper negative assosiasjoner. Siden det blir satt et likhetstegn mellom begge attentatsmennene og de imperialistiske kreftene, vil betegnelsen "terrorist" også gjelde imperialistene. Artikkelen har flere negativt ladde ord som kan knyttes til "imperialistene" og kun noen få positivt ladde ord som er rettet mot de "progressive kreftene". Ord som "terrorister" blir gjentatt flere ganger i denne artikkelen. Ifølge Entman (2004) er gjentakelser et av virkemidlene for å fremme et bestemt synspunkt og for å styrke en ramme.

Hovedrammen bruker ordet "vi" i forbindelsen med Sovjet og de andre sosialistiske kreftene i verden. Kommentaren formidler at "vi – alle progressive krefter i verden" er opprørte over hvordan imperialistene oppfører seg. Ved å bruke ordet "vi" som står for Sovjet og alle sosialistiske krefter i verden, blir kommentatorens syn innlemmet i publikums syn på saken. Dette er et vanlig retorisk grep som blir brukt for å vise at "vi - Sovjet", står samlet i vårt syn. Hovedrammen formidler en sovjetisk myte om at kommunismen står for rettferdigheten og demokratiet, og den må kjempe mot fiender "der ute". I sovjetisk journalistikk var det vanlig å bruke en sterk polarisert modell som delte verden inn i "oss - progressive, nye, frie" og "de – gamle, splittet, kapitalistiske" (Løhmus 2002:56). Både USA og Vest-Tyskland stod høyt på listen hos anti-vestlig propaganda, så det er ikke tilfeldig at Pravda her trekker paralleller mellom begge land.

På slutten av artikkelen kommer det fram at "våre progressive krefter" slår sterkt tilbake mot imperialismen. Her antyder kommentatoren også at folkemasser i hele verden misliker imperialismen, og at tilstanden nærmer seg en krise. Her blir det formidlet en underramme som går på at "sosialismen er på fremmarsj mot den onde fienden –imperialismen". Fienden blir her framstilt som et generelt og anonymt begrep som ikke blir personifisert som et individ. Dette var i følge Løhmus (2002) vanlig i sovjetisk journalistikk. "Close descriptions of "the enemy" or specific instances of the phenomenon were never illustrated by specific examples or evidence" (ibid 183).

Denne kommentaren er et godt eksempel på sovjetisk propaganda. Her blir den kapitalistiske verdenen framstilt som et farlig og uordnet samfunn, der imperialistiske krefter herjer fritt. I

motsetning blir ”progressive krefter i hele verden” satt i opposisjon mot disse imperialistiske kreftene. Mordet på M. L. King og attentatet på R. Dutschke blir her framstilt som et angrep fra en samlet makt – imperialistene. Pravda skriver at der hvor ”...antikommunismen blir fremstilt som statlig doktrine, der hvor kommunister blir forgiftet og alle annerledes tenkende blir forfulgt, der vokser opp slike fascistiske djevlere som morderen på M.L.King og banditt Bahmann” (...gdje antikommunjizm vistupajet kak gosudarstvennaja doktrina, gdje trjavjat kommunjistov i prosljedujut vseh inakomisljashih,- tam vskarmljivajutsja takije fashistkije ubljudki kak ubijtsa i bandjit Bahman). Den viktigste oppgaven til sovjetisk presse var ideologisk oppdragelse som gikk ut på å fremme marksism-leninismen. Den ovenfor nevnte kommentaren er et godt eksempel på sovjetisk propaganda fordi den setter kapitalismen i et negativt lys, og Sovjet blir fremstilt i lag med de ”progressive kreftene”. Ved hjelp av utvelgelse blir enkelte elementer gjort framtrekkende her, og dette er ifølge Entman med på å styrke medierammen. Ved hjelp av gjenlydende ord og ord som er kulturelt forankret i samfunnet, fremmer medierammen stereotypen om kapitalismen. Medierammen benytter seg her også av generaliseringen. Drapet på M.L.King og attentatet på R.Dutschke blir tilskrevet imperialismen, og ikke enkeltpersonene.

6.3.3 Konfliktammen

15.april har Pravda en nyhetsreportasje på trykk som handler om situasjonen i Vest-Berlin. Denne artikkelen er skrevet av Pravdas korrespondent B. Hodakovskij (min kommentar: korrespondentens fulle navn er ikke oppgitt). Nyhetsreportasjen er basert på korrespondentens observasjoner, og det er ikke brukt andre kilder eller sitater i artikkelen. Saken har tittelen ”Irritasjonen øker”, og den sier lite om hva artikkelen handler om. Men tittelen antyder at det her kan være snakk om en konflikt. Under tittelen står det med uthevet skrift noen stikkord som viser hva artikkelen handler om. Disse er: ”Møter og demonstrasjoner i Vest-Berlin fortsetter. Regjeringens bygg under politibeskyttelse. Staten tyr til represjoner” (Mytingi i djemonstratsiji protjesta v Zapadnom Berljinje prodolzhaajutsja. Pravitjeljstvennije utshrezhgjenjija pod ohranoj poljiciji. Vlastji pribegajut k repressijam). Temaet i artikkelen er studentopptøyer i Vest-Berlin. Fokus i reportasjen er motsetningene mellom demonstrantene og de tyske styresmaktene.

Artikkelen har en tematisk medieramme, men her er også synlig episodisk medieramme. Korrespondenten tar utgangspunkt i noen konkrete hendelser, i dette tilfelle demonstrasjoner, og det er med på å bidra til en episodisk ramme.

Hovedrammen i denne artikkelen er konfliktrammen som oppfyller flere funksjoner. Konfliktrammen identifiserer attentatet på Dutschke og studentdemonstrasjoner i kjølvannet av det, som et problem. Årsaken eller den skyldige i det er Tysklands styresmakter i lag med Springerpressen. Rammen gir streng moralsk fordømmelse av styresmakten og Springerpressen. Konfliktrammen gir en løsning på problemet, som er en oppfordring til sosialdemokratiske krefter om å kjempe for et ”nytt demokrati”. Det er flere nøkkelord i artikkelen som viser til konfliktrammen. Disse ord er bl. a. ”attentat”, ”neonazist”, ”hat”, ”fortvilelse”, ”demokratisk frihet”, ”å hisse opp”, ”terroristisk” og ”barrikader”.

Artikkelen har en positiv vinkling av studentdemonstrasjoner, og rammen er med på å skape empati for studenter, og de som kjemper for demokratiet. Allerede i det første avsnittet er det synlig hvor sympatien til Pravda ligger. Pravda skriver at ”Attentatet på lederen Dutschke, utført av neonazisten Bachmann, har satt dype spor i hele det vestberlinske samfunnet”. Det var vanlig at sovjetisk propaganda spilte på minner om nazi-Tyskland når det var behov for å sette begivenhetene i Vest-Tyskland i et dårlig lys. Pravda framstiller studentopptøyer som ”fredelige demonstrasjoner”. Hovedrammen legger vekt på dette synet av demonstrantene, og den nevner ikke studentenes angrep på Springerbygningene. Ved å gjøre dette utelater konfliktrammen noen viktige aspekter ved saken.

Et underaspekt i denne saken kan være ”staten mot demokratiske krefter”. Dette aspektet bidrar til å styrke hovedrammen ved å peke ut konkrete parter i konflikten. Pravda er positiv til de venstreorienterte studentene, og negativ til de tyske styresmaktene. Dette er ikke så overraskende med tanke på det synet Sovjet hadde i forhold til Vest-Tyskland. Derfor blir demonstrantene fremstilt i et godt lys i Pravda, for å kunne sette de tyske styresmaktene i et negativt lys. Dette bidrar i sin tur til å fremstille det kapitalistiske Vest-Tyskland som et land fullt med konflikter og motsetninger.

Springerpressen, i motsetning til Pravda, fordømte studentopptøyene og kalte studentene for ”nazi pøbel”. Også de norske avisene var negative til studentopptøyer i Vest-Tyskland. Dette eksempelet viser to måter denne saken ble formidlet på. De tyske og norske mediene så negativt på studentopptøyer mens Pravda støttet demonstrantene og var positiv i sin omtale.

Artikkelen gir et inntrykk av at alle vestberlinere var samlet i sin kamp for demokratiet. I virkeligheten var det hovedsaklig studentene som protesterte, og dette kommer ikke fram i

artikkelen. Her blir de framstilt som ”progressive krefter” som kjemper mot staten. Pravda gir også en nærmere betegnelse av omfanget til alle demonstrasjoner. Ord som ”mektig demonstrasjon” og ”møte med flere tusen deltakere” gir inntrykk av at dette er en omfattende bevegelse. Pravda skriver også at demonstrantene bar plakater der det stod ”Ohnesorg – Dutschke – hvem neste?” Denne uttalelsen er med på å styrke rammen om at staten er mot demokratiet, og hvis ingen stopper dem kan det ende opp med nytt attentat.

Denne artikkelen er enda et eksempel på sovjetisk propaganda. Det kapitalistiske systemet i Vest-Tyskland blir framstilt som et kaotisk og uordnet samfunn. Og grunnen til det er den regjerende styresmakten. Denne fremstillingen samsvarer med sovjetisk propaganda som tegnet et bilde av den kapitalistiske verden som et mislykket system.

6.4 FRANKRIKE OG MEDIERAMMER

6.4.1 Kontekst

Frankrike under presidenten de Gaulle var et land med rask økonomisk vekst, lite arbeidsledighet og en høyt utbygget industri. Tross dette fantes det misnøye under overflaten (Tågil 1999:126). Våren 1968 ble Frankrike rystet av opprør og demonstrasjoner, som raskt førte landet ut i en alvorlig samfunnskrise. Det var venstreorienterte studenter som startet demonstrasjoner i protest mot dårlige studieforhold ved universitetene. Studentene bygde barrikader i Latinkvarteret, og etter hvert gikk urolighetene over i rene gatekamper. Dette førte til voldelige sammenstøt mellom politiet og studentene (Tågil 1999:126). I løpet av en uke (3.-10.mai) hadde demonstrasjoner og streik nådd det samme omfanget som andre vestlige land. Natta fra 10. til 11. mai blir kalt for Barrikade Natt. Begivenhetene denne natta spilte en viktig rolle. Studentene hadde bygd barrikader i Latinkvarteret, og de ville forlate de kun hvis regjeringen innfridde deres krav. Media viste stor interesse for studentprotestene og det er takket være dem at protestene spredte seg fra Paris til andre steder i Frankrike. Regjeringen manglet en konkret plan for hvordan den kunne takle disse protestene. De så på studenter som opprørere og demonstrasjoner som opptøyer. Innenriksministeren hadde forlangt å fjerne barrikader ved hjelp av politi og sikkerhetsstyrker. Politiets brutalitet ble senere beskrevet i Der Spiegel magazine som ”a battle without mercy”. Dette førte til sterke og øyeblikkelige protester blant folk. Arbeiderne viste sin solidaritet med studentene og

arbeidernes fagforeninger gikk ut i streik. Den 13. mai var generalstreiken i gang, der ca 10 millioner arbeidere deltok.

Hva førte til at arbeiderne gikk ut i så omfattende streik? På denne tiden var det ingen økonomisk krise i Frankrike, og landet befant seg i en stabil og motstandsdyktig posisjon. Men misnøyen med autoritære strukturer i industrien hadde økt betraktelig, og det var et av momentene som førte til såpass omfattende streik. Fagforeninger brukte studentprotester som en modell. President de Gaulle og regjeringen innfridde krav fra studentene. Da tenkte fagforeningen at de skulle gjøre det samme siden studentene fikk oppfylt sine krav. "The general assemblies inside the occupied plants expressed a certain "creative unrest", calling not only for an increase in wages and reduction of working hours but also for structural changes within industry and business" (Gilcher-Holtey i Fink 1998:265).

I slutten av mai begynte det å roe seg. "...selv om noen av studentene var politisk revolusjonære som var ute etter å styrte staten, var de fleste først og fremst opptatt av undervisningsreformer" (Førland 1992:184). De fleste franske arbeiderne som hadde støttet streik, var moderate og mest opptatt av økonomien (ibid). "Den radikale omdanningen av det franske samfunnet som venstresiden hadde håpet på, og som de borgerlige hadde fryktet, ble det ikke noe av" (Tågil 1999:126).

6.4.2 Konflikttrammen

Artiklene som handler om 1968-opprøret i Frankrike, er mer saklige og har et nøytralt språk til forskjell fra artiklene om USA og Vest-Tyskland. Grunnen til det er at Frankrike var ikke så høyt prioritert av den sovjetiske anti-vestlig propaganda, slik USA og Vest-Tyskland var. En felles underramme i alle artiklene som handler om Frankrike, går ut på at kommunismen er populær i Frankrike, og at den er på frammarsj.

14. mai har Pravda en nyhetsartikkel på side 5 som handler om en omfattende 24-timers streik i Frankrike. Artikkelen er skrevet av korrespondenten B. Kotov, og den har tittelen "Felles streik". Dette er en tittel som sier noe om hva artikkelen handler om. Artikkelen er på tre spalter og dekker ca en fjerdedel av avissiden. Saken har en tematisk medieramme. Den er et godt eksempel på hvordan en tematisk medieramme blir etablert ved å snakke om bakenforliggende forhold. Valg av ord spiller en viktig rolle og kan fremme eller svekke en medieramme. Nøkkelord i denne artikkelen som: "streik", "demokratiske reformer",

”protest”, ”politiets represalier”, ”opposisjon”, ”kamp” og ”dyp krise” viser til en konfliktramme.

Hovedrammen oppfyller flere funksjoner. Arbeidernes streik blir definert som et problem. Den franske regjeringen og deres politikk blir sett på som skyldige. Rammen formidler en moralsk dom overfor regjeringen og den blir framstilt som lite imøtekommende. Konfliktrammen gir en løsning på det oppståtte problemet – konflikten mellom arbeiderne og regjeringen. Pravda siterer det franske kommunistpartiet: ” Disse problemene kan bli løst kun ved hjelp av demokratiet som åpner vei mot sosialismen” (Probljemi etji mogut bitj resheni ljish demokratihei, otkrivajusheij putj k sotsialjizmu). Ifølge Allern (2001) er tolkningsrammer et resultat av valg av kilder. Dette valget kan skje bevisst eller ubevisst. I dette tilfellet er det ikke tvil om at det var et bevisst valg fra Pravdas side. Avisen referer kun til en kilde i denne artikkelen og det er det franske kommunistpartiet. På denne måten blir underrammen på at kommunismen er på frammarsj, forsterket i denne artikkelen. Det franske kommunistpartiet blir framstilt som den rette ekspertene for å kunne uttale seg angående studentprotestene og arbeidernes streik. Det er viktig å legge merke til at Pravda henviser generelt til det franske kommunistpartiet og gir ingen konkrete navn.

Konfliktrammen framhever kun et aspekt ved saken og utelater andre. Det var flere grunner til hvorfor studentene og arbeiderne protesterte, men de kommer dårlig fram i artikkelen. I begynnelsen av artikkelen blir det fortalt at studenter ønsker reformer innen utdanningssystemet, men det blir ikke nevnt grunner til hvorfor arbeiderne streiker. Konfliktrammen gir hovedsaklig skylden til den franske regjeringen. Både regjeringen og dens politikken blir betegnet med negative ord. Pravda viser til et ikke navngitt skriv av kommunistpartiet, at arbeidernes streik og studentprotester er en ” fordømmelse av monopolregimet og deres regjerende makt” (osuzhdjenjijem rezhima monopoljij I ih ljitsjnoj vlastji). Pravda går enda lenger i sin betegnelse av styresmaktene og sier at de driver med ” despotisk regime”. Dette er sterke påstander som setter regjeringen i et negativt lys, samtidig som kommunistpartiet blir framhevet. Dette samsvarer med den sovjetiske ideologien, der det var viktig å framheve styrken til det sosialistiske systemet og snakke nedlatende om det kapitalistiske systemet. Kommunistpartiet blir framstilt som et ansvarsfullt parti som bryr seg om rettighetene til studenter og demonstranter. Artikkelen slutter med å si: ”Over Paris legger seg mørke. Demonstrasjonene fortsetter” (Na Parizh opuskajetsa vetsher. Manjifestacija prodolzhaetsa). Denne avslutningen gir konnotasjoner til at kampen ikke er lett og den er ikke over.

Pravda har 24. mai en nyhetsartikkel med tittelen "Paris: streikebevegelsen øker". Denne artikkelen har også en tematisk medieramme fordi den formidler omstendigheter rundt streiken. Under tittelen med uthevet skrift er ingressen: "Felles beslutning av French Democratic Workers Union (CFDT –på fransk) og General Workers Union (CGT- på fransk). Det forventes et regjeringsskifte. Rekkene blant kommunistene øker".

Denne artikkelen er et godt eksempel på hvordan underrammen om kommunismens fremmarsj kommer til syne her. Artikkelen er skrevet av journalisten B. Kotov men, det er lite av hans egne kommentarer her. Mesteparten av artikkelen består av sitat knyttet til forskjellige kilder, og det er disse utsegnene som skaper innholdet. Kildene som er brukt her er CFDT, som var politisk orientert mot New Left bevegelsen. Den andre kilden er CGT som var kommunistorientert. Den tredje og mest siterte kilden er l'Humanité, en kommunistisk avis. Gjennom valg av kilder kan en journalist bestemme hvilke medierammer som skal etableres. Her er det klart at Pravdas politiske og ideologiske ståsted var avgjørende for valg av kilder. Det hadde vært mot prinsippene til sovjetisk journalistikk, hvis Pravda hadde valgt kilder fra andre partier.

Konflikthovedrammen er her etablert på samme måten som i den forrige artikkelen. Rammen definerer som et problem konflikten mellom de streikende og styresmaktene. Årsaken til konflikten er den franske regjeringen. I denne artikkelen blir det brukt nedlatende og ironiske betegnelser av regjeringen. I begynnelsen av artikkelen forteller journalisten at millioner av streikende venter at "regjeringen og den kapitalistiske patronen skal vise ansvar fra sin side på samme måten som arbeidernes fagforeninger har gjort" (pravitjeljstvo i kapitaljistjstjeskij patronat projavljat svoju otvetsvenostj, kak eto sgjelalji so svojei storony profsojuzi). " Den kapitalistiske patronen" er en ironisk betegnelse av styresmaktene. Artikkelen fremstiller regjeringen som passiv og uansvarlig. Artikkelen stiller også spørsmål om regjeringen klarer å utføre sine arbeidsoppgaver med tanke på hvilken autoritet de har fått. På denne måten blir regjeringen satt i negativt lys. Underrammen i denne artikkelen er at kommunismen er populær i Frankrike og at den er på fremmarsj. Dette aspektet kommer tydelig fram. I begynnelsen av artikkelen skriver Pravda at det forventes et regjeringsskifte og at de franske kommunistrekkene øker. Underrammen blir forsterket med et slik utsagn. Rammen formidler indirekte at hvis det blir et regjeringsskifte, da er det stor sannsynlighet for at

kommunistpartiet kan vinne. Pravda er saklig og fortellende, og avisen oppfordrer ikke det franske kommunistpartiet å gripe makten.

I forhold til denne artikkelen er det lett å se hvilken historie som her blir fortalt, hvilken sovjetisk myte den støtter opp under. Konfliktrammen forteller historien om ”de gode” og ”de onde”. Arbeiderne og studenter blir framstilt som ”de gode”. Grunnen til det er at de protesterte mot regjeringen og ville ha reformer. I tillegg hadde de støtte fra det franske kommunistpartiet som støttet arbeiderne og studentene i denne kampen. Konfliktrammen ser på den franske regjeringen som ”den onde” og rammen bruker negative og nedlatende ord i omtalen av den. Artikkelen er et eksempel på at det marksistisk-leninistiske verdenssynet ble opprettholdt under utenriksnyhetsdekningen. Artikkelen er farget av avisens politiske og ideologiske ståsted.

6.5 KINA OG MEDIERAMMER

6.5.1 Kontekst

For Kina representerte 1968 et vendepunkt. Før bar landet preg av internasjonal isolasjon og uro hjemme. Forholdet til Sovjetunionen, som var dårlig fra før, forverret seg i 1968. Siden 1950 hadde Kina og Sovjet være uenige både om ideologi, territorium, historie og suverenitet (Tucker i Fink 1998:195). Det var flere ting som utvidet kløften mellom Kina og Sovjet. En av de var den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia i 1968. Kina fordømte angrepet på det sterkeste. Kinas fordømmelse stammet fra frykten om at Sovjet ville true Kina på likhet med andre land i Øst-Europa. Denne frykten har sitt grunnlag i Kinas sårbarhet på den tiden. Kulturrevolusjonen hadde vart i mer enn to år, og den var i ferd med å bli en ny katastrofe for Kina. Under Kulturrevolusjonen ble skoler og universiteter stengt og intellektuelle ble forfulgt. Mao brukte rødegardistene (elever og studenter) for å kvitte seg med motstandere i partiet. Rødegardistene utsatt mange for forfølgelse og de var kjent for sin voldsomme atferd (Tågil 1999:222-223).

”The Cultural Revolution also comprised a provocation to the Soviets since one of its main objectives was to root out Soviet-style revisionism in China” (ibid 198). Mao skyldet på Moskvas ledere for ”to mouth the slogans of socialism but practice capitalism and imperialism” (ibid 199). Mao ønsket ikke en slik kommunisme i Kina. Kinesernes mistro til Sovjet kan forklare det etter hvert forbedrede forholdet til USA.

6.5.2 Konfliktrammen

Pravda hadde noen få artikler i løpet av 1968 som handlet om Kina. Felles for de var at de formidlet et bilde av Kina som et kaotisk og mislykket land. 23. mars har Pravda en nyhetsartikkel på trykk, som handler om den politiske situasjonen i Kina under kulturrevolusjonen. Artikkelen har tittelen ” Begivenhetene i Kina” og den er levert av TASS. Fokuset i artikkelen er på motsetningene mellom Mao og opprørene, og på den dårlige behandlingen av Maos motstandere.

Artikkelen har en tematisk medieramme. Brødteksten forteller om motsetningene under kulturrevolusjonen. Her er det ikke tatt utgangspunkt i en konkret episode og saken er heller ikke personifisert. Artikkelens tematiske ramme leder leseren til en bredere forståelse av kulturrevolusjonen utifra Pravdas synspunkt. Framstillingen av saken er farget av Pravdas politiske ståsted. Artikkelen har en sarkastisk tone og den latterliggjør kulturrevolusjonen. Artikkelen handler hovedsaklig om konflikten mellom Mao og rødegardistene og deres motstandere. Derfor kan det hevdes at den overordna ramme her er en ironisk konfliktramme. Nøkkelord som ”trussel”, ”opposisjon”, ”annerledes tenkende”, ”demonstrasjon”, ”offentlig latterliggjøring”, ” å jage” og ”svartmaling av Mao” viser til en konfliktramme. Hovedrammen oppfyller noen av rammefunksjonene. Kulturrevolusjonen og Mao blir sett på som et problem. Rammen formidler ingen moralsk dom og den foreslår heller ikke noen løsning på problemet. Hele tonen i artikkelen gir inntrykk av at Pravda ikke tar alvorlig det som foregår i Kina. Saken er formidlet fra en observatørs synspunkt og den inneholder subjektive kommentarer.

Et underaspekt, eller underramme i denne saken, kan være at Kina er et kaotisk land, fullstendig mislykket angående kulturrevolusjonen. I det første avsnittet kan Pravda ironisk fortelle at nå er rødegardistene igjen synlige i Pekins gater. Kulturrevolusjonen blir fremstilt i hermetegn som ” kulturrevolusjon” flere steder i artikkelen. På denne måten viser Pravda at dette er ingen kulturrevolusjon i deres øyne og det er en ironisk måte å fremstille det på. Måten Pravda var så ironisk på mot kulturrevolusjonen i Kina, kan forklares med det anspente forholdet mellom begge land. Sovjetunionen så ned på kommunismen i Kina, ikke minst fordi Kina var kritisk til deres egen styring av landet.

Konfliktrammen formidler et positivt syn av motstandere til Mao, og de blir framstilt som de ”gode” og fornuftige. For å forsterke inntrykket av at kulturrevolusjonen er mislykket og for å vise til den skremmende utviklingen, gir Pravda konkrete eksempel fra hverdagen i Kina under Mao-regimet. Slike beskrivelser er med på å styrke konfliktrammen. Siste del av artikkelen handler om lovprisingen av Mao. Tonen her er direkte ironisk og Mao blir latterliggjort. En slik framstilling av kulturrevolusjonen og Mao er med på å forsterke underrammen om at Kina er et mislykket land. Pravda skriver at ”..det er et felt i Kina der alt foreløpig foregår plettfri. I landet øker antall sanger som lovpriser Mao, antall pins, portretter og andre symboler av Mao kult” (.. jestj, pravda, odna oblastj djejatjelnostji, gdje vsjo idjot poka bez vsjakoj zaminki.V stranje pojavljajetsa vse boljshe i boljshe pesenj proslavlajushih Mao, rastjot znatshkov i portretov i drugih simbolov kuljta Mao). I en latterlig tone kan Pravda fortelle at typografer i Kina jobber for fullt med å trykke ferdig taler til ”den mektige styrmannen”. Denne betegnelsen av Mao er i hermetegn som betyr at Pravda ikke ser på han som en mektig leder. I dette eksempelet er det tydelig at Pravdas politiske ståsted har påvirket medierammene i artikkelen. Saken er fortalt med en ironisk tone og Mao blir framstilt som en maktsyk mann som har ført med seg kaos og uro. En annen måte å framstille denne saken på, kunne være å fortelle den på en seriøs og eventuelt kritisk måte.

Alle artiklene som handlet om kulturrevolusjonen i Kina, hadde lik overskrift. 29. august har Pravda en nyhetsartikkel på trykk som heter ”Begivenhetene i Kina” og den er levert av TASS. Artikkelen handler om Mao og hans motstandere, men fokuset er også på konflikten mellom rødegardistene. Her er det ikke tatt utgangspunkt i en konkret episode og artikkelen tegner et generelt bildet av situasjonen i Kina. Derfor kan det hevdes at saken har en tematisk medieramme. Den overordna rammen her er konfliktrammen. Hovedrammen definerer som et problem konflikten mellom Mao og hans motstandere. I tillegg er det fokus på konflikten mellom rødegardistene. Årsaken til konflikten er Mao og kulturrevolusjonen. Artikkelen formidler ingen moralsk dom og det blir ikke foreslått noen løsning på problemet. Dette kan være et tegn på at Pravda ikke tok begivenhetene i Kina seriøst nok. Pravda viste mye større ideologisk engasjement angående artikler om protestbegivenhetene i USA og Vest-Tyskland. Siste avsnittet i artikkelen handler om et kinesisk presseangrep på Sovjet i samband med invasjonen i Tsjekkoslovakia. Tonen i denne artikkelen er ikke lenger ironisk, heller mer kritisk, spesielt i det siste avsnittet. Pravda skriver: ” Den vante sikk-sakk av ”kulturrevolusjonen” blir som alltid etterfulgt med antisovjetisk kampanje i kinesisk presse” (Otsjerednoj zig-zag ”kuljturnoj revoljutsiji” soprovzhajetsja, kak obitshno, antisovetskoj

kampanjiei v kitajskoi petshatji). Ifølge Entamn (2004) kan en setning av og til fortelle mer enn en hel artikkel tilsammen. Denne setningen er et slikt eksempel. Her kommer Pravdas standpunkt tydelig fram, både i forhold til kulturrevolusjonen og i forhold til Kinas synspunkt angående den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia. Ved å beskrive kulturrevolusjonen som en ”sikk - sakk”, viser Pravda til kulturrevolusjonens mangel på stabilitet. Også her er navnet kulturrevolusjon plassert i hermetegn, som kan tyde på et ironisk standpunkt fra Pravdas side. I tillegg beskylder Pravda Kina for å føre en antisovjetisk kampanje. Dette er ikke så rart med tanke på Sovjet sitt forhold til Kina og det at Kina fordømte den sovjetiske invasjonen på det sterkeste. På slutten av artikkelen går Pravda til hardt angrep på den kinesiske pressen og påstår at de kommer med løgnaktige påstander mot Sovjetunionen og andre land som ville ”hjelp” Tsjekkoslovakia. Konfliktrammen fokuserer på Kina og kapitalistiske land og beskylder Kina for å formidle videre sin ”løgnaktige” propaganda. Til slutt klarer Pravda å flette inn ”imperialismen”, ved å hevde at i kampen mellom imperialismen og sosialismen er Kina på den ene side med NATO og ”de andre mest ondskapsfulle fiender av sosialismen” (I samymi zljeishimi vragami sotsialjizma). Dette synspunktet blir formidlet utifra den kalde krigens paradigme, der Kina er plassert blant de ”onde” i kampen mot sosialismen.

6.6 TSJEKKOSLOVAKIA OG MEDIERAMMER

6.6.1 Kontekst : sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia

I januar 1968 innledet Alexander Dubcek reformer som varte i 8 måneder. Denne perioden ble senere kalt for ”Praha-våren”. Tanken bak reformene var å innføre forandringer, skape kommunisme ”med et menneskelig ansikt”. Dette ”eksperimentet” førte med seg en del omveltninger innen det etablerte systemet. Dubcek løsnet på pressesensuren og satte i gang debatten om demokratisering av det tsjekkoslovakiske samfunnet. Sovjet så med stor bekymring på utviklingen i Tsjekkoslovakia og fryktet at de nye reformkreftene kunne smitte over på andre kommunistiske land. Reformene under lederskap av Dubcek, var en glimrende mulighet for et øst-europeisk kommunistregime til å vinne bred støtte blant folk. ”Moscow`s unwillingness to tolerate those reforms ensured that, from then on, stability in the Eastern bloc could be preserved only by the threat of another Soviet invasion” (Kramer i Fink 1998:111).

I løpet av juni og begynnelsen av august la Sovjet hard press på Tsjekkoslovakia om å reversere sitt liberale program. Etterhvert ble Sovjet klar over at begivenhetene i Tsjekkoslovakia var i ferd med å bli ute av kontroll (ibid 145). I løpet av sommeren ble det avholdt flere møter både mellom sovjetiske og tsjekkoslovakiske ledere, samt også mellom ledere fra andre østeuropeiske land. Den 3. august ble det holdt en multilateral konferanse i Bratislava. Dubcek gikk med på å underskrive en deklarasjon som inneholdt illevarslende antydninger som ” the common international duty of all socialist countries to support, strengthen, and defend the gains of socialism”(ibid 149). Denne frasen ble senere brukt for å legitimere invasjonen i Tsjekkoslovakia. Deklarasjonen fikk navnet Bresjnev-doktrinen. Enda viktigere enn deklarasjonen var muligheten som Bratislava-konferansen gav til reformmotstandere fra det tsjekkoslovakiske kommunistpartiet. Sovjet fikk overlevert et avtalt brev der disse reform motstandere ba om sovjetisk innblanding. Tanken bak var at brevet skulle forbli hemmelig og ville ikke bli brukt som rettferdiggjøring av sovjetisk intervensjon (ibid 150). Sovjetiske ledere så på brevet som ”a way of credibly committing the signatories to seize power when allied military units entered Czechoslovakia” (ibid).

Natt til 21. august invaderte Sovjet Tsjekkoslovakia sammen med andre Warszawapaktland. Det var ingen militær motstand fra Tsjekkoslovakias side. Tsjekkoslovakias forsvarsministeren General Dzùr hadde fått advarsel om ikke å ta igjen. Sovjetiske ledere forventet at deres invasjon vil få bred støtte siden ”høyre-fløy- opportunisten” var fjernet fra det tsjekkoslovakiske kommunistpartiet. Senere viste det seg at mellom 75 og 90 prosent av Tsjekkoslovakias befolkning så på invasjonen som en okkupasjon (ibid157-158). Verdenssamfunnet fordømte invasjonen på det sterkeste. Sovjet fikk også kritikk fra vesteuropeiske kommunistpartier.

6.6.2 Frigjøringsrammen

Sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia fikk en omfattende dekning i Pravda. Den overordna medierammen i disse artiklene er *frigjøringsrammen*. 23. august hadde Pravda flere artikler på dagsorden som handlet om sovjetisk ”frigjøring” av Tsjekkoslovakia. En av dem er en kommentar med tittelen ”Redelig misjon”. Den er skrevet av to korrespondenter V. Zhuravskij og V. Majeuskij som kan bety at Pravda vektla denne saken høyt. Artikkelen står på trykk to dager etter at sovjetiske styrker invaderte Tsjekkoslovakia. På likhet med de andre

artiklene, er også denne artikkelen ren propaganda. Hovedmålet med kommentaren er å legitimere den sovjetiske invasjonen.

Hoveddrammen definerer som et problem den sovjetiske "frigjøringen" av Tsjekkoslovakia fra de høyreorienterte kreftene. Årsaken til dette problemet er de "høyreorienterte kontrarevolusjonære kreftene" (pravije kontrerevoljucionnije sili). Artikkelen formidler også moralsk dom overfor de opposisjonelle kreftene som "har skapt en virkelig trussel mot den sosiale orden i Tsjekkoslovakia"(sozdalji realnjuju ugrozu sotsialjstjitsjeskim ustojam respubljiki). Frigjøringsrammen ser som en løsning på problemet at sovjetiske militære styrker, i lag med styrker fra andre sosialistiske land, passer på og beskytter sosialismen i Tsjekkoslovakia. Flere nøkkelord og uttrykk viser til frigjøringsrammen. De er: "befri", "gav sitt liv for frihet", "trofaste til hellig fedresak", "kom for å hjelpe", "provokasjonen" og "kontrarrevolusjonære krefter". Frigjøringsrammen bruker pompøse og svulstige ord og uttrykk for å legitimere den sovjetiske invasjonen. På denne måten appellerer den også til folks følelser.

Frigjøringsrammen bruker en vinkling som sannsynligvis mange sovjetiske borgere kunne assosiere seg med. Rammen sammenligner sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia med begivenhetene under den andre verdenskrig. Artikkelen starter med et historisk tilbakeblikk der Pravda kan fortelle at de sovjetiske styrkene befrikk Tsjekkoslovakia fra "Hitlers slaveri" for 23 år siden. Pravda skriver at de "gav sitt liv for friheten til tsjekkere og slovakere, for deres framtid med sosialismen" (otdalji svoju zhiznj za svobodu tshekov i slovakov, za yh budushtsej, svjazannoje s sotsialjzmozom). Innledningen av artikkelen ligner mer på en hyllest til sovjetiske styrker, enn en vanlig avisartikkel. Avsnittet er skrevet som en hyllest til Sovjet og den er selvpaplauderende i forhold til sovjetiske militære styrker. Her appellerer Pravda til lesernes følelser.

Det er ikke tilfeldig at 2. verdenskrig blir nevnt her. Ifølge Entman (2004) kan en ramme med kulturell resonans ha bredere appell. En slik ramme kan resonere allmennkjente historier eller myter som er en del av den felles kulturelle arven. Historien om andre verdenskrig og kampen mot Hitler, er en slik velkjent del av den sovjetiske kulturelle arven. Ved å ha fokus på denne delen av historien og trekke paralleller med begivenhetene i Tsjekkoslovakia, appellerer artikkelen hos lesernes følelser.

Artikkelen formidler sovjetisk myte om ”de gode – kommunistene ” og ”de-vonde imperialistene”. Sovjetiske militærstyrker blir her fremstilt med honnørord og de blir beskrevet med ord som ”venner” flere steder i artikkelen. Det tegnes et idealistisk og harmonisk bilde av sovjetiske militærstyrker. Pravda skriver at ”Venner har kommet for å hjelpe. De har et vennlig mål. Om dette vitner både deres oppførsel, deres forhold til folk som er takknemlige, kameratskap mellom de” (Druzja prishlji na pomoshtsj. Onji prishlji v druzhestvennoje gosudarstvo. Etomu sootvetstvujut i yh povegjenjije, yh otnoshenjije k ljudjam, pronjiknutoje blagorodstvomu, tovarishtsjetstvomu). Denne harmoniske framstillingen samsvarer ikke med virkeligheten. Det blir ikke nevnt i artikkelen at sovjetiske styrker inntok Tsjekkoslovakia med stridsvogner og at de ble mottatt med fordømmelse og avsky av mange.

Frigjøringsrammen formidler et negativt bildet av de opposisjonelle kreftene. Pravda er veldig krass i tonen og betegner dem som ”farlige høyre-revolusjonære krefter” som går imot interesser til hele det tsjekkosllovakiske folket. Disse høyrekreftene blir fremstilt som en liten gruppe i forhold til resten av den tsjekkosllovakiske befolkningen. Pravda tegner et bilde av motstandskreftene som en ”gruppe bråkmakere” og ”opphissede banditter” som går imot ”interesser av det tsjekkosllovakiske folket og våre felles interesser”. Pravda skriver at ”Kontrarerevolusjonære krefter...har hisset opp antisosialistisk og antisovjetisk stemning og nå prøver de spesielt hysterisk å fyre under nasjonalismen” (Kontrevoljutsionnije syli...vozbuzhdalji antjissotsialjistsjeskije i antjisovetskije nastrojenjija, sevodnja osobenno istjeritshno razzhigajut ugar natsionaljizma).

Ifølge Entman (2004) kan medierammer skape empati hos publikum gjennom valg av ord eller bilder. Å kalle noen med negativt ladde ord som for eksempel ”banditt” kan være nok til å aktivisere negative assosiasjoner, uten at det blir gitt noen videre informasjon. Det er også bemerkelsesverdig at de opposisjonelle kreftene, Pravda skriver om, blir ikke personifisert. Artikkelen snakker generelt om slike ”kontrarevolusjonære krefter”, men her kommer det ikke tydelig fram hvem de er. Hovedrammen bruker moralsk dømmende ord overfor ”kontrarevolusjonære krefter”. En slik språkbruk oppstår direkte og uunngåelig fra hoveddrammens definisjon og problem.

I motsetning til beskrivelsen av opposisjonelle krefter, blir det gitt en positiv beskrivelse av Tsjekkoslovakias befolkning og de sovjetiske militære styrkene. Frigjøringsrammen bruker uttrykket ”det sosialistiske folket i Tsjekkoslovakia” i omtalen av Tsjekkoslovakias

befolkning. På denne måten gir rammen inntrykk av at hele den tsjekkosllovakiske befolkningen ønsket denne frigjøringen, og at det er kun en liten gruppe mennesker som er i opposisjon. Pravda understreker dette poenget flere steder i artikkelen. Avisen skriver at "Alle trofaste arbeidere...alle som tenker realistisk, alle som har fedrelandet kjært, har møtt sovjetiske styrker med forståelse". (Tshestnije rabotshije...komu dorogi i tsjemu serdtsu bljizki sudjbi rodjini, vstretilji s ponjimanijem vstupljenjije sojuznjitsheskih vojsk). Frigjøringsrammen blir forsterket ved å bruke slike uttrykk som "realistisk tenkende" om den delen av befolkningen som ikke var imot den sovjetiske invasjonen. Når det i ettertid har vist seg at mellom 75-90% av Tsjekkoslovakias befolkning så invasjonen som en okkupasjon, er det tydelig at denne fremstillingen har lite grunnlag i virkeligheten.

Pravda tegner også et positivt bildet av de sovjetiske militære styrkene. Frigjøringsrammen blir forsterket ved å bruke nøkkelord og uttrykk om de sovjetiske militære styrker, som "venner", "sønner til de som har viet livet sitt for sosialismen", "de står skulder til skulder i lag med venner –militære fra andre sosialistiske land".

Det er brukt kun en kilde i artikkelen, resten er korrespondentenes kommentarer. Pravda siterer Tsjekkoslovakias presidenten Ludvik Svoboda, der han oppfordrer alle til å forholde seg rolig. En slik oppfordring fra presidenten er med på å legitimere den sovjetiske invasjonen.

Ifølge Tuchmann (1978) bestemmer massemedia referanseramme for publikum. Ved å vektlegge og fremheve noe, blir andre ting valgt bort. I dette tilfelle har Pravda valgt frigjøringsrammen og på grunn av avisens politiske ståsted, er andre mulige tolkningsrammer valgt vekk. Dette gir en smal og forvridd fremstilling av saken der ingen fakta er forankret i virkeligheten.

6.6.3 Imperialismerammen

Flere av artiklene hadde imperialismeramme som en hovedramme og frigjøringsrammen som en underramme. Et godt eksempel på dette er en artikkel som var på trykk den 23. august. Den er skrevet av korrespondenten V. Kuznjetsov og har tittelen "Skaper hysteri". Tittelen sier lite om hva artikkelen handler om. Dette er en kommentar og den har fokus på hvordan den vestlige verden reagerte på den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia. Hovedrammen i

denne artikkelen er imperialismerammen. Rammen formidler som et problem den vestlige verdens "fiendtlige" holdningen til den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia. Årsaken til denne holdningen er, ifølge Pravda, imperialistene og deres planer knyttet til Tsjekkoslovakia. Artikkelen bruker moralsk dømmende ord og uttrykk i beskrivelsen av de vestlige landene. Pravda formidler ingen konkret løsning på problemet, men avisen mener at de sosialistiske kreftene må stå samlet i kampen mot imperialistene. Nøkkelord og uttrykk som er med på å styrke hoveddrammen er: "imperialistisk reaksjon", "løgn", "intriger", "antikommunistisk hysteri", "aggressive planer", "hard kurs mot Sovjet", "hisser opp internasjonale forhold", "forgiftning av forholdet mellom øst og vest", "antikommunisme", "forgiftet av Springerpressen" og "imperialisme".

Det er kjent at den vestlige verden fordømte den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia på det sterkeste. I denne artikkelen blir de vestlige land skildret som "de onde" og det blir satt en likhetstegn mellom dem og imperialismen. Pravda går faktisk så langt at den beskylder vestlige land for å ha egne planer i Tsjekkoslovakia og her sikter den til de kontrarevolusjonære kreftene. Ifølge Pravda hadde "imperialistisk reaksjon" planlagt å løsrive Tsjekkoslovakia fra "de sosialistiske lands felleskap". Hoveddrammen legger skylden på imperialismen for å kunne legitimere den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia. Den sovjetiske ideologien så på imperialismen som kapitalismens siste fase. Utifra dette synspunktet kunne Pravda legitimere den sovjetiske invasjonen med den begrunnelsen at Sovjet befridde Tsjekkoslovakia fra "de onde imperialistiske kreftene".

Artikkelen bruker kilder som er med på å forsterke hoveddrammen. I det andre avsnittet viser Pravda til utenriksministeren av "skygge-kabinettet" Alec Douglas-H. Pravda forteller på en ironisk måte at han foreslår å styrke NATO og atomvåpen. En slik kommentar bidrar til å forsterke imperialismerammen. De vestlige land blir fremstilt som krigerske og onde, i kontrast til de sosialistiske land. Ved hjelp av denne medierammen klarer Pravda å legge skylden over på de vestlige land. Pravda skriver at "Alle erfarne land vet hva det betyr når aggressive blokkland snakker om forsterkningen av militæret" (Narodi na opitje znajut, tshto znatshjat prizivi k ukrepljenjiju "oboroni" aggressivnovo bloka). Her antyder Pravda at de vestlige land er farlige, og at de kan utgjøre en fare for de sosialistiske land. Et slikt syn samsvarer med den sovjetiske ideologien som så på vesten som farlig og krigersk, mens Sovjet og de sosialistiske land ble fremstilt som fredelige. Pravda siterer også den svenske politikerens Gunnar Hedlund, som visst nok har "spådd at forholdet mellom vest og øst

kommer til å bli mer tilspisset” (predrekajet ”obostrenjije” otnoshenij mezhdu Vostokom i zapadom).

Denne artikkelen er et godt eksempel på den sovjetiske propagandaen og på dens verdenssyn. Ifølge McNair (1991) det var viktig for den sovjetiske journalistikken å opprettholde et marksistisk-leninistisk verdenssyn. Pravda valgte imperialismerammen i deknningen av begivenhetene i Tsjekkoslovakia. Denne tolkningsrammen var allerede etablert i forhold til saker fra vesten, og da hovedsaklig angående USA og Vest-Tyskland. Ifølge Entman (2004) har allerede etablerte tolkningsrammer større resonans enn nye og fremmede rammer.

Men hvordan forklarer Pravda den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia? Etter å ha listet opp de forskjellige synspunkt til vestlige politikere og vestlige media, stiller Pravda spørsmålet om ikke ”disse herrer” har lest meldingen fra TASS. Pravdas argumentet er at

” der står tydelig forklart at avgjørelsen som ble vedtatt av alle sosialistiske land ikke er trussel mot andre lands sikkerhet. Denne avgjørelsen tjener freden og den ble vedtatt for å styrke den” (gdje jasno skazano, tshto predprinjatije sotsialjstjitsheskimi stranami djeistvija nje napravljeni protjiv kakovo-ljibo gosudarstva i nji v kakoj mere nje ushtsemlajut tshih- ljibo gosudarstvennih intjerresov, tshto etji djeistviji sluzhat miru I produktovani zabotoj å jevo uprotshenjiji).

Dette sitatet er et tydelig eksempel på sovjetisk propaganda som var vendt både mot sovjetiske borgere og mot utlandet.

6.4 OPPSUMMERING

Rammeanalysen gir svar på problemstillingen om hvilke medierammer som er dominerende i Pravdas dekning av 1968-opprør og protester. I dette kapittelet har jeg analysert medierammer i ti forskjellige artikler. Disse artiklene er knyttet til 5 forskjellige land: USA, Vest-Tyskland, Frankrike, Kina og Tsjekkoslovakia. Disse landene ble valgt ut på grunn av funn fra den kvantitative innholdsanalysen. Både USA, Vest-Tyskland, Frankrike og Tsjekkoslovakia ble valgt ut på grunn av den omfattende deknningen i Pravda. Ifølge Entman (2004) må det et større omfang av artikler til for at en medieramme skal kunne etableres. Kina ble tatt med i utvalget fordi den hadde størst dekning blant land fra den tredje verden. I tillegg var det interessant å analysere artiklene om Kina på grunn av det dårlige og anspente

forholdet mellom Sovjet og Kina i 1968. Jeg har analysert to artikler fra hvert land. Rammeanalysen viste at alle artiklene hadde tematisk medieramme. Ingen av medierammene handler om enkeltstående saker og alle er med på å formidle bakenforliggende forhold, etter Pravdas syn.

Pravda bruker imperialismerammen og rasismerammen i deknningen av protestbegivenhetene i USA. Den imperialistiske USA-rammen blir brukt i omtalen av den generelle politiske situasjonen i USA. Rammen legger skylda på den amerikanske regjeringen og de "onde imperialistiske kreftene". Den rasistiske USA-rammen blir benyttet i omtalen av raseuro i USA. Denne medierammen framstiller USA som et rasistisk land, der regjeringens politikk har ført til omfattende raseuro. Begge medierammene er påvirket av avisens politiske ståsted. Rammene er positive til demonstrasjoner og raseuro i USA, men de er negative mot de amerikanske styresmaktene.

Konfliktrammen og fascisme- og imperialismerammen dominerer deknningen fra Vest-Tyskland. I noen artikler er konfliktrammen mer framtrædende, mens i andre artikler er den fascistiske- og imperialistiske medierammen dominerende. Konfliktrammen preges av negativ holdning til tyske styresmakter og Springerpressen, mens den er positiv til studentdemonstrasjoner i Vest-Tyskland. Den fascistiske- og imperialistiske-rammen blir benyttet for å forklare den politiske situasjonen i Vest-Tyskland. Denne medierammen er direkte påvirket av den sovjetiske propagandaen. Konfliktrammen legger skylden på de tyske styresmaktene, mens fascisme- og imperialismerammen appellerer til minner om nazi-Tyskland og skylder på den "onde imperialismen". Dette er i samsvar med sovjetisk propaganda som ved den minste anledning beskyldte Vest-Tyskland for å være et fascistisk land. Fascisme- og imperialismerammen trekker paralleller mellom Vest-Tyskland og USA, og Pravda antyder at "imperialistiske krefter" står samlet mot progressive krefter i verden. Sovjet og de andre sosialistiske landene blir sett på som progressive.

Pravda bruker konfliktrammen som hovedrammen i deknningen av 1968-opprør og protester i Frankrike. Konfliktrammen er positiv mot studentprotestene og arbeidernes streiker og den er negativ til den franske regjeringen. Rammen er ikke preget av sovjetisk ideologi på samme måten som medierammer knyttet til USA og Vest-Tyskland. Artiklene om Frankrike har et mer nøytralt språk og de har færre ideologisk ladde ord, sammenlignet med USA og Vest-Tyskland. Forklaringen på det er at USA og Vest-Tyskland lå høyest på sovjetisk

propagandaliste enn de andre landene. En underramme eller en underaspekt i artiklene om Frankrike er at kommunismen er på frammarsj der. Denne medierammen framstiller kommunismen som den gode løsningen på alle problemer i Frankrike. I tillegg formidler denne rammen et synspunkt om at kommunismen er godt likt i Frankrike og at franskmenn i stadig større grad inntar rekkene til kommunistpartiet. Denne medierammen er påvirket av Pravdas ideologiske ståsted, og den overdimensjonerer fakta for å støtte oppunder myten om at kommunismen er på fremmarsj i verden.

Pravda benytter seg av konfliktrammen i sin omtale av kulturrevolusjonen i Kina. Hovedrammen er negativ til Kinas kulturrevolusjon og den formidler konflikten mellom Mao og hans motstandere. Avisen bruker en sarkastisk og kritisk tone i sin omtale av begivenhetene i Kina. De fleste artiklene om Kina og kulturrevolusjonen har også en underramme. Denne rammen ser på Kina som et kaotisk og mislykket land. Pravdas sitt ideologiske og politiske ståsted gjenspeiler seg i artiklene om Kina. Sovjet var kritisk mot kommunismen i Kina og denne holdningen kommer til syne både i hovedrammen og underrammen. Begge rammene gir inntrykk av at Pravda ikke tar seriøst kulturrevolusjonen, og avisen gjør narr av Mao og hans politikk.

Pravda bruker to medierammer i sin omtale av den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia. De medierammene som er mest fremtredende er frigjøringsrammen og imperialismerammen. Frigjøringsrammen blir benyttet for å legitimere den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia. Denne medierammen bruker både følelsesladet språk og kulturelt gjenkjennbare uttrykk, for å styrke sine påstander. Historien som blir fortalt gjennom frigjøringsrammen har lite forankring i virkeligheten. Medierammen formidler sovjetisk propaganda og rammen blir styrket gjennom det store omfanget av artiklene. Den andre hovedrammen er imperialismerammen som Pravda bruker i omtalen av begivenhetene i Tsjekkoslovakia. Denne rammen legger skylden på ”de imperialistiske kreftene”, og den er negativ mot opprørstyrkene i Tsjekkoslovakia. Begge medierammene inneholder monoton gjengiving av ideologisk ladde ord, som blir gjentatt gang etter gang, uten å skape noen mening.

Disse medierammene benyttet Pravda i dekningsen av 1968-opprør og protester: imperialismerammen, konfliktrammen, rasismerammen, fascismerammen og frigjøringsrammen. Alle fem medierammene er et bevis på at Pravdas dekning av 1968-opprør og protester var påvirket av avisens ideologiske og politiske ståsted.

KAPITTEL 7 : AVSLUTNING

Utgangspunktet for denne oppgaven er hypotesen om at Pravdas dekning av 1968-opprør og protester er påvirket av avisens politiske og ideologiske ståsted. Den sovjetiske avisen Pravda var det offisielle organet til Sentralkomiteen av Sovjetunionens Kommunistiske Parti, og avisen var underlagt sovjetisk sensur og propaganda. Mye av informasjonen ble fortiet eller bagatellisert. For meg har det vært interessant å finne ut hva Pravda skrev om det globale 1968-opprøret. Hvilke opprør, protester og demonstrasjoner ble vektlagt, og hvilke ble fortiet?

”En forutsetning for å kunne mene noe om medienes rolle i spredningen av protester og opprør i 1968 er at man faktisk har gått igjennom medienes totale nyhetsinnhold om fenomenet, og ikke bare støtter seg på utvalgte tekster” (Werenskjold 2008a:54). I de forrige kapitlene har jeg analysert materiale om 1968-opprør og protester i Pravda. Jeg har benyttet meg av både kvantitativ innholdsanalyse og kvalitativ rammeanalyse for å kunne gi svar på mine problemstillinger. Analysen ble gjennomført med utgangspunkt i to teorier: medienes dagsordenfunksjon og rammeteorien (framing theory). Materialet ble analysert med bakgrunn i Pravdas kontekst – det sovjetiske mediasystemet og sovjetisk journalistikk. Jeg har drøftet de ulike funnene i oppsummeringen etter hvert kapittel.

I dette kapittelet vil jeg med utgangspunkt i begge problemstillingene legge fram de mest oppsiktsvekkende og interessante funnene. Jeg vil her drøfte mine funn i forhold til hypotesen, og jeg vil også trekke en liten parallell til dekningen av 1968-opprør og protester i norske aviser. Dette kan åpne for interessante sammenligninger. Til slutt vil jeg komme med en konklusjon i forhold til problemstillingene. I tillegg vil jeg gi noen tips til videre forskning.

Teorien om medienes dagsordenfunksjon har hjulpet meg til å svare på hvorfor noen saker ble prioritert som viktige, mens andre ble fortiet eller fikk liten oppmerksomhet. Innholdet i media kan ikke analyseres atskilt fra dets kontekst og alle påvirkningsfaktorer rundt den. Derfor var det viktig at min analyse hele tiden tok hensyn til Pravdas kontekst. Rammeteorien har fra sin side bidratt til å forklare det beskrivende aspektet ved nyhetsproduksjonen. Begrepet medierammer forklarer både hvordan nyheter er påvirket av den politiske, sosiale og kulturelle verdenen rundt seg, og ikke minst hvordan medierammer påvirker verden rundt seg. Alle nyheter er et utsnitt av virkeligheten. Medierammene legger vekt på noen aspekter ved den, mens andre blir valgt bort. Under rammeanalysen var det viktig å ta hensyn til Pravdas

kontekst for å kunne forklare hvorfor avisen valgte noen medierammer framfor andre. Det hadde ikke vært mulig å gi et fullstendig bilde av dekningen i Pravda bare ved hjelp av en teori. Teorien om medienes dagsordenfunksjon har for eksempel gjort det mulig å si noe om omfanget av 1968-dekningen i Pravda. Men teorien har begrenset mulighetene til å si noe om hvorfor dekningen var slik, og hva som var innholdet i de forskjellige artiklene. Dette svaret ble gitt kun på overflaten, og rammeanalysen har gitt mulighet til å gå videre i dybden. Min analyse er basert på to problemstillinger. Jeg måtte gi svar på problemstillingen om *hvilke lands 1968-opprør og protester som blir satt på dagsorden, og i hvor stor grad de ulike sakene blir dekket*, før jeg kunne gå videre til rammeanalysen. Funn som ble gjort i den kvantitative innholdsanalysen har gitt meg en pekepinn på hvilke land og hvilke artikler jeg skal ta med videre til rammeanalysen. Den andre problemstillingen handler om *hvilke medierammer som er dominerende i Pravdas dekning av 1968-opprør og protester dette året*.

Den kvantitative innholdsanalysen viste at den første verden hadde mest oppslag samlet sett. Det var hele 258 oppslag som kunne knyttes til land i den første verden. Land fra den andre verden hadde 60 oppslag, og minst oppmerksomhet fikk land fra den tredje verden. Her var det bare 38 oppslag, noe som er i stor kontrast til dekningen av den første verden. Når det gjelder den første verden, var det 14 land som ble satt på dagsorden. To av disse utmerket seg på grunn av stor dekning - USA og Vest-Tyskland med henholdsvis 91 og 54 av alle oppslagene. Når det gjelder den andre verden, var det Tsjekkoslovakia som dominerte, med hele 51 oppslag. Tsjekkoslovakia er også det landet som får tredje størst oppmerksomhet samlet sett av alle land i analysen. Kina var det landet fra den tredje verden som hadde flest oppslag, noe som likevel var lite i forhold til land i den første og andre verden. Pravda så positivt på 1968-opprør og protester fra den første verden. Opprør og protester fra den andre verden ble omtalt negativt. Pravda hadde svært liten dekning angående den tredje verden. Avisen hadde kun 8 oppslag om Kina, og begivenhetene derifra ble omtalt negativt. Pravda var positiv til protestbegivenhetene i Mexico, Argentina, India og Vietnam. Resten av landene fra den tredje verden hadde kun ett eller to oppslag. Situasjonen var annerledes i de norske avisene som så positivt på det franske opprøret, og de østeuropeiske opprørene i Polen, Jugoslavia og Tsjekkoslovakia. Det tyske opprøret ble, ikke minst på grunn av voldsbruken blant de tyske studentene, omtalt negativt (Werenskjold 2008a:46-47).

7.1 USA OG VEST-TYSKLAND – et mål for sovjetisk propaganda

Angående 1968-opprøret var det USA og Vest-Tyskland som fikk størst dekning i Pravda. Begge land fikk også stor dekning i de norske avisene (Werenskjold 2008b). Både USA og Vest-Tyskland var eliteland i 1968, og det kan være en av grunnene til at de ble dekt i så stor grad. Men også Frankrike og Storbritannia ble regnet som eliteland. Disse landene fikk mye mindre oppmerksomhet fra Pravdas side. Frankrike hadde en dekning på 13%, mens Storbritannia utgjorde 5% av oppslagene. Et interessant faktum er at Italia fikk dobbelt så stor dekning som Storbritannia i Pravda. Situasjonen var omvendt i de norske avisene. Alle de tre avisene Aftenposten, Arbeiderbladet og Dagbladet gav nesten dobbelt så stor dekning av Storbritannia som av Italia. Ifølge Werenskjold (2008b) kan forklaringen være at det var ingen faste korrespondenter i Italia, og derfor fikk landet såpass lite oppmerksomhet. "The placing of the correspondents also, of course, reflected what Norwegian media defined as important events from abroad during the most intense phase of the Cold War in the 1960s" (Werenskjold 2008b:426). Situasjonen var annerledes for Pravda. Mesteparten av oppslagene som kan knyttes til Italia, var skrevet av Pravdas egne korrespondenter, mens oppslagene fra Storbritannia stort sett var levert av det sovjetiske nyhetsbyrået TASS. Dette kan bety at Pravda så på Italia som et viktigere land for utplassering av egne korrespondenter, enn det var i forhold til Storbritannia. Demonstrasjoner og opptøyer var mer omfattende i Frankrike, Vest-Tyskland og Italia, enn det var i Storbritannia. Dette kan være en av grunnene til at Pravda la mer vekt på disse landene framfor Storbritannia. Den kvalitative analysen har vist at Pravda var positivt innstilt til demonstrasjonene i Italia. Kommunismen var populær i Italia i 1968, og kommunistpartiet hadde stor tilslutning der. Ved å sette Italia oftere på dagsorden, kunne Pravda formidle et bilde som stemte overens med den sovjetiske propagandaen, at kommunismen er på frammarsj i verden. Den kvantitative analysen viser at flere av oppslagene handler om klassekampen i Italia, og de favoriserer kommunistpartiet.

USA var det landet fra den første verden som oftest ble satt på dagsorden. Sovjet så på USA som en fiende under den kalde krigen. USA var også hovedmålet for sovjetisk anti-vestlig propaganda (Clews 1964). Rasisme i USA var et ofte omtalt tema i sovjetiske media, og det har min kvantitative innholdsanalyse bekreftet. Pravdas dekning av 1968-opprøret og demonstrasjonene fra USA, handlet i stor grad om raseuro, de fargedes kamp for borgerrettigheter og kritikken av det kapitalistiske systemet. Demonstrasjoner mot den amerikanske krigen i Vietnam kom i andre rekke. Pravda brukte imperialismerammen og

rasismerammen i dekningen av 1968-opprør og protester i USA. Utifra det kan en trekke en konklusjon om at dekningen av USA var påvirket av Pravdas politiske og ideologiske ståsted.

Vest-Tyskland var det landet fra den første verden som fikk nest størst dekning. Kampanjen mot Vest-Tyskland var det nest høyeste prioriterte området for anti-vestlig propaganda. "Memories of the Nazi German past are never allowed to rest..."(ibid 146). Sovjetisk propaganda spilte på minner om nazi-Tyskland, og det gjenspeilet seg også i dekningen av 1968-opprøret. Medierammeanalysen viste at Pravda brukte begreper som *fascisme* og *nazisme* ved den minste anledningen for å "svartmale" de tyske styresmaktene og hele det vesttyske samfunnet.

7.2 INVASJON ELLER "FRIGJØRING" AV TSJEKKOSLOVAKIA?

Det var ingen selvsagt ting at Pravda skulle skrive noe som helst angående den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia den 21. august 1968. Den omfattende dekningen av Tsjekkoslovakia var et overraskende og interessant funn. Tsjekkoslovakia var det landet som fikk mest dekning sammenlignet land fra den andre verden. Den kvantitative innholdsanalysen bekreftet at august hadde flest oppslag, og grunnen til det var den omfattende dekningen av den sovjetiske invasjonen. Alle artiklene hadde høy prioritet, og det var mange kommentarer blant dem. Dette betyr at Pravda satte Tsjekkoslovakia høyt på dagsorden. Artiklene som handlet om begivenhetene i Tsjekkoslovakia var godt forberedt. Natt til 21. august gikk sovjetiske styrker inn i Tsjekkoslovakia, og allerede neste morgen hadde Pravda to artikler på trykk som forklarte denne invasjonen med sovjetisk "frigjøring". Nettopp på grunn av frigjøringsrammen kunne Pravda dekke denne invasjonen på en så omfattende måte. Som nevnt tidligere (se kap.2), skrev den sovjetiske journalistikken ingenting om saker som kunne ødelegge det ideologiske bildet av Sovjet som et fremragende og vellykket land. Unntaket var saker eller begivenheter som var vanskelig å skjule. Den sovjetiske invasjonen i Tsjekkoslovakia var et slikt tilfelle. Det er tydelig at Sovjet regnet med den sterke reaksjonen fra verdenssamfunnet, siden de første artiklene som handlet om sovjetisk "frigjøring" kom på trykk dagen etter invasjonen.

Sovjetisk propaganda hadde en todelt oppgave. Den måtte propagandere både for egne sovjetiske borgere, og for land utenfor Sovjet. Dette var også tilfelle i Tsjekkoslovakia-saken

der frigjøringsrammen ble brukt sammen med imperialismerammen. Sovjetisk propaganda "foret" sine innbyggere med påstander om at de kapitalistiske land (både USA og andre vestlige land) var aggressive, og at de var innstilt på verdensherredømme. Denne påstanden ble også brukt i imperialismerammen der Pravda forklarte den oppståtte situasjonen med at "imperialistene" var ute etter Tsjekkoslovakia. Sovjet ble ofte framstilt som en uselvisk forsvarer av solidaritet og fredsvilje (Bentz 1999). Frigjøringsrammen formidlet dette synet av Sovjet – en selvfrende forsvarer av demokratiet i Tsjekkoslovakia som er kommet for å redde hele befolkningen fra opprørske høyreorienterte kontrarevolusjonære krefter. På denne måten stemte dekningen av invasjonen i Tsjekkoslovakia med oppgavene til sovjetisk journalistikk, der den ideologiske oppdragelsen var viktigst av alt. Ifølge Entman (2004) ble nyheter under den kalde krigen formidlet gjennom den kalde krigens ramme. Amerikanske nyheter ble formidlet gjennom den kalde krigens ramme, der Sovjet fikk skylden for nærmest alt. Situasjonen var lik i sovjetisk media. Nyheter fra vestlige land og USA ble formidlet gjennom den kalde krigens ramme. Det ble tegnet et negativt bilde av den aggressive og imperialistiske Vesten for å styrke myten om det uovervinnelige og vellykkede Sovjet.

Sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia ble satt høyt på dagsorden også i norske aviser. De fleste oppslag handlet om demonstrasjoner mot sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia. I motsetning til norske aviser, skrev Pravda ingenting om demonstrasjoner som var rettet mot sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia. Den dominerende rammen i norske aviser sammenlignet sovjetisk invasjon med invasjonen av Ungarn i 1956, og tysk invasjon av Norge i 1940 (Werenskjold 2008:433- 444). Frigjøringsrammen i Pravda sammenlignet sovjetisk "frigjøring" av Tsjekkoslovakia med sovjetisk invasjon under 2. verdenskrig, da sovjetiske militære styrker "befridde" dem fra "Hitlers slaveri". Denne sammenligningen viser at aviser fra to land brukte helt forskjellige medierammer i dekningen av den sovjetisk invasjonen. Konteksten til avisene har påvirket hvilke medierammer som ble valgt. Det er alltid flere medierammer å velge mellom, og det er avisens og journalistens ståsted som avgjør hvilken medieramme som blir valgt.

7.3 KAMPEN MOT IMPERIALISMEN

Norske aviser formidlet 1968-opprør og protester som et globalt fenomen ved dekningen av mange forskjellige demonstrasjoner, streiker og opprør. Pravda hadde også en omfattende dekning av 1968- opprør og protester der noen land fikk større oppmerksomhet enn andre, og noen fikk ingen omtale. Medierammeanalysen viste at Pravda framstilte 1968-opprøret som et globalt fenomen men dekningen var påvirket av avisens ideologiske og politiske ståsted. Ifølge avisen var alle demonstrasjoner, streiker og opptøyer en felles kamp mot imperialismen. Dekningen av 1968-begivenhetene ble formidlet gjennom den kalde krigens ramme, der imperialistene er de ”onde”, mens Sovjet og de sosialistiske landene med alle progressive krefter i verden, blir framstilt som de ”gode”. De 1968-protestbegivenhetene som ikke stemte overens med dette bildet, ble fortiet og kom aldri over nyhetsterskelen. Et eksempel på det er demonstrasjoner mot sovjetisk invasjon i Tsjekkoslovakia, demonstrasjoner for ytringsfrihet og borgerrettighetsspørsmål, samt rettsforfølgelse av intellektuelle dissidenter i Sovjet. Pravda skrev ingenting om det, og det er et eksempel på at mye av informasjonen ble fortiet og sensurert. Rammeanalysen har vist at Pravda benyttet seg av flere medierammer i dekningen av 1968-opprør og protester. Disse medierammene vitner om at konteksten til Pravda har spilt en avgjørende rolle her. Med det kan jeg bekrefte min hypotese om at Pravda sin dekning av 1968- opprør og protester var påvirket av avisens politiske og ideologiske ståsted.

For videre forskning kunne det være interessant å analysere dekningen av det globale 1968-opprøret og protester i Pravdas bilder. Slike analyser er blitt gjennomført i forhold til norske aviser. Ellers kunne det være interessant å sammenligne hvordan 1968-opprør og protester ble dekket i andre land. Det finnes fortsatt veldig lite forskning på dette feltet.

LITTERATURLISTE

Aarønæs, Lars (2007): *Sjanger. Bruksbok for journalister*. KOMMA.NO

Allan, Stuart (1999): *News Culture*. Open University Press. Second edition

Allern, Sigurd (2001a): *Nyhetsverdier. Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*,
Kristiansand. IJ-forlaget

Allern, Sigurd (2001b): *Flokkdyr på Løvebakken. Søkelys på Stortingets presselosje og politikkens medierammer*. Pax Forlag A/S, Oslo

Bang, Tor (2003): *Medier og kommunikasjon*. Abstrakt forlag

Bentz, Tore Børseth (Våren 1999): *Propaganda: modernisering og politisk oppdragelse i Sovjetunionen*. Hovedfagsoppgave i russisk kultur. Russisk institutt, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Tromsø

Berelson, Bernard (1952): *Content Analysis in Communication Research*. Free Press, Glencoe, Illinois.

Chang, T.-K.; J.Wang og C.-H. Chen (1998): *The Social Construction of International Imagery in the Post-Cold War Era: A Comparative Analysis of US and Chinese National TV News*,
Journal of Broadcasting and Electronic Media 42(3): 277-96

Clews, C. John (1964): *Communist Propaganda Techniques*. Cox and Wyman Ltd.

Couldry, Nick (2000): *The place of media power*. Routledge

Cull, Nicholas J; Culbert, David og Welch, David (2003): *Propaganda and mass persuasion*. ABC CLIO

Dearing, W. James og Rogers, M. Everett (1996): *Agenda-setting*. Sage Publications

Dowswell, Paul (2002): *Den kalde krigen. Vietnamkrigen*. Libretto forlag

Entman, Robert M. (1993); *Framing. Towards Clarification of a Fractured Paradigm*.
i Journal of Communication (43), s.51-59.

Entman, Robert M. (2004): *Projections of power*. The University of Chicago Press

Fink, Carole; Gassert, Philipp og Junker, Detlef (1998): *1968, The World Transformed*,
Cambridge University Press

Førland, Tor Egil (Dr. Philos.) (1992): *Det 20 århundre. Konflikter og allianser*.
H. Aschehoug&Co

Gentikow, Barbara (2009): *Medievitenskap. Mediebruk*. bind 3. Fagbokforlaget Vigmostad &
Bjørke AS, andre utgave

Gitlin, Todd (1980): *The whole world is watching*. University of California Press, Berkeley

Hagen, Ingunn (1998): *Medias publikum. Frå mottakar til brukar?* Ad Notam Gyldendal

Hvitfelt, Håkan (1986): *På første sidan. En studie i nyhetsvärdering*. Beredskapnämnden för
psykologisk försvar. Stockholm

Høyer, Sverre og Pöttker, Horst (2005): *Diffusion of the News Paradigm 1850-2000*.
Nordicom. Göteborg

Iyengar, Shanto (1991): *Is anyone responsible? How television frames political issues*.
The University of Chicago Press

Jakubowicz, K. (1995): Media as Agents of Change, In Paletz, D.L. Jakubowicz, K. &
Novosel, P. (red.) *Glasnost and After. Media and Change in Central and Eastern Europe*.

Cresskill, New Jersey: Hampton Press, Inc., side 19-48

Jamieson, Kathleen Hall (1996): *The media and politics. The Annals of The American Academy of Political and Social Science*. Sage Periodicals Press

Jenssen, Todal Anders og Aalberg Toril (red.) (2007): *Den medialiserte politikken*. Universitetsforlaget

Johnson-Cartee, Karen S. (2005): *News narratives and news framing. Constructing political reality*. Rowman&Littlefield Publishers, Inc

Jowett, S. Garth og O'Donnell, Victoria (1999): *Propaganda and persuasion*. SAGE Publications Ltd. Thousand Oaks, California

Kristensen, Nete Nørgård og Mark Ørsten (2006): *Krigen i medierne, medierne i krig*. Forlaget Samfundslitteratur

Kurlansky, Mark (2004): *The year that rocked the world 1968*. Ballantine Books

Larsen, Peter og Hausken, Liv (1999): *Medievitenskap. Bind 1*. Fagbokforlaget. Bergen

Larson, U. Charles (1998): *Persuasion. Reception and responsibility*. Wadsworth Publishing Company

Lauk, Epp (1999): *Practise of Soviet Censorship in the Press. The Case of Estonia*. (s.27-39) i Nordicom Information 3/1999. Göteborgs universitet.
www.nordicom.gu.se/common/publ_pdf/11_027_040.pdf

Lõhmus, Maarja (2002): *Transformation of public text in totalitarian system. A socio-semiotic study of soviet censorship practices in estonian radio in the 1980s*. Turun Yliopisto, Turku

McNair, Brian (1991): *Glasnost, perestroika and the Soviet Media*. Routledge. London

- McNair, Brian (1998): *The sociology of journalism*. Oxford University Press Inc.
- McCauley, Martin (2008): *The rise and fall of the Soviet Union*. Pearson Education Limited
- McCombs, Maxwell (2004): *Setting the Agenda. The Mass Media and Public Opinion*. Polity Press
- McQuail, Denis (1994): *Mass Communication Theory- An Introduction*. Beverly Hills:Sage
- Mjelde, Ida (2007): *Sakseierskap, dagsorden og medierammer. Tabloide mediers fremstilling av Frps og SVs valgkampsaker under Stortingsvalgkampen 2005*. Masteroppgave i medievitenskap, Institutt for medier og kommunikasjon, Universitetet i Oslo.
- Reese, Stephen D; Oscar H. Gandy Jr. og August E. Grant (2001): *Framing public life – Perspectives on media and our understanding of the social world*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, New Jersey
- Roxburgh, Angus (1987): *Pravda. Inside the Soviet News Machine*. Victor Gollancz LTD
- Sande, Øystein (1992): *Frå brevduer til satelittar*. Samlage. Oslo
- Scheufele A., Dietram (1999) : *Framing as a Theory of Media Effects*. Journal of Communication, s. 103-122
- Schudson, Michael (2003): *The Sociology of News*. W. W. Norton& Company, New York
- Siebert, Fred S.; Peterson, Theodore og Schramm, Wilbur (1977): *De fire pressesystemer*. Institutt for Journalistikk, Oslo
- Street, John (2001): *Mass Media, Politics and Democracy*. Palgrave
- Schwebs, Ture og Østbye, Helge (2001): *Media i samfunnet*. Det Norske Samlaget, Oslo.

4. utgåva.

Strömbäck, Jesper; Ørsten, Mark og Aalberg, Toril (2008): *Communicating Politics. Political Communication in the Nordic Countries*. NORDICOM

Tankard, J.W., Jr. (2001) *The empirical approach to the study of media framing*. i Reese D.S., Gandy Jr., H.O. og Grant, E.A, 95-106 Framing public life: Perspectives on media and our understanding of the social world. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum

Thagaard, Tove (2003): *Systematikk og innlevelse. En innføring i kvalitativ metode*. Fagbokforlaget, 2 utgave.

Tuchman, Gaye (1978): *Making news. A study in the construction of reality*. The Free Press, A Division of Macmillan Publishing Co., Inc.

Tågil, Sven (1999): *Aschehougs Verdenshistorie. En utrygg verden 1965-1985*, Bind 15 (1965-85). H.Aschehoug & Co

Yang, Jin (2003): *Framing the NATO Air Strikes on Kosovo Across Countries: Comparison of Chinese and US Newspaper Coverage*. Gazette 2003; 65; 231 HYPERLINK <http://gaz.sagepub.com/cgi/content/abstract/65/3/231>

Werenskjold, Rolf (2008a): *Opprør på dagsorden! Effektene av den norske nyhetsdekningen av de globale protestene i 1968* : ”Tekniikan Waiheta. Finnish Quarterly for the History of Technology”. 2

Werenskjold, Rolf (2008b): *The dailies in revolts. The global 1968 revolts in major Norwegian newspapers*: Scandinavian Journal of History Vol. 33, No. 4. December 2008, pp. 417-440.

Taylor& Francis HYPERLINK <http://www.tandf.co.uk/journals>

Werenskjold, Rolf (2008c): *The Revolution Will be Televised: The Global 1968 Revolts on Norwegian Television News and Chronology of Events in Europe 1968* i Klimke, Martin; Pekelder Jacco og Joachim Scharloth: ”Between Prague Spring and French May. Opposition

and Revolt in Europe, 1960-1980”, Berghahn Books, New York

Werenskjold, Rolf og Sivertsen, Erling (2009): *Det globale 1968-opprøret i pressefoto*, Norsk medietidsskrift nr 2, s 141-167. Universitetsforlaget

Zhou, Jianchuan (2005): *A textual Analysis of China`s Image in the New York Times, 1966-1976*

<https://ls2.cmich.edu/cgi-bin/wa?A2=ind0602&L=AEJMC&F=P&P=65596>

Østbye, Helge; Knapskog, Karl; Helland, Knut og Larsen, Leif Ove (2002): *Metodebok for mediefag*, Fagbokforlaget. Bergen. 2 utgave

VEDLEGG 1: Kodebok for den kvantitative analysen

Variabel 1: Dato (ex. 12.04.1968)

Variabel 2: Nyhetsbyrå (TASS eller ingen)

Variabel 3: Tittel (tittelen til artikkelen)

Variabel 4: Tema

Verdier:

1 1968-opprøret internasjonalt	30 Menneskerettigheter
2 anti-amerikanisme	31 Militærnekting
3 atompolitikk	32 Nazismen
4 Biafra-krigen	33 Opposisjonelle I Øst-Europa
5 Borgerkrig	34 Opprørsbevegelser
6 Borgerrettigheter	35 Politikk
7 Cuba-krisen	36 Praha-våren
8 Dekolonialisering	37 Raseuro
9 Demonstrasjoner	38 Rasisme
10 Den andre verdenskrig	39 Sovjetisk intervensjon
11 Den første verdenskrig	i Tsjekkoslovakia
12 Den sino-indiske konflikt	40 Sovjetisk invasjon
13 Den sino-sovjetiske konflikt	i Tsjekkoslovakia
14 Diplomatiske besøk	41 Streik
15 Drap og terrorhandlinger	42 Studentpolitikk
16 Etnisk rensning	43 Utenriskpolitikk
17 Fagforeningsrelatert	44 Vietnam-krigen
18 Fascisme	45 Ytringsfrihet
19 Finanskrisen	46 Øst-Europa
20 For nøytralitet og avvæpning	
21 Forbrytelser	
22 Hellas-saken	
23 Ideologidebatt	
24 Kald krig mellom supermaktene	
25 Krisen fra Tsjekkoslovakia	
26 Kulturrevolusjon	
27 Kypros-konflikten	
28 Massakre på antiamerikanske demonstranter	
29 Menneskerettigheter	

Variabel 5: Geografi

Verdier:

1 Aden	38 Israel
2 Albania	39 Italia
3 Algerie	40 Jamaica
4 Argentina	41 Japan
5 Australia	42 Jemen
6 Belgia	43 Jordan
7 Bermuda	44 Jugoslavia
8 Biafra	45 Kambodsja
9 Bolivia	46 Kenya
10 Botswana	47 Kina
11 Brasil	48 Kongo
12 Bulgaria	49 Korea
13 Canada	50 Kuwait
14 Ceylon	51 Kypros
15 Chile	52 Laos
16 Cuba	53 Libanon
17 Danmark	54 Liberia
18 Den Dominikanske republikk	55 Libya
19 Egypt	56 Luxemburg
20 Etiopia	57 Macao
21 Finland	58 Madagaskar
22 FN	59 Malawi
23 Frankrike	60 Malaysia
24 Ghana	61 Mali
25 Global	62 Malta
26 Globalt	63 Marokko
27 Grenada	64 Mauritius
28 Guatemala	65 Mexico
29 Guinea	66 Nederland
30 Guyana	67 Nepal
31 Hellas	68 New Zealand
32 Hong Kong	69 Nigeria
33 India	70 Nord Irland
34 Indonesia	71 Nord-Korea
35 Irak	72 Norge
36 Iran	73 Pakistan
37 Island	74 Panama
75 Peru	93 Sveits
	94 Sverige

76 Phillippinene
77 Polen
78 Portugal
79 Rhodesia
80 Romania
81 San Salvador
82 Santo Domingo
83 Saudi-Arabia
84 Senegal
85 Sierra Leone
86 Singapore
87 Skottland
88 Somalia
89 Sovjet
90 Spania
91 Storbritannia
92 Sudan

Variabel 6: Sjanger

Verdier:

1 Nyhet
2 Notis
3 Kommentar
4 Feature
5 Helseide
6 Bilde
7 Bildenotis
8 Karikaturtegning
9 Nyhetsklipp fra andre aviser

95 Swasiland
96 Syria
97 Sør-Amerika
98 Sør-Korea
99 Sør-Afrika
100 Sørvest-Afrika
101 Taiwan
102 Tanzania
103 Thailand
104 Tsjekkoslovakia
105 Tyrkia
106 Uganda
107 Ungarn
108 Uruguay
109 USA
110 Venezuela
111 Vest-Europa
112 Vest-Tyskland
113 Vietnam
114 Wales
115 Zambia
116 Øst-Tyskland
117 Østblokken
118 Østerrike

Variabel 7: Prioritering

Verdier:

1 Prioritering
2 Prioritering
3 Prioritering
4 Prioritering

Variabel 8: Sidetall

Verdier:

Hvert oppslag blir registrert
med sidetall

VEDLEGG 2: Overskriftene til rammeanalyse (på russisk)

07.04 ” V etji vesenjije dnji...” (USA)

08.04 ”SSHA pozhinjajut plodi rasizma” (USA)

15.04 ”Memfis – Zapadnij Berljin” (Vest-Tyskland)

15.04 ”Vozmushtsenjije rastjot” (Vest-Tyskland)

14.05 ” Vseobshtsaja zabastovka” (Frankrike)

24.05 ” Parizh: Zabastovotshnoje dvizhenjije usiljivajetsja” (Frankrike)

23.09 ” Sobotjija v Kitaje” (Kina)

29.08 ” Sobotjija v Kitaje” (Kina)

23.08 ” Blagorodnoja missija” (Tsjekkoslovakia)

23.08 ” Nagnjetajut istjeriju” (Tsjekkoslovakia)

VEDLEGG 3: Avisartikler

"I disse vårdager..." (07.04.1968)

ВЗГЛЯД НА ВЕЩЬ

МЕЖДУНАРОДНОЕ ОБОЗРЕНИЕ

лось смалой инициативой президента, вызывает сейчас явное недоверие. Сейчас прямо свидетельствуют о том, что, как погода над Северным Вьетнамом улучшается, американская авиация совершает больше бомбардировочных налетов, чем она совершала в течение многих предыдущих недель, несмотря на новые ограничения президента Диксона.

Вот как на деле оборачивается новая мирная инициатива Вашингтона. И если американская пропаганда рассчитывала нажить политический капитал на объявлении дэскалляции и обвинить ДРВ в отклонении любого миролюбивого жеста, то этого ей сделать не удалось. Правительство ДРВ незамедлительно заявило о своей готовности назначить представителя для контакта с представителями США с целью обсуждения с американской стороной вопрос о безоговорочном прекращении американских бомбардировочных налетов и всех прочих актов войны против ДРВ с тем, чтобы можно было начать переговоры. Это заявление вызвало поддержку у тех, кто искренне заинтересован в прекращении войны во Вьетнаме. Советское правительство в своем заявлении подтвердило, что оно полностью поддерживает заявление правительства ДРВ, убежденное в том, что это заявление указывает реальный путь к прекращению войны во Вьетнаме, к политическому урегулированию и интересам вьетнамского народа, а интересам восстановления нормальной обстановки во всей Юго-Восточной Азии. В то же время заявление правительства ДРВ спутало карты американской пропаганды и вызвало переполох в Вашингтоне. Как подчеркивает «Нью-Йорк таймс», «идеалистичные лица Вашингтона сказали здесь в конфиденциальном порядке, что они растерялись, услышав о согласии Ханова установить с США контакт в ответ на шаг, предпринятый президентом Диксоном».

Реакция Вашингтона понятна. Действительно, мирная инициатива ДРВ в то время, когда США продолжают заваривать бомбардировки территории Северного Вьетнама, усиливает свои войска и маршируют на Юге, снова срывает маску с агрессора, разоблачая их лицемерие, упорное нежелание прислушаться к голосу разума. Решение вьетнамского вопроса может сдвинуться с мертвой точки только при условии прекращения агрессии американского милитаризма, прекращения бомбардировок ДРВ, при условии вывода всех войск агрессора с вьетнамской земли. Это соответствует принципам Женевских соглашений 1954 года по Вьетнаму и является правильной основой для политического решения вьетнамской проблемы. Сейчас, когда правительство ДРВ вновь подтвердило свою волю к мирному урегулированию вьетнамской проблемы, мировая общественность особенно внимательно следит за маневрами США. Она требует от американского правительства полностью прекратить бомбардировки Северного Вьетнама, ибо только в этом случае откроется путь к политическому переговорам и достижению мира.

НА этом упорно настаивает и общественность самих Соединенных Штатов. С каждым днем тем растет озабоченность «на душу населения»

простых американцев, озабоченных авантюристическим курсом своего правительства. Они требуют от Вашингтона конкретные доказательства серьезности его намерений прекратить преступную агрессию. Это давление растет с каждым днем. И никакие преступления, никакие репрессии не могут остановить демократическую Америку в ее борьбе с Американой милитаризмом и равниции. В этой борьбе отдал свою жизнь известный американский общественный деятель, лидер нетрадиционного движения Мартин Лютер Кинг. Но на его место встали новые борцы. Гудит Гарлам, серьезная волнения возникли в негритянских гетто американских городов. То самое жаркое лето, которое предсказывала американская печать, наступило раньше календарного срока. Злодейское убийство доктора Мартина Лютера Кинга всколыхнуло негритянское население США, 46 городов, в том числе Вашингтон, Чикаго, Детройт, Мемфис, Нью-Йорк, Бостон, стали ареной жестоких столкновений, демонстраций с полицией.

Десятки человек убиты, сотни людей ранены, более тысячи арестованы. Во многих городах выжжены командные пункты, некоторые штаты наводятся на чрезвычайное положение. Федеральные войска и полиция по специальному распоряжению президента Диксона оцепили Белый дом и здание конгресса. В негритянских районах столиц, как и в других городах США, бушуют пожары.

Не считая полицейских, в столицу стянуты четыре тысячи солдат регулярной армии и национальной гвардии.

Три тысячи солдат и национальной гвардии брошены в Детройт — центр автомобильного строительства США и район кровавых расправ полиции над неграми прошлым летом. По улицам города патрулируют десятки «тактических мобильных подразделений», а отряды вооруженных солдат разезжают по городу в бронированных автомобилях.

Несмотря на то, что из Белого дома и конгресса США раздаются призывы к населению «сохранить спокойствие», «не прибегать к насилию», «разрешать торения и выдержку», кое-кто не прочь воспользоваться положениям, чтобы «дать урок нагромам». Некоторые газеты выступают с угрозами в адрес негритянского населения. «Нью-Йорк дейли ньюс» в редакционной статье предупреждает, что против негров, если они «задут атакуют бунтовать», могут быть приняты меры.

В Белом доме, пишет датский корреспондент «Нью-Йорк таймс» Бен Франклин, царит состояние «чрезвычайной напряженности в результате потока информации о негритянских волнениях, поступающей из различных городов США». Сообщается также, что Диксон подписал чрезвычайный приказ разрешающий использование вооруженной силы в случае необходимости.

Прогрессивная Америка каменный позором тех, кто убил Кинга, кто наводит страх и ужас на борцов за гражданские права, за прекращение агрессии во Вьетнаме. Более десяти тысяч человек, как белых, так и негров, проявивших инициативу, арестованы, многие из них помещены в тюрьмы. Центральная партия Нью-Йорка, чтобы почтить память Мартина

Лютера Кинга и еще раз выразить свое стремление к достижению целей, ради которых он жил и принял смерть.

Выступая на митинге известный детский врач д-р Бенджамин Спок, которому угрожают пятилетнее тюремное заключение за борьбу против войны во Вьетнаме, отдал дань уважения Мартину Лютеру Кингу за его преданность и мужество в борьбе за дело своего народа.

Спок отметил, что американское правительство общо молчаливо доклад президентской комиссии по расследованию «гражданских беспорядков», которая подтвердила, что среди угнетенного негритянского населения США широко распространена нищета.

Власти Мемфиса обещали тому, кто наведет на след преступника, награду в сто тысяч долларов. Газетный трест «Сентинел — Говард» объявляет о 25-тысячной награде. Общая сумма вознаграждения поднялась до 155 тысяч долларов.

Однако следы убийцы «затерялись». Но даже если он будет найден, это не изменит положения негритянского населения США и не решит его проблему. «Бессмысленное убийство Кинга — величайшее поражение национальной ассоциации содействия прогрессу цветного населения. Рой Уилкинсон, — не остановит движения за гражданские права негров. Маршот, свой «тайм» только что дал активизации движения и, возможно, побудит американский народ к решительным действиям по искоренению расизма в американском обществе».

НЕРАЗРЕШИМЫЕ противоречия раздирают зашедшее в тупик американское общество, которому еще не так давно президент Диксон сулил «искусственные берега и искусственные реки».

События, происходящие в США, нельзя отделить от той жестокой предвыборной борьбы, в которую втягиваются сейчас демократическая и республиканская партии и их лидеры. Сколько бы ни трезвели американская печать, радио и телевидение, как «уходе с арены» президента Диксона, о «романтичности» вызове сенатора Юджина Маккарти и «тапканой» поступил Кеннеди, выдвинувшего в кандидаты на президентский пост брата покойного Джона Кеннеди, за всем этим чувствуется леденящее душу простых американцев дыхание военно-финансового кризиса капиталистической системы. Ни на минуту нельзя забывать, что в сложном хитросплетении политической предвыборной борьбы в США в центре стоит не какая-либо конкретная личность, а доллар, тот самый доллар, который не только пошатнулся, но и скрыто девальвирован. Кому удастся успокоить страсти? Кто справится с нагваивающимися кризисом? — эти вопросы сейчас больше всего волнуют подлинных хозяев капиталистической Америки — магнатов монополий и финансовую олигархию.

Этот кризис развевается на фоне растущей оппозиции американского народа позорной войне во Вьетнаме. Не потому ли, как считают многие обозреватели, президент Диксон в обстановке растущего кризиса, усиления критики вьетнамской политики своим заявлением попытался уйти на время в сторону, пе-

реключив «бремя ответственности на своих оппонентов — Роберта Кеннеди, Маккарти и возможного кандидата от республиканской партии. «Никто не может предсказать, что может случиться — это замечание председателя сенатской комиссии по иностранным делам Фулбрайта, которое он сделал на днях по поводу «отставки» Диксона, полностью соответствует настроению в политических кругах Вашингтона, и правда этого и самой демократической партии. Никто не будет удивлен, подчеркнут американские газеты, если в сентябре Диксон «по просьбе» демократов изменит свое решение об отставке баллотироваться на следующие четыре года на пост президента США.

«Но так или иначе, американские газеты на этой неделе сообщают о новых претендентах на этот пост. Политический комментатор «Нью-Йорк таймс» Уоррен Уэвер отмечает, что губернаторы демократы намерены поддержать Роберта Кеннеди выдвинуть свою кандидатуру и готовы поддерживать нынешнего вице-президента США Ханкери. Что касается республиканцев, то зот Никсон и меняет в срочном порядке «идеи» своей кампании, намереваясь перейти от нападок на президента Диксона к критике демократической партии вообще, газеты строят предположения, что Риксфелдер также в ближайшее время активно включится в предвыборную борьбу».

ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКИЙ и внутренний кризис США углубляется с каждым днем. Чем дальше, тем труднее империалистам маскировать свои истинные цели, труднее скрывать, что не только заходит на узаконившие интересы монополий. Во многих районах земли американский милитаризм выступает подстрекающим «агрессивные силы, поджигает» любые конфликты, направленные против социализма, национально-освободительного движения народов. Авантюризм американской империализма проявляется в политике, в кризисе на Ближнем Востоке. До сих пор там не ликвидированы последствия израильской агрессии, Тель-Авив вновь бросается в огненные войны за Иерусалим. В Иордан, новые акты агрессии против арабских государств разоблачают цели израильских провокаций, которые направлены на то, чтобы на допустить возможности мирного урегулирования ближневосточного кризиса. Как отмечается в заявлении Советского правительства, Израиль пытается превратить линию прекращения огня в свою новую государственную границу, преднамеренно проводит политику изгнания арабского населения с оккупированных территорий с тем, чтобы подготовить условия для аннексии и колонизации захваченных арабских земель.

Как бы ни стремились империалисты перефразировать мир по-своему, тому не быть. Советский Союз вместе с другими социалистическими странами, всеми прогрессивными силами современности решительно отстаивает дело мира, демократии и социализма. Борьба всех революционных миролюбивых сил нашей эпохи против опасного агрессивного курса империализма все шире разгорается на всех материках нашей планеты.

ТОМАС КОЛЕСНИЧЕНКО.

США ПОЖИНАЮТ ПЛОДЫ РАСИЗМА

Убийца Кинга все еще не обнаружен • 50 городов США охвачены волнениями • Комендантский час в столице с 16 часов • Штыки и пули против негров • Репрессии не помогут решить расовую проблему

Столица США — Вашингтон в дыму пожаров. [Снимок сделан с вертолета].

Телефото АП — ТАСС.

Вашингтон в огне

К моменту, когда я пишу эту корреспонденцию, в Вашингтон введено около 15 тысяч солдат. Комендантский час начинается теперь с 16.00 и кончается в 6.30 утра. Но негритянские волнения не утихают. Вот последняя сводка, переданная местным радио: в столице зарегистрировано свыше 550 пожаров. Свыше 800 человек ранено настолько серьезно, что нуждаются в госпитализации. Среди них 25 полицейских и 3 солдата. Арестовано свыше трех с половиной тысяч человек. Среди убитых — 14-летний негритянский школьник. По радио то и дело раздаются призывы к врачам и медсестрам с просьбой вернуться на сверхурочные дежурства в городские больницы, которые не справляются с огромным наплывом раненых.

Американские журналисты рассказывают, что президент Джонсон провел вчера бессонную ночь. Выстрелы заучали всего в двух кварталах от Белого дома. В течение ночи президент несколько раз заходил в специальную комнату, оборудованную для приема и расшифровки важ-

ных сообщений со всех концов света. На этот раз сообщения шли из американских городов, где полиция и солдаты вели бой с взбунтовавшимися неграми. «Даже вьетнамская война временно отошла на задний план перед грозной волной внутренних потрясений», — сообщал утром из Белого дома корреспондент столичной газеты «Ньюс».

Ситуация в стране признается весьма серьезной. У президента, создавшего в Белый дом лидеров палаты представителей и сената, вырвалось даже слово «катастрофа».

«Долгое жаркое лето» 1968 года в Вашингтоне ждали со страхом. Оно было неотвратимо, приход его был неизбежен. Оно выросло из страданий и горя американских негров, из их бесплодных надежд, из их умершей веры в справедливость.

Бурные события в Америке особенно наглядно иллюстрируют известный марксистский тезис: не может быть свободным народ, угнетающий другие народы. Показательно, что у многих здравших

журналистов в эти дни возникают ассоциации и аналогии с американской войной во Вьетнаме. И это, конечно, не случайно. Америка начинает расплачиваться за свою авантюру во Вьетнаме, ибо нынешний внутренний кризис США тесно переплелся с кризисом внешнеполитическим.

Вашингтонский журналист Николас Хоррок видел вчера Вашингтон через иллюминатор пассажирского самолета.

— С воздуха Вашингтон похож на фронтную город, который подвергся артиллерийскому обстрелу, — рассказывает Хоррок. — Густые клубы дыма поднимаются из пяти районов и медленно плывут над Белым домом и Капитолием. Месяц тому назад я впервые был в Южном Вьетнаме. Я видел, как выглядит война с борта самолета. Я помню клубы дыма, плавающие над вьетнамскими деревнями под Сайгоном. Теперь я вижу дым над столицей Америки.

Б. СТРЕЛЬНИКОВ.
(Соб. корр. «Правды»)
г. Вашингтон, 7 апреля.

ВСЕОБЩАЯ ЗАБАСТОВКА

ПАРИЖ, 13. (Соб. корр. «Правды»). По отрывочным сообщениям, поступающим в Париж (радио ограничивается короткими информационными сообщениями, вечерние газеты не вышли), всеобщая 24-часовая забастовка повсюду во Франции проходит успешно.

Решение о забастовке принято в поддержку студентов, требующих демократической реформы системы высшего образования и протестующих против репрессий полиции.

На призыв всех профсоюзных центров страны, оппозиционных партий и других массовых организаций откликнулись многие миллионы французов, занятых во всех сферах национальной экономики. Под лозунгом «Против репрессий, за демократические свободы» они на сутки прекратили работу по всей Франции.

Перед лицом всенародного возмущения правительство вошло на целый ряд уступок. Полиция покинула Сорбоннский университет, который сегодня с утра вновь открыл двери перед студентами. Освобождены арестованные участники студенческих манифестаций.

В обращении Французской коммунистической партии говорится в этой связи, что власть была вынуждена пойти на первое отступление. «Ей

пришлось посчитаться с силой движения студентов и преподавателей, с поддержкой, оказанной рабочими и демократическими силами студентам, пострадавшим от репрессий, с призывом профсоюзных организаций к всеобщей забастовке и массовым манифестациям 13 мая». Решение об этой забастовке, подчеркивает ФКП, сыграло большую роль в правительственном отступлении.

Законное недовольство в борьбе студентов и преподавателей имеют своей причиной глубокий кризис системы французского высшего образования, отмечает Политбюро ФКП. Этот кризис не разрешен.

Напомним о том, что трудящиеся и студенты требуют создания новых факультетов, увеличения числа квалифицированных преподавателей, большей демократизации обстановки в учебных заведениях. Политбюро ФКП указывает: «Это — ближайшие цели борьбы, достижение которых необходимо для создания современной, демократической системы высшего образования».

В другом документе — заявлении Политбюро ФКП говорится, что сегодняшняя забастовка рабочих и студентов является осуждением режима монополий и их личной власти, подтверждением того,

что студенческие проблемы, как и проблемы рабочих, не могут быть разрешены путем репрессий, которыми только одними и отвечает деспотический режим монополий. Проблемы эти могут быть решены лишь демократией, открывающей путь к социализму, заявляет Политбюро ФКП.

Во второй половине дня в Париже состоялась мощная уличная манифестация под лозунгом «Рабочие и студенты — солидарны». Колонна, растянувшаяся более чем на пять километров, прошла со знаменами и боевыми плакатами через весь город, исполняя «Интернационал».

В момент, когда начало шествия, возглавляемого профсоюзными и студенческими лидерами, достигло уже Сорбонны, хвост его все еще оставался на площади Республики, по-прежнему залитой, как и в начале манифестации, человеческим морем.

На всем пути следования манифестанты не встретили на этот раз ни полиции, ни солдат республиканской безопасности. Функции службы порядка на время манифестации взяли на себя специально созданные из рабочих и студентов группы.

На Париж опускается вечер. Манифестация продолжается.

Б. КОТОВ.

Париж: **ЗАБАСТОВОЧНОЕ ДВИЖЕНИЕ УСИЛИВАЕТСЯ**

СОВМЕСТНОЕ ЗАЯВЛЕНИЕ ВКТ И ФДКТ — НАБЛЮДАТЕЛИ ОЖИДАЮТ ИЗМЕНЕНИЙ В ПРАВИТЕЛЬСТВЕ — РАСТУТ РЯДЫ ФРАНЦУЗСКИХ КОММУНИСТОВ

Итак, вчера правительство Жорж Помпиду продолжило «парламентский парад»: для принятия резолюции палаты Национальным собранием не хватило 11 голосов.

В то же время, когда депутаты в Национальном собрании спор продолжались, было опубликовано совместное заявление Всеобщей конфедерации труда и Французской демократической конфедерации труда, прикрасе являясь двумя профсоюзными странами в результате состоявшейся между ними встречи. Миллионы бастующих трудящихся к все общественные митинги идут, связанные в комитеты, что правительство и коммунистический левый прокат с ответственностью, как это сделали со своей стороны профсоюзы. Для профсоюза подчеркнули, что они не согласны на одностороннее решение правительства, и заявили, что истинно принять участие в возможных переговорах относительно главных требований рабочих. ВКТ и ФДКТ напомним явным о своих требованиях немедленного отмены авторитарных конституционных орденов и проведения выборов рабочей администрации в системе социального страхования.

Сегодня все другие газеты (давать которые, кстати сказать, почти невозможно — забастовками продавцов газет) активно обсуждают этот парламентский дебат и голосование по резолюции по демократии.

«Какое можно предположить», — спрашивает «Юманите», — что в подобный момент правительство сможет с должным авторитетом справиться со своими обязательствами». Вчерашнее голосование, отмечает в вчерашней статье газета

«Юманите», ничего не урегулировало. Правительство не удалось противостоять реальности громадного народного протеста. Парламентские депутаты выжили лишь его большим отряжением. Миллионы бастующих не дали себя обмануть, они продолжают свой счет.

В любом случае, пишет далее «Юманите», трудящиеся продемонстрировали, что они многочисленны и сильны. Если они сумеют оставаться едиными, они не только добьются удовлетворения своих требований, но и вынудят власть банкиров отступить.

В той же статье «Юманите» пишет, что действия властей вместо слованы профсоюзной выдержкой бастующих. Эта выдержка имеет правительство серьезного характера. Поэтому, отмечает газета, малейшая проволочка была бы властью воспринята как партия.

Замечание «Юманите» весьма актуально. Создается впечатление, что здесь активно действуют в эти дни не-за кулисами определенные силы, заинтересованные в ослаблении бастующих. Вчера был распространен слух о том, что муниципальному предводителю групп парижских марксистов Жан-Бендиту, который отправился сейчас митинговать в Голландию и ФРГ, не разрешен обратный выезд во Францию. Этого оказалось достаточно, чтобы некоторые горячие головы из студенческих лидеров немедленно призывали студентов и рабочих «выйти на улицы». ВКТ дезавуировала этот крик, подчеркнув провокационный характер манифестации.

Сегодня в Елисейском дворце под председательством генерала де Голля состоялось заседание совета министров.

Помимо дворца после почти четырехчасового заседания, члены правительства не обменивались ни словом о содержании состоявшегося разговора. Известная французская журналистка утверждает, однако, что генерал де Голль, в ходе этого заседания оживленно министров с содержанием своего выступления по радио и телевидению 24 мая и выступил затем мысленно каждого из них. Полагают, что президент обманет в пятницу об оставшихся правительствах и поручит формировать нового кабинета либо своим Помпиду, либо кому-нибудь из других приближенных и президенту деятелей. Считают также, что генерал де Голль обманет с проблемой в стране референдум.

Из провинции, из парижских пригородов, со столетних предприятий поступает все большее количество о том, что по примеру Французской коммунистической партии рабочие создают комитеты действий за народное правительство демократического союза. Многие тысячи трудящихся выступают в эти дни в рядах Всеобщей конфедерации труда. Быстро растет также число членов Французской коммунистической партии.

Забастовка во Франции аступила во вторую неделю. Многие рабочие семьи, лишенные заработка, начинают испытывать нужду. В стране организуется кампания помощи бастующим. Инициаторами ее выступают рабочие муниципалитетов. Некоторые из них уже выдвинули с этой целью из муниципальных бюджетов специальные кредиты. Антиво — проводят сбор пожертвований Союз коммунистической молодежи Франции. Движение солидарности в стране кипит.

Это движение всесторонне и границы Франции. На многих стран поступают сигналы телеграммы и послания солидарности с борющимися французскими рабочими классами. Везде, на зашифрованных в почте интернациональной помощи от зарубежных братьев во классу.

Б. КОТОВ.

События в Китае

На пекинские улицы вновь вышли хунаибини. Как это уже бывало не раз в ходе «культурной революции», стены домов и заборы заклеены плакатами и лозунгами Мао Цзэ-дун. Славословия Мао Цзэ-дуну перемежаются с их ругательствами и угрозами в адрес опасных партийных и государственных деятелей и «контрреволюционных» представителей интеллигенции. В них находят также отражение неспособность группы Мао Цзэ-дуна установить свой контроль во многих провинциях Китая.

20 марта в Шанхае была проведена многотысячный митинг, на котором, как сообщила газета «Вэньхуэй бао», «был вытаснен» бывший первый секретарь Шанхайского горкома КПК Чань Писянь. Он был смещен в самом начале «культурной революции» и уже подвергался публичным издевательствам. Однако, признает шанхайская газета «Цаофан минбао», Чань Писянь все еще «упорствует в своих взглядах» и «тянет за собой слишком много колеблющихся».

По всему Китаю усиливаются гонения на негодных группы Мао Цзэ-дуна деятелей литературы и искусства. Как сообщают иностранные агентства, в Пекине стали известны некоторые подробности встречи Чжоу Энь-лая,

Чэнь Бо-да, Кан Шэна, Цзин Цин и других руководителей «культурной революции» с некоторыми литераторами, художниками, артистами и музыкантами города Тяньцзиня. Собравшиеся получили указания «вытащить для показа народу» и «разгромить» деятелей культуры, которые в своих произведениях клеветают на штаб Мао Цзэ-дуна.

Усиление активности хунаибини в китайской столице еще больше затруднило возобновление занятий в школах. Разбитые окна школ и институты — обычное явление в Пекине. Здания многих учебных заведений пустуют.

Судя по сообщениям китайской печати, есть, правда, одна область деятельности, где все идет пока без всякой заминки. В стране по-прежнему все больше и больше песен, прославляющих Мао, растут выпуск значков и портретов и других символов культа Мао Цзэ-дуна. Полным ходом работают типографии, печатающие статьи и выступления «великого кормчего». В одной только провинции Хубэй в 1967 году четырехтомник Мао Цзэ-дуна выпущен пятимиллионным тиражом, издано более 20 «миллионов» экземпляров сборника «Выдержки из произведений председателя Мао».

(ТАСС, 22 марта).

События в Китае

Агентство Синьхуа сообщает о «мощном наступлении на классовых врагов» в Гуанси-Чжуанском автономном районе на юге Китая. Поскольку к классовым врагам в Китае сейчас причисляют всех несогласных с авантюристической, антинародной политикой группы Мао Цзэ-дуня, сообщение Синьхуа еще раз подтверждает существование широкой оппозиции так называемой «культурной революции».

«Командиры и бойцы НОАК, расквартированные в Гуанси, — отмечает агентство, — мобилизуют массы и вооружают их идеями Мао Цзэ-дуна». Но, несмотря на такое применение вооруженной силы для «внедрения идей Мао», обстановка в этом районе, по признанию Синьхуа, остается «острой и сложной». Здесь до сих пор не создан так называемый «революционный комитет», хотя пекинское руководство более полутора лет по всему Китаю усиленно насаждает «революционные» разогнанные выборные органы власти.

Но и в тех провинциях, где с помощью армии удалось создать «революционные», их положение остается непрочным. Гуандунская газета «Наньфан жэбао», например, писала, что в этой провинции «по-прежнему идет ожесточенная борьба за власть» и что «революционеры оказывают сопротивление и справа и слева». Газета требовала «вытаскивать из революции группировки, имеющие силу». С такими же призывами выступают газеты Чжэцзяни, Хэнаня и других провинций. Даже в провинции Хэйлунцзян, где «революция» была создана более года

назад, по признанию печати, она все еще «не полностью контролирует положение».

Стремясь упрочить свои позиции на местах, пекинское руководство вынуждено было пойти на роспуск некоторых хунвейбинских организаций, соперничавших с армией в борьбе за власть. В свое время отряды хунвейбинов были использованы группой Мао как ударная сила «культурной революции». Однако сейчас, судя по сообщениям китайской печати, хунвейбины кое-где выходят из-под контроля, среди них разгорелась междоусобная борьба. По крайней мере, роспуск некоторых хунвейбинских организаций совпал со второй годовщиной парада, который Мао Цзэ-дун устроил в честь «молодых бунтарей» в августе 1966 года.

Очередной зигзаг «культурной революции» сопровождается, как обычно, антисоветской кампанией в китайской печати. Агентство Синьхуа, «Женьминь жэбао» и другие газеты разразились злобными выпадами в адрес Советского Союза и других стран, сказавших помощь братскому чехословацкому народу. Клеветнические измышления пекинской пропаганды, как известно, подхватывает и разносит по всему миру буржуазная печать. Все это вновь и вновь подтверждает, что по коренным вопросам международного положения и борьбы между силами империализма и социализма группа Мао Цзэ-дуна в одних рядах со странами НАТО и самыми злейшими врагами социализма.

(ТАСС).

...эти контрреволю- территория Чехословакии».

БЛАГОРОДНАЯ МИССИЯ

На земле Чехословакии сотни памятников советским воинам, освободившим 23 года назад братский славянский народ от гитлеровского рабства. Самые 100 тысяч солдат и офицеров Советской Армии отдали свою жизнь за свободу чехов и словаков, за их будущее, связанное с социализмом. Сыновья тех, кто не щадил своей жизни в боях за освобождение Чехословакии, верны святому делу отца.

В эти дни Советская Армия вновь пришла в Чехословакию по просьбе ее партийных и государственных деятелей, всех, кто действительно обеспокоен серьезной опасностью для социалистических завоеваний республики. Советские воины вступили в города и селения этой страны плечом к плечу со своими друзьями по оружию — солдатами и офицерами других социалистических государств.

Честные рабочие и крестьяне, реалистически мыслящие представители интеллигенции, кому дороги и чьему сердцу близки судьбы родины, встретили с пониманием аступление союзнических войск. Почти полувекшная деятельность Коммунистической партии, двадцатилетняя школа социализма воспитали в людях преданность идеалам марксизма-ленинизма. Человеку труда социализм дорог, как сама жизнь, ибо реставрация капиталистических порядков судит ему бесправие, неуверенность в завтрашнем дне, безработицу, нищету.

Коммунисты, все истинные патриоты понимают, что правые, контрреволюционные силы создали реальную угрозу социалистическим устоям республики, что ее настоящее и будущее немислимы без прочной дружбы со Страной Советов и другими странами социалистического содружества.

Друзья пришли на помощь. Они пришли в дружественное государство. Этому соответствуют и их поведение, их отношение к людям, проникнутое благородством, товариществом, доброжелательством.

Вчера Президент ЧССР Л. Свобода призвал соотечественников к спокойствию и гражданской ответственности, к тому, чтобы в интересах республики не допускать необдуманных действий. Однако силы, явно заинтересованные в осложнении обстановки, создания беспорядков в стране, идут на провокации, направленные против интересов чехословацкого народа и наших общих интересов. Каждому ясно, что эти провокации не могут не встретить должного отпора.

Вчера во второй половине дня на улице Виноградской возле здания радиокомитета группа молодчиков устроила заграждение, подожгла несколько машин. Распоясавшиеся бандиты пробились с горючим на бронетранспортерах, а затем поджигали их. С верхних этажей здания раздалась выстрелы. В это время провокаторы, засевшие в самом здании, кричали в эфир: «Слышите, в нас стреляют!» Корреспонденты, а том числе и зарубежные, оказавшиеся здесь отнюдь не случайно, проваляли

усиленную активность. Огонь по советским солдатам был открыт из верхних этажей и с крыши национального музея на Вацлавской площади. Нашим воинам пришлось принять меры для прекращения этих вооруженных провокаций.

Контрреволюционные силы, которые на протяжении многих месяцев, используя радио, телевидение, газеты, вели подкоп под устои социалистической Чехословакии, возбуждали антисоциалистические и антисоветские настроения, сегодня особенно истерично разжигают угар национализма. Подпольное радио клеветает, сеет слухи, стараясь помешать нормализации подожжения в стране.

Сегодня в столице стало спокойнее. Утром люди, как обычно, шли на работу. Открыты многие магазины. Тают группы дискутирующих у танков и бронетранспортеров. Однако обстановка в Праге остается сложной. Через репродукторы продолжают раздаваться грязные измышления так называемых «свободных» радиостанций. Появляются отпечатанные типографским способом контрреволюционные листовки.

Советские солдаты и офицеры, воины других социалистических стран, пришедшие на помощь чехословацкому народу, с достоинством и выдержкой выполняют трудную, но благородную интернационалистическую миссию.

**В. ЖУРАВСКИЙ,
В. МАЕВСКИЙ.**
(Спец. корр. «Правды»)
Прага, 22 августа.

с
б
г
д
е
ж
з
и
к
л
м
н
о
п
р
с
т
у
ф
х
ц
ч
ш
щ
ъ
ы
я

НАГНЕТАЮТ ИСТЕРИЮ

Империалистическая реакция, выведенная из равновесия крушением своих планов отрыва Чехословакии от социалистического содружества, брызжет ядом лжи и клеветы. Оказавшись у разбитого копыта своих надежд, она вынуждена с бес- сильной злобой признать мощь и неуязвимость социалистическо- го содружества, силу солидар- ности братских стран, способ- ных постоять за себя, оградить любого участника содружества от империалистических покуше- ний и вылазок. «Лагерь социа- лизма показал, что он не допу- стит отпадения ни одного из своих членов», — уныло вещает «Радио-Люксембург».

Вне себя от поражения за- правили буржуазного мира и послушные им органы информа- ции и идеологической обработки масс пускаются на всевозмож- ные махинации и провокацион- ные трюки, чтобы вызвать в ми- ре взрыв антикоммунистической истерии и под этот шумон про- должать осуществление своих агрессивных планов и акций в различных частях света.

Помощь социалистическим стран братскому чехословацко- му народу некоторые деятели Запада и органы печати пытаются использовать как предлог для усиления агрессивных пригото- влений НАТО, для проведения более «жесткого курса» в от- ношении Советского Союза и дру- гих социалистических госу- дарств. Консерватор Алекс Дуг- лас-Хьюм, министр иностранных дел «теневое кабинета», прило- живший, кстати, в свое время руку и позорному мюнхенскому договору, пытается теперь наце- лить на себя тогу радителя че- хословацкого народа. Он заклю- чает Запад «извлечь урок» из солидарной акции союзных со- циалистических государств. Ка- кой же? «Оборону НАТО нужно целиком сохранить, включая и ядерные средства сдержива- ния». Народы на опыте знают, что значат призывы к укреплению «обороны» агрессивного блока.

Такой же точки зрения, что и Хьюм, придерживается француз- ская крайне правая «Орор», пы- таясь поддлить накарчивание «ударной силы» Североатланти- ческого блока и ратуя за воз- вращение Франции в объятия НАТО.

Кое-кто из зарубежных обо- зревателей старается подогреть

международную напряженность, отравить отношения между стра- нами Запада и Востока. Фран- цузская «Фигаро» тщится соз- дать впечатление, что отноше- ния социалистических госу- дарств с странами Запада, мол, «отныне скомпрометированы».

Председатель шведской пар- тии центра Г. Хедлунд предре- кает «обострение отношений между Востоком и Западом», а лидер народной партии Швеции С. Веден ничтоже сумняшеся заявляет, что, дескать, обеспе- чение безопасности в Европе от- брошено «на десятилетия назад». Можно подумать, что эти и дру- гие господа не читали Заявле- ния ТАСС, где ясно сказано, что предприятия социалистическо- ми странами действия не на- правлены против какого-либо государства и ни в какой мере не ущемляют чьих-либо госу- дарственных интересов, что эти дей- ствия служат миру и продито- ваны заботой о его упрочении. Создается впечатление, что ко- кто, сознательно вызывая враж- дебные чувства к миру социализ- ма, хотел бы нанести удар по принципам мирного сосущество- вания двух систем, обострить трения между ними, вернуть мир к худшим временам холодной войны.

От беспардонной клеветы на Советский Союз и другие социа- листические страны, от лицемер- ных воплей о «вмешательстве» во внутренние дела Чехосло- вакии силы международной ре- акции переходят кое-где к ор- ганизации вылазок и провокаци- онных действий. Антикоммуни- стические собрания состоялись в Нью-Йорке, Токио, Копенгагене и других городах. В Вонне мо- лодчики, явно подогретые шпрингеровской прессой и под- стрекательскими заявлениями некоторых боннских политиков, организовали хулиганскую де- монстрацию у советского по- сольства.

В связи с провалом реван- шистских планов в отношении Чехословакии правящие круги рейнской столицы пытаются подогреть воинственные на- строения в НАТО. Агентство ДПА сообщило, что «погранич- ные войска ФРГ и баварская по- лиция усилили патрульную слу- жбу вдоль границы с СССР».

Империалистические мразкобе- сы неистовствуют в бессильной злобе.

В. КУЗНЕЦОВ.